

16—21 november

Debatter m. m.

Tisdagen den 20 november . . . . . Sid.

Svar på fråga av herr Åman om avdragsrätt för periodiskt understöd till studerande m. m. 5

Onsdagen den 21 november

Svar på fråga av herr Näsgård, ang. åtgärder för ökad användning av träkol och vedbränsle 7

Lagförslag om ändring i vattenlagen m. m. 8

Utredning ang. polisväsendets organisation 9

Ersättning av allmänna medel till vissa skadeståndsberättigade 12

Effektivisering av de statliga rationaliseringsorganen m. m. 13

Stöd åt den svenska fruktodlingen 22

Förslag till taxeringsförordning m. m. 27

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m. 44

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 21 november

Tredje lagutskottets utlåtande nr 27, ang. förslag till lag om ändring i vattenlagen m. m. 8

Statsutskottets utlåtande nr 181, ang. förnyad utredning av frågan om polisväsendets förstalligande 9

— nr 182, om utredning ang. åtgärder för att stärka polisens auktoritet m. m. 12

	Sid.
— nr 183, om utredning ang. ersättning av allmänna medel för skador, som tillfogas genom brottslig gärning	12
— nr 184, i anledning av väckta motioner rörande enskild väghållning	13
— nr 185, ang. effektivisering och förstärkning av de statliga rationaliseringsorganen m. m.	13
Jordbruksutskottets utlåtande nr 37, ang. allmän beredskapsstat: jordbruksärenden	22
— nr 38, ang. godkännande av Sveriges anslutning till ett internationellt veteavtal	22
— nr 39, ang. åtgärder i samband med nedläggandet av driften vid linberedningsverket i Meliansel	22
Utrikesutskottets utlåtande nr 5, om godkännande av tilläggsprotokoll till överenskommelsen ang. upprättande av en europeisk betalningsunion	22
Bevillningsutskottets betänkande nr 53, ang. åtgärder till stöd åt den svenska fruktodlingen	22
— nr 54, ang. restitution av skatt å bensin för vissa motordrivna fordon	27
— nr 56, ang. förslag till taxeringsförordning m. m.	27
— nr 57, ang. förslag till förordning om investeringsavgift för år 1957 m. m.	44

Fredagen den 16 november

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Justerades protokollen för den 9 och 10 innevarande månad.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 349, i anledning av vissa i Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1956/57 behandlade allmänna frågor;

nr 350, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1956/57, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 351, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1956/57, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 352, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1956/57, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 353, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1956/57, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 354, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1956/57, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 355, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1956/57, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 356, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1956/57, i vad propositionen avser staterna för statens all-

männa fastighetsfond och försvarets fastighetsfond;

nr 357, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1956/57, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 362, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående riktlinjer för sjöräddningsväsendet jämte i ämnet väckta motioner;

nr 363, i anledning av väckt motion om återförande till de ursprungliga fastigheterna av vissa av 1942 års militära markersättningsnämnd inköpta och arrenderade markområden i Norrbottens län;

nr 364, i anledning av väckta motioner om utredning angående samhällliga stödåtgärder för invaliderade barn, som vårdas i hemmen; samt

nr 365, i anledning av väckta motioner om ökat stöd åt forskningen beträffande framställning av alkoholfria drycker av frukt och bär.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 361, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till taxeringsförordning, m. m.

Anmäldes och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 197, angående anslag å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1956/57 till Bidrag till företagareföreningar m. fl. och till Fonden för lån till företagareföreningar m. fl.

Anmäldes och bordlades stalsutskottets utlåtanden:

nr 181, i anledning av väckta motioner om förnyad utredning av frågan om polisväsendets förstatligande;

nr 182, i anledning av väckt motion om utredning angående åtgärder för att stärka polisens auktoritet m. m.;

nr 183, i anledning av väckta motioner om utredning angående ersättning av allmänna medel för skador, som tillfogats genom brottslig gärning;

nr 184, i anledning av väckta motioner rörande enskild väghållning; och

nr 185, i anledning av väckta motioner om dels effektivisering och förstärkning av de statliga rationaliseringsorganen, dels viss utredning i syfte att rationalisera den offentliga förvaltningen, dels ock en allmän översyn av den civila och den militära förvaltningen; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskaps-

stat för budgetåret 1956/57, såvitt angår jordbruksärenden;

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av Sveriges anslutning till ett internationellt veteavtal; och

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder i samband med nedläggandet av driften vid linberedningsverket i Mellansel.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.04.

In fidem

G. H. Berggren

Måndagen den 19 november

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollen för den 13 inrevarande månad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 197, angående anslag å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1956/57 till Bidrag till företagareföreningar m. fl. och till Fonden för lån till företagareföreningar m. fl.

Föredrogs och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 181—185 och jordbruksutskottets utlåtanden nr 37—39.

Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 200, angående anslag till supplementär jordbrukskredit.

Anmälades och bordlades

utrikesutskottets utlåtande nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av tilläggsprotokoll

nr 8 till överenskommelsen den 19 september 1950 angående upprättande av en europeisk betalningsunion; samt

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 53, i anledning av väckta motioner angående vissa åtgärder till stöd åt den svenska fruktodlingen;

nr 54, i anledning av väckta motioner angående restitution av skatt å bensin för vissa motordrivna fordon inom jordbruksnäringen och industrien;

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till taxeringsförordning, m. m., jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om investeringsavgift för år 1957, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.03.

In fidem

G. H. Berggren

Tisdagen den 20 november

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollet för den 14 in-
nevarande månad.

Om avdragsrätt för periodiskt understöd till studerande m. m.

Jämlikt § 20 av kammarens ordnings-
stadga hade herr *Aman* till herr statsrå-
det och chefen för finansdepartementet
framställt följande fråga: »Har 1950 års
skattelagssakkunnigas arbete fortskridit
så långt i frågorna rörande avdragsrätt
för periodiskt understöd till studerande
och avdragsrätt för amortering av studie-
skulder, att proposition i dessa frågor
kan — såsom riksdagen torde ha förut-
satt — föreläggas 1957 års riksdag?»

Herr statsrådet och chefen för finans-
departementet **STRÄNG**, som tillkännagi-
vit, att han hade för avsikt att vid detta
sammanträde besvara nämnda fråga, er-
höll ordet och anförde:

Herr talman! Herr *Aman* har frågat
om 1950 års skattelagssakkunnigas ar-
bete fortskridit så långt beträffande frå-
gorna rörande avdragsrätt för periodiskt
understöd till studerande och avdrags-
rätt för amortering av studieskulder, att
proposition i dessa frågor kan föreläg-
gas 1957 års riksdag.

Enligt vad jag under hand inhämtat
har skattelagssakkunniga ansett sig böra
först pröva frågan om beskattningsreg-
lerna för periodiska understöd, däri då
inbegripet understöd för studiekostna-
der. Därefter kommer de sakkunniga att
behandla frågan om avdragsrätt för
amortering av studieskulder. Förslaget
rörande periodiska understöd avser de
sakkunniga att framlägga i mitten av
december månad. Förslaget har utfor-
mats så att det kan genomföras sepa-
rat och att det icke hindrar en senare

lösning av frågan om avdragsrätt för
amortering av studieskulder. Jag kan till-
lägga att bevillningsutskottet i tidigare
sammanhang just antytt att en lösning
av problemen måhända lättare kunde
åvägabringas genom en dylik etappvis
behandling av reformförslagen.

När de sakkunnigas förslag rörande
periodiska understöd föreligger kommer
detsamma att i sedvanlig ordning re-
missbehandlas. Först därefter kan defi-
nitiv ställning tagas till när proposition
kan framläggas.

Herr **ÅMAN** (s):

Herr talman! Jag får framföra mitt
tack till finansministern för det svar,
som han lämnat och som var positivt åt-
minstone i så måtto, att det kan förvän-
tas ett förslag under december månad
från de sakkunniga i fråga om avdrags-
rätt för periodiskt understöd till stude-
rande ungdom.

I detta sammanhang är det emellertid
angeläget att understryka att en defini-
tiv lösning av båda frågorna — avdrags-
rätt för periodiskt understöd och för
amortering av studieskulder — är ett
problem av sådan art att riksdagens
ställningstagande inte får anstå för
länge. Frågorna är visserligen i första
hand av skatteteknisk natur och berör
den rättvisa avvägningen mellan skilda
inkomsttagare, men de påverkar också i
hög grad ungdomarnas möjligheter att
bedriva högre studier.

Det bör i detta sammanhang framhål-
las, att den nu gällande begränsningen
av avdragsrätten för periodiskt under-
stöd ursprungligen införts i syfte att ge
understöden till studerande en särställ-
ning i beskattningshänseende, vilken var
till förmån för studerande. Man ansåg
det nämligen mindre lämpligt att införa
avdragsrätt för understöd till denna
grupp av den anledningen, att med av-
dragsrätten var förenad skattskyldighet

Om avdragsrätt för periodiskt understöd till studerande m. m.

hos mottagaren av understödet — d. v. s. de studerande — vilket ansågs obilligt. Den utformning som skatteskalorna sedermera har fått har emellertid givit det resultatet, att möjligheterna för de studerande att erhålla understöd från sina anhöriga successivt minskat. Vad som ursprungligen ansetts som en speciell förmån för de studerande har alltså så småningom försatt dem i en ogynnsam undantagsställning. En lösning av problemet i den riktning, som jag hoppas de sakkunniga kommer att företräda, skulle alltså snarast innebära ett återgående till den situation, som eftersträfvades då nuvarande bestämmelser infördes, nämligen att i varje fall icke ge de studerande en sämre ställning än andra mottagare av periodiskt understöd.

De undersökningar, som utförts rörande finansieringen av högre studier, ger vid handen, att föräldrabidragen spelar en mycket betydande roll. Man torde uppskattningsvis kunna ange, att ungefär en tredjedel av kostnaderna bestrids på detta sätt. Ett närmare studium av det statistiska material, som för närvarande finns tillgängligt, visar också, att ambitionen att ge ungdomarna ett ekonomiskt handtag när det gäller den fortsatta utbildningen finns hos alla medborgargrupper. Avdragsrätten för periodiskt understöd skulle därför innebära en rättvisare skattebörda i alla inkomstskikt mellan dem, som lämnar stöd till sina barn för vidare studier, och dem, som icke har denna försörjningsbörda.

Även om föräldrabidragen till de studerande och det ökade statliga studiebidraget i form av stipendier betyder mycket för de studerande, har emellertid studielånen för många ungdomar inneburit den enda finansieringsmöjligheten när det gäller högre studier. Denna finansieringsform torde också svara för cirka en tredjedel av studiekostnaderna. Ett hänsynstagande till den lägre skatteförmågan hos de skuldsatta studerandena i jämförelse med de icke skuldsatta synes därför icke mindre angeläget.

I och för sig, herr talman, finns det intet att erinra mot de etapplösningar

på detta område, som här nämnts, om förslag i båda frågorna inte kan framläggas samtidigt. Jag vill emellertid uttrycka den förhoppningen, att förslaget beträffande avdragsrätt för periodiskt understöd kan remissbehandlas i sådan ordning, att den proposition, som riksdagen väntat på i flera år, kan föreläggas nästa års riksdag. Lika viktigt är emellertid, att ett förslag rörande avdragsrätt för amortering av studieskulder snart framlägges. Det hade naturligtvis varit önskvärt, att även denna fråga kunnat få sin definitiva lösning redan nästa år, men jag utgår nu ifrån att de sakkunniga griper sig verket an med denna fråga, så att den kan bli föremål för behandling senast vid 1958 års riksdag.

Jag ber ännu en gång att få tacka finansministern för hans meddelande.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 200, angående anslag till suppletär jordbrukskredit.

Föredrogs och bordlades ånyo utrikesutskottets utlåtande nr 5 samt bevillningsutskottets betänkanden nr 53, 54, 56 och 57.

Anmälades en av herr *Lodén* under sammanträdet till herr talmannen avlämnad, av honom m. fl. undertecknad motion, nr 639, om pension åt kanslisten, tillika registratorn, hos första kammaren T. Vide.

På framställning av herr talmannen beslöt kammaren, att ifrågavarande motion skulle genast remitteras till utskott.

På sedermera gjord proposition hänvisades motionen till bankoutskottet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.08.

In fidem
G. H. Berggren

Onsdagen den 21 november

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Ang. åtgärder för ökad användning av träkol och vedbränsle

Med stöd av § 20 av kammarens ordningsstadga hade herr *Näsgård* till hans excellens herr statsministern framställt en så lydande fråga: »Har regeringen för avsikt att vidtaga åtgärder för ökad användning av träkol och vedbränsle för att mildra verkningarna av de försörjningssvårigheter som uppkommit på grund av det internationella läget?»

Ordet lämnades till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet *LANGE*, som meddelat, att han ämnade vid detta sammanträde besvara herr *Näsgårds* berörda fråga, och nu yttrade:

Herr talman! Herr *Näsgård* har frågat statsministern om regeringen har för avsikt att vidta åtgärder för ökad användning av träkol och vedbränsle för att mildra verkningarna av de försörjningssvårigheter som uppkommit på grund av det internationella läget. Statsministern har överlämnat frågan till mig för besvarande.

Med anledning härav vill jag först understryka att det hos vederbörande myndigheter ständigt pågår en planering av beredskapsåtgärder för olika tänkbara situationer. Frågan om vår försörjning med bränslen och drivmedel spelar härvidlag en framträdande roll. Regeringen har emellertid vid den hittillsvarande bedömningen av bränsleläget ansett sig kunna räkna med att de aktuella svårigheterna beträffande tillförseln av olja skall bli av relativt kortvarig natur. Det har under sådana förhållanden inte ansetts påkallat att nu från myndigheternas sida vidta särskilda åtgärder för omställning av oljeeldade fastigheter eller industrier till andra bränslen eller för produktion av inhemska ersättnings-

bränslen. Det är emellertid naturligt att sådana oljeförbrukande industrier och fastigheter som har tillgång till och kan utnyttja fasta bränslen på denna väg söker begränsa verkningarna av den nuvarande knappheten på olja. En viss ökad efterfrågan kan sålunda uppkomma även på inhemska vedbränslen vilket i sig självt bör verka stimulerande på produktionen därav. Jag vill tillägga att regeringen självfallet följer utvecklingen på bränsleområdet med största uppmärksamhet.

Herr *NÄSGÅRD* (bf):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Jag skall inte heller uttrycka något missnöje med dess innehåll. Jag förstår väl att regeringen för närvarande bedömer situationen så, att man har anledning räkna med att krisläget blir relativt kort, och då kan man väl inte vinna så mycket med omedelbara åtgärder. Men jag skulle ändå vilja understryka att man bör begagna tillfället att planera för framtiden. Dels vet man ju inte med säkerhet, om denna kris blir kortvarig, dels kan vi snart komma in i nya, liknande lägen.

Man kommer enligt min mening inte ifrån det intrycket att svenska myndigheter — från högst upp till längst ner på rangskalan — uppträder ryckigt och tämligen planlöst i fråga om bränsleförsörjningen. Det är endast i verkligt prekära lägen som kraftåtgärder vidtages för att utnyttja landets egna råvaror. Så snart importen åter blivit fri, låter man de stora ansträngningar och kostnader som nedlagts på framalstrandet av en modern landsomfattande inhemska bränsleindustri spolieras. Exemplet härpå har vi från de två världskrigen. Följande uttalande av Marshallplanens upphovsman på en stor bränslekongress i USA 1950 visar att man redan då under relativt lugna förhållanden — jag tror att

Lagförslag om ändring i vattenlagen m. m.

det var före Koreakrisen — räknade med att bränsletillgången var otillräcklig för världsbehovet. Yttrandet var av följande lydelse: »Varje land är skyldigt att i första hand ta vara på och utnyttja sina egna råvarutillgångar.»

Vi har i vårt land en utomordentlig tillgång i våra skogar. Att nyttiggöra klenvirket från gallringarna och avfallet från gagnvirkesavverkningarna medför stora fördelar i form av ökad produktion och bättre allmänna försörjningsmöjligheter.

Vad man främst frågar sig är, om tillräckligt gjorts från det allmännas sida för att stimulera produktionen av s. k. fiberbränsle. Försöksverksamhet har pågått länge med statligt stöd, men hur långt har man kommit i den praktiska tillämpningen? Det skulle nu vara ett utmärkt tillfälle att aktivera forsknings- och försöksverksamheten på detta område.

Från enskilt håll har åtskilligt gjorts för att konstruera bland annat vedflismaskiner och lämpliga förugnar för att underlätta användning av vedbränslen. Om utsikt till säkrad avsättning finnes, skulle utvecklingen på detta område snart ta fart. Här borde allmänna inrättningar gå före och visa vägen. Vill man främja skogsproduktionen — en fråga som nu diskuteras med sådan iver i olika sammanhang — kan man säkerligen inte välja en bättre väg för att nå snabba resultat än att underlätta avsättningen av gallringsvirket.

Åtgärder, som är ägnade att befordra användningen i rimlig och ekonomiskt försvarbar utsträckning av inhemska råvara för att täcka bränslebehovet, skulle inte bara i krissituationer utan även under normala förhållanden vara till största nytta inte minst genom att öka nationalinkomsten och förbättra vår betalningsbalans med utlandet.

Herr talman! Kontentan av vad jag här har sagt är att jag hyser en förhoppning om att regeringen inte släpper den här frågan, även om man bedömer den nuvarande situationen som relativt kortvarig, utan tar allvarligt på den för framtiden.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Lagförslag om ändring i vattenlagen m. m.

Föredrogs ånyo tredje lagutskottets utlåtande nr 27, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vattenlagen m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 13 april 1956 dagtecknad proposition, nr 173, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om ändring i vattenlagen;
- 2) lag om tillsyn över vattendrag, sjöar och andra vattenområden.

I samband med propositionen hade utskottet behandlat två i anledning av densamma väckta likalydande motioner, nämligen nr 601 i första kammaren av herr *Öhman* m. fl. samt nr 785 i andra kammaren av herr *Hagberg* m. fl., i vilka motioner hemställts om viss ändring i förslaget till lag om ändring i vattenlagen.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, med avslag å motionerna I: 601 och II: 785, antaga de genom förevarande proposition framlagda lagförslagen.

Herr **NÄSTRÖM** (s):

Herr talman! Jag kommer inte att ställa något annat yrkande än utskottets, men jag skulle vilja erinra om ett par ting.

Det har kanske varit bristfällig tillsyn på detta område i olika delar av landet, men nu befarar jag, herr talman, att man slår över i motsatt riktning. Nu går man från en kanske mindre väl planlagd tillsyn över till någonting som kommer att bli mycket besvärande, framför allt för kommunerna. Detta är en fråga om mycket stora pengar. Jag skulle tro att vi

Om utredning ang. polisväsendets organisation

är överens om att något måste göras här, men problemet är bara: kan kostnaderna hållas inom rimliga gränser? Alla, som har arbetat med liknande ting, vet att på vissa håll, framför allt i mindre tätorter, kan dessa anläggningar bli så dyrbara att de ibland kommer upp i nästan samma kostnad som hela bebyggelsen. Jag skulle vilja säga, herr talman, att jag hoppas att när man nu skall omsätta denna lag i praktiken, det måtte bli en förständig tillämpning.

Jag vill också säga precis som det är, nämligen att här berövas kommunerna i mycket hög grad möjligheten att planera för nya bostadsområden. De är helt i händerna på andra människor. Kommunerna får inte själva bestämma vart nya bostadsområden skall förläggas, utan det blir tjänstemän av olika grader som kommer att diktera på detta område.

Jag tror, herr talman, att det är på sin plats att man tillämpar dessa nya lagbestämmelser med försiktighet. Förhållandet är ungefär detsamma beträffande de nya industrier som kommer att anläggas. Det är uppenbart att man bör se till att spillvattnet inte förorsakar större skada än vad nöden kräver, men man kommer nog i sådana situationer till att det gäller att välja mellan att få en industri utan sådana här anordningar eller ingen industri alls, därför att anordningarna bleve så dyrbara att industrien omöjliggjordes.

Herr talman! Jag vill bara säga att jag hoppas att tillämpningen av denna lag måtte bli sådan, att man inte hindrar nya industrier och ny bebyggelse utan hjälper till att skapa sådana.

I detta anförande instämde herr *Werner* (bf).

Herr OSVALD (fp):

I anslutning till vad den ärade talaren nyss anförde vill jag endast säga att jag hyser en mycket stark förhoppning och förtröstan om att denna lag, som nu behandlas, kommer att medföra en mycket stor förbättring både i tätorterna och på landsbygden. Man kommer ingalunda att behöva tillämpa lagen på ett sådant sätt,

att det blir svårare för samhällena. Tvärtom tror jag att det i många fall kommer att bli lättare för samhällena att bygga ut så, att människorna där kommer att känna trivsel.

Den, som var med och såg de olika situationer som tredje lagutskottet hade tillfälle att se under sin resa, måste säga sig att så här kan det ändå inte få fortsätta i vårt land. Detta gäller i fråga om både kommunerna och industrierna. Jag är för min del övertygad om att denna lag kommer att bli till stor välsignelse för land och folk.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt.

Om utredning ang. polisväsendets organisation

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 181, i anledning av väckta motioner om förnyad utredning av frågan om polisväsendets förstatligande.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Birger Andersson* och *Pettersson* (I:220) och den andra inom andra kammaren av herr *Lundqvist* m. fl. (II: 442), hade hemställts, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om en förnyad utredning av frågan om polisväsendets förstatligande.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på återopade grunder hemställt, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 220 och II: 442, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om en allsidig och förutsättningslös utredning av frågan hur en tillräcklig, effektiv och smidig organisation av polisväsendet borde utformas och därvid beakta vad utskottet anfört samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Om utredning. ang. polisväsendets organisation

Herr **ANDERBERG** (s):

Herr talman! Redan 1953 då riksdagen hade att behandla frågan om polisväsendets omorganisation väcktes från kommunalt håll motioner om förstatligande av polisväsendet. Riksdagen gick den gången inte med på våra motioner, men utskottet uttalade att sedan erfarenhet vunnits av den nya lagstiftningen var man beredd att ta upp frågan om huvudmannaskapet till ny behandling. Man uttalade sig sålunda för att frågan inte kunde anses på en gång löst, utan man fick räkna med att den skulle återkomma.

I dag föreligger en motion som statsutskottet har tillstyrkt. Det gäller utredning av huvudmannaskapet. Här föreslås en allsidig och förutsättningslös utredning av frågan om en tillräcklig, effektiv och smidig organisation av polisväsendet.

De gångna årens utveckling har gett vid handen, att det inte går att fortsätta efter de provisoriska linjer, som riksdagen beslöt 1953. Den kommunala organisationsformen blir alltmer irrationell. De många tekniska hjälpmedel, som polisen skulle behöva, har inte kunnat utnyttjas och tas i anspråk i den utsträckning som skulle vara önskvärd. Inte heller har polisväsendet fått den effektivitet som man skulle önska.

Ett välordnat polisväsende är ett viktigt riksintresse. Här har t. ex. hänt så mycket på motorismens område som nödvändiggör, att polisen i mycket stor utsträckning användes för trafikövervakning. Vi anser från kommunalt håll att detta är ett statligt intresse, eftersom staten tar stora inkomster från bilismen. En statlig polisorganisation skulle här också kunna nå en större effektivitet.

Från kommunalt håll har man kommit med tre huvudargument för polisväsendets förstatligande. Ett av argumenten är, att ett kommunalt polisväsen ej kan ges den effektivitet, som den moderna tiden kräver. Ett annat argument är, att inom polisväsendet kan utrymme lämnas endast för ett starkt uttunnat kommunalt medinflytande. Man talar vid högtidliga tillfällen om den kommunala självbestämmanderätten, men den

är i mycket ringa mån till finnandes på detta område; verksamheten ledes av polischefen med ringa insyn från kommunens sida. Det tredje och viktigaste argumentet från kommunalt håll är, att den nuvarande organisationen ger anledning till komplicerade ekonomiska förhållanden mellan statliga och kommunala myndigheter. Man kan inte heller få fram alla de tekniska hjälpmedel, som polisväsendet kan behöva, därför att det råder en dragkamp mellan staten och kommunerna, då det är en som skall betala och en annan som skall besluta.

Allt detta gör att man från kommunalt håll med tillfredsställelse ser det enhälliga utskottsutlåtande, som nu torde bli riksdagens beslut. Det föreligger emellertid en oklarhet på en punkt. Jag förstår att man för att nå ett enhälligt beslut har måst kompromissa en del. Jag skulle vilja vända mig till utskottets talesman och fråga, hur man tänkt sig frågan om huvudmannaskapet. Man säger att den saken ännu inte är klar, utan får bli föremål för övervägande.

Vi har från kommunalt håll ansett att en utredning i vanlig bemärkelse inte skulle behövas, utan att man skulle kunna uppdra åt polisväsendets organisationsnämnd — eventuellt med någon förstärkning — att klara upp den här saken. På det sättet skulle man också snabbare kunna få fram ett förslag. Det har ju framlagts flera utredningar om polisväsendet, och det har gjorts en kartläggning över hela fronten. Det är därför endast en del saker som nu behöver utredas, och vi har räknat med att utredningen skulle kunna förenklas, om den lades på polisväsendets organisationsnämnd.

Jag har inget yrkande, utan jag är på kommunalfolkets vägnar tacksam för det utlåtande som föreligger. Vi förväntar oss att utredningen skall komma till stånd, och att den skall ge ett resultat, som kan vara till gagn och nytta för polisväsendet ute i landet.

Herr **KARLSSON, GUSTAF**, (s):

Herr talman! Jag får kanske betrakta mig som utskottets talesman och skulle då vilja deklarera, att om det har rätt

Om utredning ang. polisväsendets organisation

några delade meningar, så har det gällt lämpligheten av att just nu igångsätta en utredning. Men utvecklingen har ändå lett dithän, att nuvarande förhållanden knappast kan få fortsätta.

Jag fattade herr Anderbergs fråga så, att han ville veta vad utskottet anser om huvudmannaskapet. Den frågan är inte så lätt att besvara. Jag har en personlig uppfattning om den saken. Denna uppfattning har jag fått jämka på i någon mån för att medverka till detta enhälliga utlåtande. Jag skulle emellertid tro att utskottet i stort sett har den uppfattningen, att staten skulle kunna vara huvudman, under förutsättning att man slipper en stor och byråkratisk central organisation. Om man kunde slippa ett polisämbetsverk, så torde flertalet av utskottets ledamöter vilja gå den vägen, som de i så fall anser vara den riktigaste. Personligen har jag den mening, att huvudmannaskapet bör ligga hos staten, men jag ryggar också tillbaka för den polisbyråkrati, som kan bli en följd av detta. Jag gör det därför att det torde vara nödvändigt att ansvaret för polisen ligger hos länsstyrelserna, och då får det väl, eftersom länsstyrelserna lyder direkt under inrikesdepartementet, ordnas så, att man också i detta avseende har den direkta ledningen även över länsstyrelserna. Det torde väl vara möjligt med god vilja, eftersom vid det här laget inrättats en byrå för polisärenden i inrikesdepartementet på grund av de talrika polisfrågor som uppstår, inte minst därför att, som herr Anderberg sade, kommunerna stegrar sig när det gäller anspråk på poliser. Bygger man ut denna byrå och tillvaratar de resurser, som finns i den nuvarande nämnden för polisorganisationen, sammansatt av kommunernas och statens representanter, så skulle jag tro, att man kan bygga upp en smidig organisation. Men utskottet hyser den mening, att om man vid denna utredning skulle komma fram till att det är omöjligt att ordna saken på det sättet, att det inte går att komma ifrån ett polisämbetsverk — kanske i likhet med det som den Bergquistska utredningen presenterade 1918 — så bör

man ändå ta upp kostnadernas avvägning till omprövning. Om kommunerna i fortsättningen skall vara huvudmän, måste större delen av kostnaderna överföras på staten.

Detta tror jag är huvuddragen, herr talman, av statsutskottets uppfattning.

Sedan finns det nyanser, det är sant, men det är inte så lätt att redovisa dessa, eftersom missförstånd kan uppstå. Jag har visserligen när det gäller utskottstänkande åtskilligt av advokat i min syndiga kropp, men ändå vill jag inte ge mig in på att föra talan för det, som företer andra nyanser i detta avseende än vad jag här redovisat.

Herr BERGH, RAGNAR, (h) :

Herr talman! Jag har inte mycket att tillägga till vad den föregående ärade talaren sagt. Att jag begärt ordet beror närmast på att jag ville skicka en liten hälsning med på vägen till dem, som skall skriva direktiven för den begärda utredningen. Jag vill förutskicka, att jag tillhör dem, som anser att polisväsendet bör förstatligas, och att jag hade den mening, som redan 1953. Jag karakteriserar det förslag, riksdagen då antog, som ett provisorium.

När denna utredning nu sättes i gång, bör den såvitt jag förstår, alldeles som herr Karlsson i Munkedal sagt, sätta själva organisationsfrågan i centrum. Frågan om huvudmannaskapet är ju inte ett problem i och för sig, utan ståndpunkten i fråga om huvudmannaskapet blir, som jag ser saken, en följd av de slutsatser man kommer till, när man funderat ut den lämpligaste organisationsformen.

Det är i detta sammanhang som jag vill göra ett litet tillägg till vad som nyss sagts av herr Karlsson i Munkedal: med staten som huvudman skulle man lättare kunna vinna möjligheten av en koordination av polisväsendet och den personal som vi har inom kustbevakningen och gränsbevakningen och delvis även inom tullväsendet. Dessa personalgrupper har i vida avseenden rätt likartade uppgifter, och att hålla styrkor med skilda huvudmän för ensartade uppgifter fö-

Om ersättning av allmänna medel till vissa skadeståndsberättigade

refaller åtminstone mig vara en rätt irrationell anordning, som försvårar det ändamålsenliga utnyttjandet av den personal, som det är fråga om.

Den lilla hälsning, som jag tar mig friheten skicka med, är alltså den, att man, när man diskuterar organisationsfrågan, också i bilden skall ta med frågan om kustbevakningen och gränsbevakningen och vissa delar av tullväsendet.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 182, i anledning av väckt motion om utredning angående åtgärder för att stärka polisens auktoritet m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om ersättning av allmänna medel till vissa skadeståndsberättigade

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 183, i anledning av väckta motioner om utredning angående ersättning av allmänna medel för skador, som tillfogats genom brottslig gärning.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Alexanderson* m. fl. (I: 170) och den andra inom andra kammaren av herr *Ekdahl* m. fl. (II: 333), hade hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande möjligheten att, där vederbörandes ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt det motiverade, genom samhällseliga åtgärder bringa ersättning för eller lindra ekonomisk skada, som drabbat av brott träffade personer vilka icke genom i laga ordning utdömt skadestånd eller genom ersättning i annan form kunnat hållas skadeslösa för dem tillfogade förluster.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet anfört bland annat:

»Vid angivna förhållanden kan utskottet icke finna det välbetänkt att

riksdagen beslutar om en ny omfattande utredning kring de skadeståndsrettsliga problemen. Om sålunda utskottet icke finner förutsättningar f. n. föreliggande för att tillstyrka motionärernas förslag i den form det framställts, anser utskottet å andra sidan att det bör undersökas huruvida icke den reglering av ersättningsanspråk, som redan försöksvis har införts när det gäller skador, vållade av rymlingar m. fl., kan utsträckas till att avse även andra avgränsade grupper. Det bör enligt utskottets mening överlämnas åt Kungl. Maj:t att med ledning av erfarenheterna av nämnda verksamhet närmare överväga denna fråga och för riksdagen framlägga därav föranledda eventuella förslag.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa, att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 170 och II: 333, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.»

Herr ALEXANDERSON (fp):

Herr talman! I egenskap av motionär ber jag att få säga några ord i anslutning till utskottets utlåtande.

Jag skall inte här lämna några exempel på sådana behjärtansvärda fall, som är avsedda att tillgodoses med detta initiativ — det har skett i motionen och redovisas också utförligt i utskottsutlåtandet.

I egenskap av domare får man daglig kontakt med sådana fall, där det framstår som en brist att här ifrågasatta anordning inte har blivit genomförd, och jag tror, att alla de ledamöter i denna kammare, som i egenskap av nämndemän eller på annat sätt deltagit i rättskipningen, har samma erfarenheter. Jag är glad över att utskottet så till vida har instämt med motionärerna, att det medger att starka skäl föreligger för att samhället inriktar sina ansträngningar, inte bara på att bekämpa och förhindra brottsligheten utan också på att hålla dem, som blir oförvållat utsatta därför, helt eller delvis skadeslösa.

Det skulle naturligtvis för motionärerna ha varit mest tilltalande, om utskottet helt bifallit deras yrkande, men

Om effektivisering av de statliga rationaliseringsorganen m. m.

jag tror inte att skillnaden mellan utskottets och motionärernas ståndpunkter är så stor. Utskottet har ansett att man inte nu skulle sätta i gång en ny och omfattande utredning i denna fråga. Det har nog egentligen inte heller varit motionärernas mening. Utskottet tänker sig i stället något slags försöksverksamhet genom att etappvis utvidga området för sådana ersättningar, som redan nu utgår i vissa speciella fall. Jag tror också att det är den rätta vägen att gå för att få underlag för lämpliga riktlinjer för denna verksamhet.

I ett avseende skulle jag emellertid vilja framställa ett önskemål. Det anslag som nu finns för ersättningar i anledning av brott, som begås av dem, som frigivits från vissa anstalter, disponeras under socialdepartementet med hänsyn till att kostnaderna så nära hör samman med förhållandena vid dessa anstalter. Om man nu utvidgar ersättningsmöjligheterna till nya grupper, vore det önskvärt att den utvidgade ersättningsmöjligheten prövades under justitiedepartementets regi. Det är under den huvudtiteln som anslag av denna beskaffenhet i själva verket skall höra.

Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **SÖDERQUIST** (fp):

Herr talman! Jag har begärt ordet i denna fråga endast för att få tillfälle att ge uttryck för min tillfredsställelse med den tämligen välvilliga behandling, som utskottet kostat på den nu föreliggande motionen.

År 1953 väckte jag själv en motion här i kammaren i samma syfte. Utskottet visade förståelse den gången också, men sträckte sig inte så långt som i dag. Man ansåg sig inte då kunna tillstyrka en hänvändelse till Kungl. Maj:t i någon form. Då utskottet nu förordar ett övervägande och ett förslag från Kungl. Maj:t i ärendet är det ägnat att väcka stor tillfredsställelse. Jag ber nu att få uttrycka den förhoppningen, att Kungl. Maj:ts övervägande och det därav föranledda förslaget icke måtte låta vänta på

sig alltför länge. Det finns många människor ute i landet, som redan lidit tillräckligt mycket, därför att en bestämmelse, som föreslås i denna motion och som min motion syftade till, inte har funnits.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 184, i anledning av väckta motioner rörande enskild väghållning, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om effektivisering av de statliga rationaliseringsorganen m. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 185, i anledning av väckta motioner om dels effektivisering och förstärkning av de statliga rationaliseringsorganen, dels viss utredning i syfte att rationalisera den offentliga förvaltningen, dels ock en allmän översyn av den civila och den militära förvaltningen.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lindblom* m. fl. (I: 208) och den andra inom andra kammaren av herr *Sjölin* m. fl. (II: 461), hade hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära utredning om effektivisering och förstärkning av de statliga rationaliseringsorganen.

Vidare hade i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lindblom* m. fl. (I: 209) och den andra inom andra kammaren av herr *Sjölin* m. fl. (II: 462), hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära utredning om arbetsfördelningen mellan de statliga och i erforderliga delar även de kommunala organen samt mellan de olika departementen i syfte att rationalisera den offentliga förvaltningen.

Om effektivisering av de statliga rationaliseringsorganen m. m.

Slutligen hade i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sigfrid Larsson* m. fl. (I: 210) och den andra inom andra kammaren av herrar *Adolfsson* och *Hansson* i Önnarp (II: 373), hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en allmän översyn av förvaltningen, den civila såväl som den militära, i överensstämmelse med vad som i motionerna anförts.

Utskottet hade i det nu förevarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt,

a) att motionerna I: 208 och II: 461 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

b) att motionerna I: 209 och II: 462 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

c) att motionerna I: 210 och II: 373 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anmälts av herr *Ohlon*, som dock ej antytt sin mening.

Herr **OHLON** (fp):

Herr talman! Vid riksdagens början väcktes ett helt knippe motioner, som i stort sett gick ut på ett och detsamma: det begärdes av statsmakterna åtgärder i syfte att effektivisera och förstärka de redan befintliga statliga rationaliseringsorganen, att ordna för en rationellare arbetsfördelning mellan statliga verk och inrättningar och slutligen att vidtaga en allmän översyn av den statliga förvaltningen.

Att det råder oro i lägret, framgår av att liknande motioner har väckts fem år i följd, utan att det tidigare har blivit något positivt beslut med anledning av motionerna. I följd kom den första islossningen. Då fattade kamrarna olika beslut i ärendet, men frågan föll ju därmed. I början av detta års riksdag väcktes, som sagt, dessa motioner och därutöver — i anslutningen till anslagen för organisationsnämnden — två likalydande motioner, däri begärdes en prövning av frågan om en samverkan mellan de

olika rationaliseringsorganen, så att det inte skulle bli någon dubblering av verksamheten.

Det egendomliga är att dessa två senare motioner upptogs till behandling i våras, under det att nu föreliggande motioner, vilka berör samma spörsmål, först i dag ligger på kamrarnas bord. Det är alltså inte bara ämbetsverkens verksamhet som behöver rationaliseras utan även riksdagens. Det naturliga hade väl varit att samtliga dessa motioner hade behandlats i ett sammanhang och inte kommit i två olika repriser som nu varit fallet.

De motioner, som väcktes i anslutning till anslaget till organisationsnämnden, ledde till resultat. Riksdagen hemställde hos Kungl. Maj:t om en utredning i ärendet. Kungl. Maj:t har nu efterkommit riksdagens begäran och igångsatte i somras en större utredning. Det är tacknämligt att så har skett, och jag kunde kanske nöja mig med detta. I det föreliggande utlåtandet finns emellertid en passus, som jag måste be att något få beröra.

Det heter i slutet av statsutskottets utlåtande: »Med understrykande av den stora betydelsen av att ifrågavarande problem erhåller en tillfredsställande lösning, så snart omständigheterna det medger, finner utskottet» etc. Jag skulle vilja fråga, vilka omständigheter det är som förhindrar en rationalisering och förenkling av statsverksamheten. Är det inre hinder som vi här möter, eller vari består dessa omständigheter?

Härutöver vill jag tillåta mig att knyta ytterligare ett par reflexioner till detta ärende.

I början av 1940-talet tillsattes i finansdepartementet en s. k. besparingsberedning. Det blev berget som födde den bekanta råttan. Beredningen föreslog nämligen praktiskt taget ingenting! I ett fall gick den till och med löst på ett områden som visade sig vara undernärt, varför resultatet av beredningens verksamhet på den punkten blev en ökning av statsutgifterna. Ett positivt resultat följde emellertid av den departementala besparingsberedningen: tillkomsten av or-

Om effektivisering av de statliga rationaliseringsorganen m. m.
Organisationsnämnden år 1943. Organisationsnämnden har säkerligen gjort stor nytta under de år som den har verkat.

Utöver organisationsnämnden har vi sakrevisionen, riksdagens revision, som kan sägas ha utvecklat sig till ett särskilt ämbetsverk, även den, och i viss mån måste vi här även räkna med riksräkenskapsverket och statskontoret.

Det saknas sålunda inte kontroll- och rationaliseringsorgan. Ändock blir det ingen reda i det hela anses det. Anledningen härtill ligger, tror jag, däri att vi efter det senaste världskriget kommit in i en ordning, där vi inrättat det ena ämbetsverket efter det andra. Kulmen på denna utveckling upplevde vi kanske 1948, då fyra nya stora ämbetsverk tillkom, men sedan har utvecklingen fortsatt under årens lopp. Flera av de nya ämbetsverken är väl motiverade, men åtminstone beträffande vissa av de uppgifter, som tillkommer de nya ämbetsverken, har riktlinjerna vid ämbetsverkens tillkomst varit synnerligen oklara. Man har liksom överlåtit åt ämbetsverken själva att söka sina roller. Eftersom den statliga rekryteringen sker med energiskt folk, måste ämbetsverken skaffa sig arbetsmaterial. Det materialet får de från allmänheten samt från underlydande verk och inrättningar, med påföljd att dessa andra underlydande verk och inrättningar blir än mer arbetsbelastade. På det sättet sker en ansvällning av byråkratien även ute i regionerna. Vi har här fått i gång en kedjeprocess, där den ena åtgärden utlöser den andra. Jag har själv under större delen av mitt liv varit statsanställd och haft tillfälle att själv i min verksamhet se den ökade och många gånger meningslösa arbetsbelastning som följer många av de nya ämbetsverken i spåren.

Jag tror att vi inte får någon rätsida på dessa förhållanden, förrän vi sätter en spärr mot en fortsatt ökning av den statliga byråkratien.

Tyvärr har de senaste årens ansvällning av den statliga byråkratien medfört en undernäring på många andra områden inom samhällslivet, eftersom

byråkratien dragit till sig högkvalificerat folk som kunde göra bättre nytta i mera produktiva befattningar inom samhället. Det högkvalificerade folket räcker för övrigt inte till för att rekrytera de nya ämbetsverken, varför en del av personalen väl får tas ifrån enklare kategorier. Det är ofta dessa människor som ställer till krångel för allmänheten och åstadkommer en mängd besvär. Jag skulle vilja starkt understryka de där synpunkterna här i dag, eftersom vi snart kommer att få behandla ett förslag som innebär en utökning av byråkratien på ett område, som hittills har varit relativt litet besvärat av den byråkratiska överbyggnaden.

I övrigt, herr talman, har jag intet yrkande, eftersom ändamålet med motionerna har blivit tillgodosett genom den utredning som Kungl. Maj:t redan har tillsatt.

Häri instämde herr *Lindblom* (fp).

Herr **NÄSSTRÖM** (s):

Herr talman! Jag vill inte på något sätt förneka att det är riksdagens skyldighet att bevaka detta område och följa utvecklingen. Den saken är alldeles klar. Men jag tror inte, herr talman, att saken gagnas av att man i allmänna ordalag kommer med sådana uttalanden som vi nyss hörde. Anser man sig ha anmärkningar att göra, bör de väl rikta sig mot de särskilda fall av slöseri med arbetskraft o. s. v., som man anser sig kunna peka på. Vi får ju varje riksdag behandla motioner om utökning av personalen vid olika ämbetsverk, och många gånger förs ju häftiga diskussioner här om frågan, huruvida den eller den utvidgningen är lämplig eller ej. Med en kritik endast i allmänna ordalag tror jag inte att man vinner något annat mål än att man skapar olust bland vederbörande i ämbetsverken. Ämbetsmännen må ha utträttat sitt uppdrag hur bra som helst, de får ändå höra att det förekommit slöseri med arbetskraft och att deras institutioner är onödiga eller olämpliga och att ämbetsmännen inte förstått att rätt förvalta sitt pund.

Om effektivisering av de statliga rationaliseringsorganen m. m.

För min del tycker jag inte det är riktigt att framföra kritik på det sättet. Finns det exempel på att felaktigheter har begåtts, bör man framlägga dem klart och koncist och inte så där ut i vädret göra utfall mot personer som — det är vi ändå många gånger överens om — utför en utomordentligt god arbetsprestation. Inte minst i det utskott, där herr Ohlon och jag har nöjet att sitta, får vi ju varje år behandla motioner om utvidgning av de ämbetsverk som har med våra ärenden att skaffa. Jag har haft anledning att syssla litet närmare med sådana frågor, och jag måste säga att jag har fått det intrycket att var och en av ifrågakvarande tjänstemän på allt sätt försökt utföra en gagnelig gärning inom sitt ämbetsverk.

Vad jag här sagt får inte tolkas på det sättet att jag menar att allting är bra som det är. Det vill jag inte påstå. Men jag tycker att man begår en orättvisa, då man gör sådana där allmänna påståenden. Har man bevis för sin åsikt, bör de framläggas. I annat fall bör man vara ganska försiktig i sina omdömen.

Vi kan väl vara överens om att Kungl. Maj:t och andra, som har med detta att göra, försöker få rätt man på rätt plats, och ingen vill väl förneka att vi har mycket dugliga ämbetsmän på olika områden. Jag antar att herr Ohlon nu kommer att säga att min uppfattning är att man bara kan låta det basa på. Så förhåller det sig inte, men jag tycker att vi bör inta en rättvis och hederlig attityd gentemot de befattningshavare som ju ändå är landets tjänare och som skall omsätta i praktiken de beslut som riksdagen fattar. Detta är många gånger en svår uppgift — därom råder väl inga delade meningar. Framläggs koncisa förslag, bör riksdagen överväga dem, men med allmänna talesätt gagnar man inte saken.

Herr OHLON (fp):

Herr talman! Herr Näsström torde inte kunna förneka, att den statliga byråkrationen har svällt på ett världsamt sätt under efterkrigstiden. Jag har inte angri-

pit de enskilda tjänstemännen, utan jag har angripit statsmakterna för att de har inlett dessa tjänstemän i frestelse genom att inrätta verk och institutioner, som i och för sig kan vara välmotiverade men som vi inte har utrymme för på grund av arbetskraftsbristen inte minst inom de intellektuella yrkena. Jag menar att detta folk hade kunnat bättre utnyttjas på mera produktiva uppgifter inom samhällslivet.

Nu vill herr Näsström få mig att komma med konkreta uppgifter. Det gör jag inte, ty då skulle jag just råka i det dilemma, som herr Näsström menade att jag redan befann mig i, nämligen att behöva angripa enskilda personer. Det är *principen* det är fråga om och inte de enskilda människorna. Och till principen får vi, herr Näsström, snart tillfälle att återkomma här i riksdagen i ett annat sammanhang.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Jag skulle vilja göra en jämförelse med t. ex. en storindustri. Om denna industri har en tillverkning av en viss omfattning och man fördubblar denna, är det då egendomligt att den storindustrin måste ha fler arbetare och tjänstemän för att kunna sköta sin rörelse? På samma sätt förhåller det sig väl med staten. Om riksdagen beslutar en väsentlig utökning av statens arbetsuppgifter, är det då egendomligt om antalet tjänstemän stiger? Det tycker väl ingen av oss.

Nu säger herr Ohlon att han inte vill framlägga några exempel. Ja, här i huset har vi ju den praxis att vi inte nämner personer och namn. Men herr Ohlon kan ju hålla sig till ämbetsverken: peka ut det eller det ämbetsverket där han anser att det har begåtts några fel! Jag tror att även det skulle bli ganska svårt.

Herr Ohlon är ju mycket intresserad av skolan, och jag får kanske berätta en liten detalj från dess område. Herr Ohlon har varit rektor, och jag går ut ifrån att han har varit en duglig rektor. Rektorerna har överlastats med kameralt arbete. Så kommer det en utredning, som

Om effektivisering av de statliga rationaliseringsorganen m. m.

föreslår att det kamerala arbetet skall överflyttas från rektorerna till andra personer i respektive kommuner, som har dessa administrativa och kamerala uppgifter. Då möter man motstånd. Det är inte så lätt att göra denna operation. Man förmenar att detta är ju ändå sedan gammalt både en rättighet och en skyldighet, och det bör vara som det är. Jag vill framhålla just denna sak, ty jag förstår vad herr Ohlon menade i sitt sista anförande, och vi kommer om ett par veckor att få ta upp en diskussion just om dessa ting. Jag hoppas att det skall bli en saklig diskussion med hänsyn till det föreliggande läget på dessa områden. Jag känner ju herr Ohlon mycket väl, och jag tror inte alls att han vill komma någon särskild person till livs, men jag tror ändå att vad som diskuteras i detta hus också penetreras ganska mycket ute på arbetsfälten på de olika områdena, och det är därför, herr talman, som jag begärt ordet. Jag tycker inte det är riktigt, att man över en kam skall säga, att i de och de ämbetsverken gör man inte vad man kan för att hålla tillbaka byråkratien, och jag måste säga att jag har inte någon större respekt för det där uttrycket om byråkratiens tillväxt. Jag skulle tro att vi människor är ganska lika funtade, var vi än hamnar. Jag tror intet att man blir byråkrat bara för att man råkar hamna i ett ämbetsverk, utan har man det anlaget, är man nog byråkrat, även om man endast sitter i Sveriges riksdag.

Herr LINDBLOM (fp):

Herr talman! Det förefaller som om herr Näsström delvis talade om något annat än vad som här åsyftas. Det är väl alldeles självklart, att det kan finnas behov av en ökning av antalet tjänstemän i vissa sammanhang; det behöver väl inte stå i något motsatsförhållande till vad som här sägs. Här är det fråga om rationalisering och samverkan mellan de olika organen, och jag har under den tid jag tillhört riksdagens revisorer funnit, att det rätt ofta har förekommit, att det ena verket inte har haft någon kontakt

med det andra, ehuru man mycket väl skulle ha kunnat rationalisera arbetet betydligt bättre, om man hade tagit sådan kontakt. Det förefaller, som om varje verk vore sig selv nok och inte ville taga upp samverkan med andra.

Jag skall inte ta upp tiden med att exemplifiera detta; det finns angivet i berättelsen av riksdagens revisorer.

Herr ARRHÉN (h):

Herr talman! Jag begärde ordet ungefär i samma ärende som herr Lindblom.

Det är litet olika saker, som har diskuterats av de två talare som hittills yttrat sig. Herr Ohlon anslöt sig till det resonemang, som i stort sett förts sedan början av detta decennium och som nu har föranlett Kungl. Maj:t att acceptera det allmänna betraktelsesättet och tillsätta en kommitté. Detta bör nämligen rimligtvis innebära, att även Kungl. Maj:t är litet ängslig inför utvecklingen, när det gäller byråkratiseringsproblemet och vad därmed sammanhänger.

Det är självklart, att alla här uppskattar det arbete, som våra statliga organ utför, men detta utesluter inte att vi har vår observans fäst på deras metoder i vissa avseenden. Det kan inte heller förnekas, att de statliga ämbetsverken visar en omisskännlig tendens att i alla lägen motivera sin tillvaro. Det är så gott som omöjligt att därvidlag genomföra några inskränkningar. Jag skall inte här ingå på anledningarna till detta, men det är ju ett ytterligt gammalt diskussionstema.

Jag kan taga ett exempel ur den pågående debatten angående den skolreform som just nu ligger under arbete i kulisserna. Vi vet av Kungl. Maj:ts proposition, att man föreslår överförande av ett 60-tal ämnesgrupper från de centrala, byråkratiska organ, som tidigare haft hand om våra skolfrågor, till decentraliserade instanser ute i landet. När man läste utredningen och propositionen, fick man den föreställningen, att därmed rimligtvis det centrala organet borde avlastas från en hel del av sina arbetsuppgifter, som det tidigare haft att be-

Om effektivisering av de statliga rationaliseringsorganen m. m.

strida, och att det följaktligen skulle vara möjligt att tänka sig, att det centrala organets personella uppbyggnad därmed skulle kunna förenklas. Jag ställde i utskottet en fråga på den punkten för någon vecka sedan, och den besvarades till slut med att denna omläggning av organisationen möjligtvis skulle kunna medföra ett indragande av — två byråsekreterartjänster! Man var för övrigt inte riktigt säker på den »besparingen» heller. Här kan man verkligen säga, att berget föder en rätta!

Vi kanske känner igen detta från även andra områden. I dessa sammanhang aktualiseras sådana bekymmer, som vi här velat ge uttryck åt. Därför tycker jag, att man i nuvarande läge inte har anledning att känna annat än tillfredsställelse över den uppmärksamhet, som tydligen även Kungl. Maj:t på sistone börjat ägna detta spörsmål.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Jag vill tacka herr Arrhén för att han nu åtminstone nämnde ett visst område, så att vi får något att hålla oss till.

Han talade om skolöverstyrelsen. Får jag då erinra om vad alla som sitter i statsutskottet vet, nämligen att skolöverstyrelsen sedan många år tillbaka har hemställt om ett antal tjänster, men att Kungl. Maj:t och riksdagen varit ganska restriktiva på detta område. Har man begärt fyra tjänster, så har man fått en eller kanske två. När nu en omläggning sker — det är de nya länsorganen herr Arrhén åsyftar — så flyttar man ned en rad detaljärenden från skolöverstyrelsen till dessa länsorgan. Då säger herr Arrhén, att berget föder en rätta; det är bara ett par mer eller mindre obetydliga tjänster som dras in. Men ett riksdagsutskott, som skall ta ansvarig ställning, får ju ta hänsyn till vilken utökning av antalet tjänster som hade blivit ofrånkomlig, om inte den nya organisationen genomförts. Det är ju detta som är det väsentliga.

Vi kommer här i en ganska egendomlig situation. Åtminstone när det gäller

skolöverstyrelsen har de flesta varit överens om att antalet tjänstemän måste utökas. Styrelsens personal har varit överhopad med arbete; alla vet ju, att det ändå har skett någonting på skolväsendets område. Vi har fått de stora årskullarna, och antalet elever i våra teoretiska och praktiska skolor har ökat mycket starkt. Ingen kan bestrida att skolöverstyrelsens tjänstemän har fått utföra ett ofantligt merarbete. Är det då ägnat att förvåna, att man inte kan skära ned antalet tjänstemän så mycket som t. ex. herr Arrhén här åsyftade? Jag tycker att det bara är en naturlig sak. Har man den uppfattningen — utan att undersöka förhållandena — att en nedskärning skall göras oberoende av om det går eller inte, ja, då finner jag det meningslöst att resonera om saken. Men vi brukar väl ändå inte angripa problemen på det sättet.

Från alla håll påpekar man att det är en stor mängd ärenden som inte kan avverkas på grund av att personalen är för liten. Alla vet att framställningar med den motiveringen göres varje år, och allmänheten, som skall betjäna av de olika ämbetsverken, klagar ju över den långa väntetid man ofta kan bli utsatt för. Då tycker jag för min ringa del, att man bör se denna sak precis som den är: anhopningen av ärenden, alla nytillkommande uppgifter o. s. v. måste ju medföra, att det krävs ett större mått av arbetskraft; så är det väl på livets alla områden.

Jag vill också erinra om att riksdagen helt nyligen beslöt ett principuttalande, som jag för min del inte kan fatta på annat sätt än att de flesta önskar, att t. ex. polisväsendet skall förstärkas. Vi är väl alldeles på det klara med att polisväsendet måste ha en ledning — det kommer vi inte ifrån — och fattar vi här i huset beslut av den innebörden, då får vi väl också finna oss i att det måste bli en ny uppsättning av ämbets- och tjänstemän. Sedan har vi naturligtvis alla det önskemålet, att ökningen måtte kunna hållas inom rimliga gränser.

Men det får inte bli så, att brist på tjänstemän vållar allmänheten stora obe-

Om effektivisering av de statliga rationaliseringsorganen m. m.

bag. Vi har en del verk, som mer eller mindre direkt står i kontakt med allmänheten, och det sägs ofta att man får vänta för länge på besluten från dessa verk; detta är väl ingen nyhet för oss här i huset. Jag tror att det är ur den synpunkten vi måste se på dessa problem.

Jag har kanske mindre anledning än herrar Arrhén och Ohlon att vara någon försvarsadvokat för dessa högre tjänstemän, men jag måste ändå säga att rättvisan kräver att man försöker se så objektivt som möjligt på denna fråga och inte förvandlar den till någon sorts ständigt återkommande diskussionsfråga i detta hus.

Herr ELIASSON (bf):

Herr talman! Med anledning av den debatt, som här uppstått om möjligheten att effektivisera och rationalisera den statliga verksamheten och administrationen, ber jag att få säga ett par ord.

Jag har nog i likhet med herr Näsström den uppfattningen, att om man verkligen skall komma någonstans på detta område, då kan man inte som herr Ohlon bara diskutera i allmänna talesätt, utan då måste man väl angripa några konkreta områden av den statliga verksamheten och försöka peka på förenklingar, som kan genomföras.

Jag skulle vilja peka på ett par områden, som jag tycker att man bör mer observera i diskussionen om möjligheterna att förenkla den statliga verksamheten.

Jag vill först peka på hur samordningen mellan sjukförsäkringen och statstjänstemännens sjukförmåner ordnades. Det skulle vara värdefullt att få en statistisk utredning om hur många arbetstimmar som går åt i förvaltningen för att räkna ut vad dessa sjukförmåner skall gå till. När riksdagen fattar sådana beslut, är det klart att det drar med sig anspråk på mer arbetskraft, och det betyder att fler och fler människor sysselsättes med vad jag kallar rent improduktiva uppgifter. Här bor-

de man genom förhandlingar kunna komma fram till en enklare ordning än den vi nu har.

Det finns också ett annat område, där jag tror att det ur både allmänna och principiella synpunkter vore värdefullt med en reform utan dröjsmål, en reform som skulle kunna medföra en väsentlig begränsning av den statliga och kommunala verksamheten.

När man tänker på den statsbidragsdjungel, som kommunalmännen har att försöka tränga sig igenom, måste man konstatera, att så här kan det inte fortsätta. Jag tror att det är utomordentligt angeläget för vår kommunala självstyrelse att lekmännen och inte bara yrkespolitikerna har möjlighet att följa med utvecklingen på författningsområdet och överblicka den kommunala verksamheten på olika områden. Här har vi alltså en mängd statsbidragsvillkor, som är mycket varierande, och dessa statsbidragsbestämmelser kräver rent administrativt oerhört mycket arbete och drar med sig stora kostnader. Tiotusentals blanketter och ansökningshandlingar skall varje år fyllas in för att vederbörande skall få sina statsbidrag, som i många fall är relativt obetydliga, jämfört med kostnaderna för att administrera verksamheten.

Nu har ju allmänna statsbidragsutredningen lagt fram ett betänkande i denna fråga. Denna utrednings första förslag blev ju i viss mån underkänt på vissa håll vid remissbehandlingen, och Kungl. Maj:t gav utredningen direktiv att överarbeta sitt förslag, och ett sådant förslag har nu framlagts.

Jag skulle, herr talman, vilja understryka vikten av att Kungl. Maj:t lägger fram förslag i ärendet till nästa års riksdag, ty här går det verkligen att skära ned administrationskostnaderna utan några olägenheter. Ett sammanförande av en mängd olika statsbidrag till några få statsbidrag skulle innebära en väsentlig lättnad. En sådan reform får emellertid inte gå ut över den skatteutjämning, som vi redan har; den är sannerligen inte mycket att hurra för, eftersom kommunerna på grund av in-

Om effektivisering av de statliga rationaliseringsorganen m. m.

flationen fått ta på sig en större andel av kostnaderna, jämfört med vad de tidigare gjort. Kravet på en bättre kommunal skatteutjämning får inte efter sättas. En sådan här reform, bör för enas med en radikal nedskärning av den statliga tillsynen över kommunerna och landstingen. Här finns det möjligheter för dem som vill reformera. Här är det ett område, där det verkligen går att tjäna in stora pengar och där det går att genomföra reformer, som också betyder en förstärkning av den folkliga självstyrelsen.

Herr OHLON (fp):

Herr talman! Vad herr Eliasson nu närmast sade utgör en belysning av problemets räckvidd, och hans yttrande är ju också ett vittnesbörd om var felet ligger. Var ligger felet? Jo, det ligger hos de två första statsmakterna, som krånglar till statsverksamheten på vissa håll redan på det högsta planet och som vidare ger bristfälliga direktiv på andra håll, där byråkratien får pröva sig fram under ovissa förhållanden.

Herr Näsström fortsätter att lamentera och begär att vi skall komma med exempel, som visar hur systemet verkar. Jag kan ta ett exempel.

Jag känner till ett gammalt läroverk mycket bra. Expeditionskostnaderna vid detta läroverk är i dag mer än åtta gånger så stora som de var för 20 år sedan — kanske tio gånger så stora, om man räknar med en del utgifter som går på annat konto. Då svarar herr Näsström, som han gjorde nyss: »Ja, det beror på elevmaterialets ansvällning, som naturligtvis ökar den byråkratiska verksamheten.» Jag tar då hans anmärkning ad notam och tar hänsyn till ökningen av elevantalet, och jag tar hänsyn till penningvärdets fall; ändå visar det sig att expeditionskostnaderna i dag, således vid i övrigt oförändrade förhållanden, är tre à fyra gånger så stora som de var på 30-talet. Är dessa expeditionskostnader betingade av pedagogiska önskemål och är de ämnade

att effektivisera och befördra undervisningen? Nej, ingalunda!

Dessa ökade expeditionskostnader är en följd av den ökade byråkratiseringen över huvud taget inom samhällslivet, där de enskilda verken ute i landet får stå till tjänst med att anskaffa material. En del av vad som här sker är naturligtvis nyttigt, men en del är ganska överflödigt. Trots ökningen av expeditionskostnaderna är rektorerna vid våra statliga läroverk i dag mer överbelastade med arbete än någonsin, och överbelastade på sådant sätt, att det är ett äventyr att få befattningarna rekryterade med personer, som är framför allt pedagogiskt intresserade.

Nog finns här mycket att göra. Där om råder ingen tvekan.

Herr ARRHÉN (h):

Herr talman! Det har i denna debatt kommit fram vissa reflexioner om hur en parlamentarisk församling skall arbeta. I meningsutbytet har här bl. a. rests generella krav på konkretisering. Jag undrar, om det betraktelsesättet är så riktigt. I en parlamentarisk församling, vilken ju alltid är mer eller mindre av ett folkmötes allmänna karaktär, måste man, enligt min mening, inskränka sig till diskussioner om principer och generella linjer. Det ligger i sakens natur. Vill man ha konkretiseringar, måste man i de flesta fall gå fram enligt andra modeller; då måste man tillätta utredningar, sakkunniga o. s. v. Deras uppgift är att gå på sina rum och ta de närbilder av problemen, som man har behov av. Detta måste vara den allmänna gången av arbetet i en parlamentarisk församling, och det har väl aldrig heller tidigare ifrågasatts.

Jag instämmer därför i den reflexion, som herr Ohlon gjorde i sitt svar på herr Näsströms anförande här nyss, nämligen att vad man skall diskutera här i dag, är de allmänna principerna.

I övrigt tillåter jag mig, herr talman, intaga den ståndpunkten, att planmässiga åtgärder i detta fall bör vidtagas, som kan medverka till att »den statli-

Om effektivisering av de statliga rationaliseringsorganen m. m.

ga verksamheten utövas enklare, snabbare och mera ekonomiskt än förut utan att säkerheten åsidosättes». Jag finner också rimligt, att riktlinjer för uppnåendet av detta mål bör uppdragas. Egendomligt nog är Kungl. Maj:t genom sitt uttalande den 29 juni i år av *ordagrant* överensstämmande mening. Jag tillåter mig också anse, att man bör understryka den »stora betydelsen av att ifrågavarande problem erhåller en tillfredsställande lösning så snart omständigheterna det medger.» När jag säger det, så finner jag, att statsutskottet egendomligt nog är av *ordagrant* överensstämmande mening. Jag tror, att när man kan stödja sig på två sådana auktoriteter, torde man kunna känna sig ganska lugn.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Jag skall inte uppehålla tiden länge. Vännen Ohlon gav exempel på att kostnaderna ökat åtta gånger. Jag kan inte på något sätt bestrida riktigheten av detta, men jag vill erinra om ett par saker. Den kostnadsökning herr Ohlon angav hade ägt rum under lång tid. Jag vill erinra om att på många områden, inte minst på det kommunala, hade vi för 20—30 år sedan mycket ringa administrationskostnader i den mån kommunalmän eller andra ville utföra sitt arbete för ingenting. De hade förtroendeuppdrag, och de kunde arbeta under kvällar, nätter och söndagar o. s. v. utan ersättning. Men vi har nu kommit ifrån den tiden. Nu vill människorna ha betalt för vad de gör. Jag tror också att det är på samma sätt i det fall som herr Ohlon här nämnde — det kanske då ännu fanns rektorer, som arbetade på kvällar och nätter utan ersättning. Nu vill den gruppen ha skälig ersättning för sitt arbete, och det är väl ändå riktigt att så sker. På detta sätt kan man väl annars bevisa nästan vad som helst.

Sedan säger herr Arrhén, att vi i detta hus bör tala om generella linjer. Det är just vad vi gör nu. Men jag vill frå-

ga: Hur utfaller då det hela? Jo, det utfaller på det sättet, att även personer, som utfört ett mycket gott arbete i våra ämbetsverk, blir utpekade som byråkrater, som inte ser till att byråkratien hålles inom rimliga gränser. Det är sådant jag opponerar mig emot.

Om man skall komma med några påpekanden, bör man tala om *var* detta sker. Herr Arrhén nämnde skolöverstyrelsen. Jag måste bestämt hävda, att inom skolöverstyrelsen förekommer samarbete med andra ämbetsverk och att där föreligger en mycket stor arbetsbörda för varje tjänstinnehavare. Detta torde inte kunna bestridas, och det har praktiskt taget varje år väckts motioner om utökning av antalet tjänstemän just inom detta ämbetsverk.

Herr LINDBLÖM (fp):

Herr talman! Det förefaller något egendomligt med de invändningar, som herr Näsström gör gång efter annan. Vad finns det för anledning att på ett så eftertryckligt sätt göra dessa invändningar och därigenom ställa sig själv i motsats till Kungl. Maj:t? Jag skall be att få läsa upp de direktiv, som är fastställda för den nu tillsatta utredningen, och då kan ju de ärade ledamöterna i kammaren själva bedöma, hurvida det råder någon skillnad mellan dessa direktiv och den framställning, som är gjord i våra motioner. Enligt direktiven skall utredningen se till att planmässiga åtgärder vidtagas, som kan medverka till att den statliga verksamheten utövas enklare, snabbare och mera ekonomiskt än förut utan att säkerheten åsidosättes.

Jag tycker att detta är så klara linjer och i så full överensstämmelse med det yrkande, som vi från vårt håll framställt, att det knappast finns någon anledning att i fortsättningen göra så stort nummer av vårt förslag. I varje fall bör man inte inta någon avvisande ståndpunkt — utredningen kommer ju så småningom att framlägga sitt förslag.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Herr Lindblom torde vara den ende i detta hus, som har hört mig säga att jag vänt mig emot utskottet och det förslag, som utskottet framlagt. Jag har i själva verket vänt mig emot de anföranden som har hållits i denna debatt och som jag ansett vara oriktiga.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1956/57, såvitt angår jordbruksärenden;

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av Sveriges anslutning till ett internationellt veteavtal; och

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder i samband med nedläggandet av driften vid linberedningsverket i Mellansel.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av utrikesutskottets utlåtande nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av tilläggsprotokoll nr 8 till överenskommelsen den 19 september 1950 angående upprättande av en europeisk betalningsunion, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Anmäldes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 366, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av Sveriges anslutning till ett internationellt veteavtal.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställan i utlåtande nr 38 bifölles även av andra kammaren.

Om stöd åt den svenska fruktodlingen

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 53, i anledning av väckta motioner angående vissa åtgärder till stöd åt den svenska fruktodlingen.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 289 av herrar *Gustaf Elofsson* och *Sigfrid Larsson* samt II: 218 av herr *Hansson* i Skegrie m. fl., vari hemställdes, att riksdagen måtte besluta, att tillverkning och försäljning av ciderdrycker med en alkoholhalt av högst 2,8 viktprocent skulle få äga rum enligt de regler som gällde för maltdrycker;

2) de likalydande motionerna I: 311 av herr *Ebbe Ohlsson* m. fl. och II: 219 av herr *Nilsson* i Bästekille m. fl., vari hemställdes, att riksdagen måtte besluta, att tillverkning och försäljning av ciderdrycker med den alkoholhalt som funnes föreskriven för maltdrycker skulle få äga rum;

3) de likalydande motionerna I: 312 av herrar *Fritiof Karlsson* och *Alvar Andersson* samt II: 227 av herr *Svensson* i Vä m. fl., vari hemställdes att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag snarast möjligt angående skattefrihet för läskedrycker, som innehölle must, tillverkad av svenska äpplen, eller, därest så befundes lämpligt, annat stöd åt framställningen av sådana drycker; samt

4) motionen II: 578 av herrar *Ahman* och *Rimmerfors*, vari hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en utredning beträffande avskaffande eller nedsättning av skatten på läskedrycker, varvid särskild hänsyn borde tagas till möjligheten att därigenom gynna konsumtionen av söta läskedrycker i syfte att dels påverka ungdomens dryckesvanor, dels ge stöd åt den inhemska fruktodlingen.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt,

1) att de likalydande motionerna I: 289 av herrar Gustaf Elofsson och Sigfrid Larsson samt II: 218 av herr Hansson i Skegrie m. fl. ävensom de likalydande motionerna I: 311 av herr Ebbe Ohlsson m. fl. och II: 219 av herr Nilsson i Bästekille m. fl. icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

2) att de likalydande motionerna I: 312 av herrar Fritiof Karlsson och Alvar Andersson samt II: 227 av herr Svensson i Vä m. fl. icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

3) att motionen II: 578 av herrar Åhman och Rimmerfors icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

I) av herrar *Velander* och *Nilsson* i Svalöv, vilka ansett, att utskottet bort under punkten 1 hemställa, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla, att Kungl. Maj:t ville — i anslutning till innehållet i de likalydande motionerna I: 289 av herrar Gustaf Elofsson och Sigfrid Larsson samt II: 218 av herr Hansson i Skegrie m. fl. ävensom de likalydande motionerna I: 311 av herr Ebbe Ohlsson m. fl. och II: 219 av herr Nilsson i Bästekille m. fl. — i proposition till nästkommande års riksdag framlägga förslag till ändrade bestämmelser angående tillverkning, beskattning och försäljning av ciderdrycker, framställda av svensk frukt, samt läskedrycker, innehållande must, tillverkad av svenska äpplen;

II) av herrar *Gustaf Elofsson* och *Niklasson*, vilka likväl ej antytt sin åsikt.

Herr VELANDER (h):

Herr talman! Det ärende, som behandlas i det föreliggande utskottsbetänkandet, är ju inte nytt — det har diskuterats i olika sammanhang — och jag kommer därför att här bli mycket kortfattad.

Alla är vi på det klara med att ett målmedvetet arbete sedan många år tillbaka pågått ute i landet för att åstadkomma en ökad fruktodling. Avsättningsproblemet av betydande räckvidd har emellertid

Om stöd åt den svenska fruktodlingen anmält sig. Svårigheterna att vinna avsättning för de allt rikare fruktskördarna har blivit synnerligen kännbara för odlarna. Stora mängder frukt har inte kunnat tillvaratas utan måst förstöras.

Med dessa förhållanden såsom bakgrund har i olika sammanhang ifrågasatts, om inte en del — kanske en icke oväsentlig del — av den inhemska frukten skulle kunna beredas avsättning genom tillverkning av ciderdrycker och även läskedrycker, innehållande must av svenska äpplen. I de stora fruktodlande länderna har man ju utnyttjat denna möjlighet. Cidern har där betraktats som en dryck av stort värde, även ur hälsosynpunkt. Men riksdagen har städse intagit en negativ ståndpunkt till frågan om upptagande av sådan tillverkning i vårt land. Nu faller man tillbaka på nykterhetspolitiska synpunkter och menar att det, med den allvarliga försämring av nykterhetstillståndet, som ägt rum sedan nykterhetsreformen trädde i kraft, måste vara mer angeläget än tidigare, att marknaden icke tillföres en dryck, som man antar kan medföra en ökning av alkoholkonsumtionen. Detta är ju ett i och för sig tilltalande resonemang. Det lider dock av den svagheten, att antagandet, att ciderdryckerna skulle komma att medföra en ökning av alkoholkonsumtionen, knappast kan anses bärande. För egen del har jag i varje fall inte vågat lita till riktigheten därav. Jag utgår sålunda alltjämt ifrån att en tillverkning av ciderdrycker med en alkoholstyrka icke överstigande den i motionerna avsedda näppeligen skulle kunna leda till någon ökad alkoholkonsumtion, men däremot till en måhända icke oväsentlig lättnad i fruktodlarnas bekymmer och svårigheter.

Jag hemställer alltså, herr talman om bifall till den vid utskottets betänkande fogade reservationen av herr Nilsson i Svalöv och mig.

Herr ELOFSSON, GUSTAF, (bf):

Herr talman! Den fråga som vi nu diskuterar har varje år varit föremål för behandling inom riksdagen. Det gäl-

Om stöd åt den svenska fruktodlingen

ler ju här inte att man skall tillverka ciderdrycker med en viss alkoholprocent därför att man anser att man behöver en ny alkoholhaltig dryck, utan här är det bara fråga om att man skall på det sättet kunna tillvarata den svenska frukt, som inte på annat sätt finner avsättning. Vi vet alla hur svårt det är att bereda avsättning för frukten, och det gäller inte minst i år. Åtminstone för sommarfrukten har det varit så gott som omöjligt, då den utländska frukten översvämmar marknaden på grund av gällande GATT-avtal. Det hade kanske inte skadat, om kammarens ledamöter tagit en titt på de fruktodlande distrikten och sett hur det ser ut där med frukt som ligger och ruttnar under träden på grund av att man inte kan uppnå ett pris som ens täcker kostnaden för att skörda den — för att inte tala om alla andra kostnader som man har. Det är därför som vi i motion har föreslagit, att en ciderdryck med 2,8 viktprocent alkohol skulle få tillverkas. Denna ciderdryck skulle då vara hållbar, och jag tror inte att nykterheten på något sätt skulle bli lidande av denna tillverkning.

Man säger visserligen ibland, att man kanske lär andra, som förut inte har druckit pilsner, att övergå till denna dryck, som skulle ha samma alkoholprocent som pilsner. Jag tror inte att den faran är så stor. Att ett bifall till detta förslag skulle få någon farlig inverkan på nykterheten är en ren gissning, som jag inte tror har någon riktighet.

När jag tillsammans med herr Niklasson vid detta betänkande fogat en blank reservation, har jag gjort det med tanke på att jag redan kämpat för denna sak så länge i utskottet utan att vinna gehör, att jag ansåg det vara lönlöst att reservera mig till förmån för min motion, som mött ett sådant kompakt motstånd. Då emellertid nu herrar Velander och Nilsson i Svalöv har avlämnat en reservation med begäran om förslag till nästa års riksdag, kommer jag, herr talman, att ge min anslutning till denna reservation vid den röstning, som kommer om en liten stund.

Jag ber därför, herr talman, att med dessa ord få deklarerat min ståndpunkt till frågan. Jag anser, att de farhågor man hyser inför en tillverkning av denna dryck är helt ogrundade.

Herr HEUMAN (s):

Herr talman! Det är bland annat till en motion, väckt av herr Elofsson, om rätt att tillverka och försälja ciderdrycker med en viktprocent alkohol ej överstigande 2,8, som herr Velander har anknutit sin reservation.

Herr Velander var ganska kortfattad i sitt anförande, och jag skall försöka att vara detsamma i mitt. Han nämnde något om avsättningssvårigheterna för den svenska frukten, och man kan konstatera att sådana föreligger. Men under debatten föregående år i denna fråga — den har ju debatterats nästan varje av de senaste fyra fem åren i riksdagen — framhöll herr Larsson i Luttra i andra kammaren, att det avgörande inte var svårigheterna att få avsättning för den svenska musten. Det var ersättningsfrågan för råvaran, som var det viktigaste i sammanhanget. Då frågar jag mig: Är det nödvändigt, om man skall lämna ett stöd till den svenska fruktodlingen, att gå den väg som motionärerna har föreslagit, nämligen att riksdagen skulle fatta omedelbart beslut, eller som man i reservation har föreslagit, att riksdagen skulle uttala en begäran om ett förslag i proposition till nästa års riksdag i frågan?

Jag tror inte att detta är den rätta vägen att gå. Den rätta vägen är nog att söka stödja fruktodlarna på annat sätt, vilket också har rekommenderats av bevillningsutskottet vid flera föregående tillfällen. Att skattevägen gynna en viss näringsgren framför andra kan inte vara lämpligt. Dessutom vill jag erinra om att frågan om läskedrycksbeskattningen bland andra frågor nu ligger hos 1952 års utredning angående den indirekta beskattningen och att den således kommer att behandlas inom en nära framtid.

När det gäller att stödja fruktodlingen

har det öppnats vissa vägar, som bland annat berördes i ett utlåtande som riksdagen hade att avgöra föregående vecka, nämligen statsutskottets utlåtande nr 177. Där behandlas ett par motioner med yrkande om ökat stöd åt forskningen i fråga om framställningen av alkoholfria safter, juicer och must av frukt och bär. Motionärerna framhåller, hurusom moderna metoder öppnat helt nya möjligheter att tillvarata, förvara och till en större allmänhet effektivt distribuera de värdefulla närings- och aromämnen i frukt och bär. De hänvisar bland annat till utvecklingen i USA, som enligt motionärernas uppfattning utgör ett talande exempel på hur fruktodlingen kunnat främjas genom dessa nya möjligheter och hur befolkningens konsumtionsvanor kunnat påverkas i gynnsam riktning mot alkoholfria fruktdrycker. Utskottet erinrar om ett tidigare yttrande i samma sak, och efter att ha tagit del av yttranden i frågan från statskontoret, Svenska institutet för konserveringsforskning, Sveriges yrkesfruktodlars riksförbund och Kristianstads läns hushållningssällskap säger utskottet, att det ställer sig positivt till huvudtanken i de behandlade motionerna och att det »torde kunna förväntas att Kungl. Maj:t följer utvecklingen på detta område och även utan en särskild begäran från riksdagen vidtar de åtgärder som kan anses påkallade». Utskottet föreslog med anledning härav riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet i frågan anfört, och utskottets förslag godtog.

Jag tror, herr talman, att man bör söka sig fram på den vägen när det gäller att lösa den svenska fruktodlingens problem i fråga om avsättningen av frukterna, i stället för att välja de vägar som här har föreslagits motionsvis och som reservanter i utskottet i viss mån har anslutit sig till. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr ELOWSSON, NILS, (s):

Herr talman! Det är ganska anmärkningsvärt, att så snart man börjar en

Om stöd åt den svenska fruktodlingen
ny odling inriktar man sig alltid, eller i varje fall mycket ofta, på att utnyttja den också till att tillgodose svenska folkets lust att dricka spritdrycker. Kan man inte sätta i gång med en odling utan att ovillkorligen förknippa denna ovana med finansieringen av densamma? Det tycker jag att man borde kunna göra. Men det är precis likadant här som vid rågodlingen. Man brände brännvin av rågen. Man framställer öl av korn och bränner brännvin av potatis. Nu skall vi producera spritdrycker också av frukt.

Jag menar, att detta är en felaktig inriktning. Därför står vi egentligen inför ett principiellt avgörande, när vi skall ta ståndpunkt i denna sak. Det gäller huruvida den svenska fruktodlingen skall dimensioneras så, att den inte bara skall tillgodose det svenska folkets behov av frukt, av fruktmust och juicer och allt sådant, som herr Heüman nyss talade om — här bör man också tänka på den export som vi eventuellt kan åstadkomma — utan dimensioneras så, att den också kan tillgodose en del av det svenska folkets — låt mig inte säga behov, men önskan att få spritdrycker. Jag menar att vi skall hejda oss och inte låta fruktodlingen växa ut så att den tillgodoser också det »behovet».

Jag har stöd för denna min mening hos en sådan auktoritet som professor Borgström, vilken nyligen har slutat vid Konserveringsinstitutet. Denne höll en gång ett föredrag, som jag hade tillfälle att höra, om dessa ting. Han sade att den svenska frukten inte lämpar sig för framställning av en konkurrensduglig cider. Den vi kan producera kan varken beträffande smak eller pris mäta sig med den importerade, ty fruktsorterna är inte sådana och inte heller möjligheterna att skörda frukten. Den cider som man tillverkar utomlands framställs av helt andra äpplen än de sorter som vi har här i landet. Denna frukt kan skördas betydligt billigare därför att den inte skadas när den faller — det är en hård frukt — vilket däremot den svenska frukten gör. Det-

Om stöd åt den svenska fruktodlingen

ta medför billigare framställningskostnader för den utländska cidern. Härtill kommer också det mycket riskfyllda i att över huvud taget starta cidertillverkning, eftersom man inte vet om den är bärande eller inte. När vi sist diskuterade denna sak varnade jag fruktodlarna för att låta narra sig till att gå med på en sådan sak som denna, ty man skulle kunna råka göra en felspekulation, som kunde bli dyr för dem, och de har sannerligen redan tillräckligt med kostnader att dras med vid avsättningen av frukten för att de skulle ge sig in också på det här.

I stället för att inrikta sig efter de linjer, som dessa motioner följer, menar jag att fruktodlarna borde inrikta sig på nykterhetssträvandena i landet. De borde inrikta sig på att framställa drycker som kan gå åt utan att människor behöver bli berusade av dem. De borde knyta an till nykterhetsrörelsen och söka samarbete med folkrörelserna över huvud taget och alla som anordnar fester av olika slag. De borde söka kontakt med alla de områden där det finns möjlighet att vinna avsättning för fruktdrycker som icke är alkoholhaltiga. Går man ut från detta är det ett betydligt säkrare och mycket mindre riskfyllt område att arbeta på än om man ger sig in på cidertillverkning. Om man gör så tror jag att fruktodlarna i vårt land med förtröstan kan se mot framtiden, men det tror jag icke ett ögonblick att de kan göra om de inriktar sig på cidertillverkning.

Jag kan hålla med om att cidern inte behöver spela så stor roll när det gäller berusning. Jag tror nämligen att den blir så sur, att folk inte kan dricka så mycket av den. Men jag skulle kunna tro, att den kan få samma verkningar som ölet har, om det drickes tillsammans med annan sprit. Det kan också bli så som herr Gustaf Elofsson var inne på men försökte bagatellisera, nämligen att ungdomen genom cidern vänjer sig vid alkoholhaltiga drycker och sedan övergår till ett supande som inte är önskvärt.

Detta är en del av de synpunkter,

som jag velat framföra i detta sammanhang och som gör att jag inte kan tillstyrka de föreliggande motionerna. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr ELOFSSON, GUSTAF, (bf):

Herr talman! Herr Nils Elowsson sade, att fruktodlingen skulle kunna dimensioneras så, att den överensstämmer med förbrukningen inom landet. Jag vill då nämna, att vi årligen importerar utländsk frukt för över 200 miljoner kronor. Om vi låte den svenska fruktodlingen täcka åtminstone en del av det behovet, skulle vi kunna använda dessa pengar för andra och nyttigare ändamål.

Herr Nils Elowsson befarade, att folk skulle kunna berusa sig på cider. Jag vill då säga, att med den fruktsyrehalt som finns i cidern är det otänkbart att den skulle kunna drickas på samma sätt som pilsner. Det går på grund av fruktsyran inte att konsumera så mycket cider, att man kan berusa sig på den.

Herr ELOWSSON, NILS, (s):

Herr talman! Är cidern så ofarlig som herr Gustaf Elofsson säger, skulle det väl inte bli så stor avsättning för den och då skulle en cidertillverkning knappast bli till mycken hjälp för fruktodlingen, antar jag. Ni får inte bagatellisera den sidan av saken hur mycket som helst, ty då ramlar ni i er egen grop!

Frågan om importen av den utländska frukten är en sak som inte hör hemma i detta sammanhang. Det problemet klarar man inte genom cidertillverkning, utan här blir det fråga om handelsavtal och om den fria handeln över huvud taget.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande punkten 1 samt särskilt rörande punkterna 2 och 3 av ut-

skottets i det nu förevarande betänkan-
det gjorda hemställan.

I fråga om punkten 1, fortsatte herr
talmannen, hade yrkats dels att vad ut-
skottet hemställt skulle bifallas, dels ock
att det förslag skulle antagas, som inne-
fattades i den av herrar Velandér och
Nilsson i Svalöv vid betänkandet avgiv-
na reservationen.

Sedermera gjordes propositioner en-
ligt dessa båda yrkanden; och förklarad-
es propositionen på bifall till utskottets
hemställan vara med övervägande ja be-
svrad.

Därefter bifölls på gjord proposition
vad utskottet i punkterna 2 och 3 hem-
ställt.

Vid förnyad föredragning av bevill-
ningsutskottets betänkande nr 54, i an-
ledning av väckta motioner angående
restitution av skatt å bensen för vissa
motordrivna fordon inom jordbruksnä-
ringen och industrien, bifölls vad utskot-
tet i detta betänkande hemställt.

Förslag till taxeringsförordning m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets
betänkande nr 56, i anledning av Kungl.
Maj:ts proposition med förslag till taxer-
ingsförordning, m. m., jämte i ämnet
väckta motioner.

I en den 16 mars 1956 dagtecknad, till
bevillningsutskottet hänvisad proposi-
tion, nr 150, hade Kungl. Maj:t, under
åberopande av propositionen bilagt ut-
drag av statsrådsprotokollet över finans-
ärenden för samma dag, föreslagit riks-
dagen att

dels antaga vid propositionen fogade
förslag till

- 1) taxeringsförordning;
- 2) lag om ändring i kommunalskatte-
lagen den 28 september 1928 (nr 370);
samt
- 3) förordning om ändring i taxerings-
förordningen den 28 september 1928 (nr
379);

Förslag till taxeringsförordning m. m.

dels ock godkänna av föredragande
departementschefen enligt samma pro-
tokoll förordade riktlinjer för en änd-
rad taxeringsorganisation.

Det av Kungl. Maj:t framlagda försla-
get till taxeringsförordning var i nedan
angivna delar så lydande:

1 §

Taxering enligt kommunalskattelagen
samt enligt förordningarna om statlig in-
komstskatt och om statlig förmögenhets-
skatt sker i den ordning nedan stadgas.
Därvid skall iakttagas att, taxeringarna
bliva överensstämmande med skatteför-
fattningarna samt i möjligaste måtto lik-
formiga och rättvisa.

37 §

1 mom. Till ledning vid inkomsttaxe-
ring skola varje år utan anmaning upp-
gifter (*kontrolluppgifter*) för nästföre-
gående kalenderår avlämnas på sätt
framgår av följande uppställning:

2 mom. Vid avlämnande av uppgifter,
varom stadgas i 1 mom., skall iakttagas
följande.

Därest vid avlönings utbetalande av-
drag skett för löntagares eller hans efter-
levandes pensionering, skall i kontroll-
uppgiften upptagas bruttolön och vad
som avdragits.

79 §

Sammanträde med prövningsnämnd
må ej övervaras av annan än tjänste-
man, som biträder nämnden, där ej
muntlig förhandling äger rum enligt vad
nedan i 80—84 §§ stadgas.

Utan hinder av vad i första stycket
sägs må taxeringsintendent vara närva-
rande vid handläggning av ärende, i vil-
ket han icke är part. Taxeringsintendent
må ock komma tillstådes för lämnande
av muntlig upplysning i mål eller ären-
de, när prövningsnämnden för visst fall
så finner av särskilda skäl påkallat. Li-
kaledes må, där så anses erforderligt,
ordförande eller annan ledamot i taxer-
ingsnämnd inom prövningsdistriktet
kallas att infinna sig vid sammanträde

Förslag till taxeringsförordning m. m.

med prövningsnämnden för att meddela upplysningar.

120 § första stycket

Har någon, ehuru skyldig att utan anmaning avgiva självdeklaration, icke behörigen avlämnat sådan deklaration inom föreskriven tid eller avlämnar han självdeklaration med så bristfälligt innehåll att den uppenbarligen icke är ägnad att ligga till grund för taxering, straffas med böter, högst trehundra kronor.

Till utskottets behandling hade hänvisats åtskilliga i anledning av propositionen väckta motioner.

Utskottet, som i betänkande nr 52 behandlat de under 2 och 3 här ovan angivna författningsförslagen, hade i det nu ifrågavarande betänkandet på åberopade grunder hemställt,

A) att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 150, i vad densamma behandlades i detta betänkande, icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas samt i anledning av de likalydande motionerna I: 575 av herrar Spetz och Söderquist samt II: 761 av herr Strandh m. fl., de likalydande motionerna I: 606 av fru Gärde Widemar m. fl. och II: 801 av herr Kollberg m. fl. ävensom motionen II: 800 av herr Christenson i Malmö, för sin del antaga det vid propositionen fogade förslaget till taxeringsförordning med de ändringar av 7 §, 9 §, 12 § 1 mom., 14 § 1 mom., 17 §, 50 § 1 och 2 mom., 67 §, 78 §, 92 §, 116 §, 117 §, 119 §, 123 §, 129 § 5 och 8 mom., 144 § 3 mom., 155 § 3 mom., 157 § 2 mom., 163 § 1 mom. och 174 §, som under punkten angivits;

B) att riksdagen måtte godkänna de riktlinjer för en ändrad taxeringsorganisation som förordats i Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 150; samt

C) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 556 av herrar Erik Olsson och Per Olofsson samt II: 737 av herr Nilsson i Östersund m. fl.,

2) de likalydande motionerna I: 570 av herr Anderberg samt II: 752 av her-

rar Jönsson i Gärds Köpinge och Persson i Appuna,

3) de likalydande motionerna I: 574 av herr Niklasson och II: 762 av herr Vigelsbo,

4) de likalydande motionerna I: 575 av herrar Spetz och Söderquist samt II: 761 av herr Strandh m. fl.,

5) de likalydande motionerna I: 606 av fru Gärde Widemar m. fl. och II: 801 av herr Kollberg m. fl.,

6) de likalydande motionerna I: 608 av herrar Magnusson och Ebbe Ohlsson samt II: 798 av herrar Edström och Strandh,

7) de likalydande motionerna I: 609 av herrar Magnusson och Ebbe Ohlsson samt II: 799 av herrar Edström och Strandh,

8) motionen I: 607 av herr Nils Theodor Larsson,

9) motionen II: 800 av herr Christenson i Malmö ävensom

10) motionen II: 802 av fru Torbrink m. fl.,

mätte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet förut anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Reservationer hade avgivits

I) av herrar *Kristensson* i Osby, *Ve-lander*, *Anders Johansson*, *Werner*, *Nilsson* i Svalöv, *Sjölin* och *Kollberg*, vilka på anförda skäl under punkten A hemställt, att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 606 av fru Gärde Widemar m. fl. och II: 801 av herr Kollberg m. fl. måtte för sin del antaga följande lydelse av 79 § i det vid Kungl. Maj:ts proposition nr 150 fogade förslaget till taxeringsförordning:

Sammanträde med — — — 80—84 §§ stadgas.

Utän hinder av vad i första stycket sägs må taxeringsintendent vara närvarande vid handläggning av ärende, i vilket partsförhållande icke föreligger.

II) av herrar *Söderquist*, *Sjölin* och *Kollberg*, som av angivna orsaker under

punkten A hemställt, att riksdagen måtte för sin del antaga den lydelse av 120 § i det vid Kungl. Maj:ts proposition nr 150 fogade förslaget till taxeringsförordning, som i reservationen angivits;

III) av herrar *Velander, Nilsson* i Svälöv och *Sjölin*, vilka på återropade grunder under punkten A hemställt, att riksdagen måtte för sin del antaga den lydelse av 37 § 2 mom. i det vid Kungl. Maj:ts proposition nr 150 fogade förslaget till taxeringsförordning, reservationen visade;

IV) av herr *Werner*, såvitt angick bestämmelserna om straff och vite.

I den av herr *Söderquist* m. fl. avgivna reservationen hade för 120 § första stycket föreslagits följande lydelse:

Har någon, ehuru skyldig att utan anmaning avgiva självdeklaration, icke behörigen avlämnat sådan deklaration inom föreskriven tid eller avlämnar han självdeklaration med så bristfälligt innehåll att den uppenbarligen icke är ägnad att ligga till grund för taxering, straffes med böter, högst trehundra kronor, såvida icke bärande skäl kan anföras för uraktlåtenheten att utan anmaning inkomma med deklaration eller för att ha lämnat bristfälligt deklaration.

I herr *Velanders* m. fl. reservation hade 37 § 2 mom. i nedan angivna delar avfattats sålunda:

Vid avlämnande av uppgifter, varom stadgas i 1 mom., skall iakttagas följande.

Därest vid avlönings utbetalande avdrag skett för löntagarens eller hans efterlevandes pensionering, må i uppgiften upptagas endast den återstående avlöningen och upplysning lämnas om att sådant avdrag skett.

Angående sättet för betänkandets föredragning yttrade

Herr **SJÖDAHL** (s):

Herr talman! I avseende å föredragningen av bevillningsutskottets betänkande nr 56 hemställas,

att detsamma må företagas till avgörande punktvis samt punkten A på det

Förslag till taxeringsförordning m. m. sätt, att till en början föredrages det av Kungl. Maj:ts framlagda förslaget till taxeringsförordning med av utskottet förordade ändringar, varvid föredragningen, där så erfordras, sker paragrafvis samt övergångsbestämmelser, ingress och rubrik förekommer sist, varefter utskottets hemställda föredrages; att vid behandlingen av den paragraf, varom först uppstår överläggning, denna må omfatta betänkandet i dess helhet; samt

att författningstext ej må behöva uppläsa i vidare mån, än sådant av någon kammarens ledamot begäres.

Vad herr *Sjödahl* sålunda hemställt bifölls.

I enlighet härmed föredrogs nu

Punkten A

Kungl. Maj:ts förslag till taxeringsförordning med av utskottet förordade ändringar

1 §

Herr **VELANDER** (h):

Herr talman! Tillsammans med vissa kamrater inom bevillningsutskottet har jag till utskottets betänkande fogat de med I) och III) betecknade reservationerna, och skall jag tillåta mig att framföra några reflexioner i anslutning därtill.

Enligt den föreliggande propositionen och självfallet jämväl utskottsbetänkandet kommer prövningsnämnderna att bli rena besvärinstanser, alltså domstolar för handläggning och avdömande av skattemål, som genom besvär fullföljes till dem. Från den utgångspunkten måste såsom ett väsentligt krav uppställas, att parterna i taxeringsprocessen, taxeringsintendenten och den skattskyldige, ges samma ställning i förfarandet. Ett företräde i vissa hänseenden för exempelvis taxeringsintendenten skulle icke bidra till att stärka allmänhetens förtroende och tillit till prövningsnämndernas objektivitet, och det är därför av utomordentlig vikt att ingenting får förekomma, som kan vara ägnat att rubba detta förtroende.

Förslag till taxeringsförordning m. m.

de och denna tillit, helst som det är fråga om en ny ordning, som skall om-sättas i det levande livet.

Den 79:e paragrafen i propositions-förslaget inrymmer nu vissa möjlighe-ter till att taxeringsintendenten skulle kunna komma tillstådes inför pröv-ningsnämnden utan att den skattskyld-ige beredes tillfälle att samtidigt när-vara. Det förhåller sig också så, att en-ligt propositionen prövningsnämnden skall kunna inkalla för upplysnings vin-nande ordförande i taxeringsnämnd och även annan ledamot i sådan nämnd.

I båda dessa hänseenden finner re-servanterna, att propositionen icke kan godtagas. De taxeringsakkunniga har icke heller velat lämna något stöd åt en sådan ordning. De har funnit det ange-läget att partsförhållandet erkännes och får sitt tydliga uttryck i processen. Taxeringsintendenten bör därför, sä-ger de sakkunniga, inte vara närvaran-de vid prövningsnämnds sammanträde annat än i sådana fall, då jämväl den andra parten kallats att närvara. I öv-rigt föreslår de sakkunniga intet annat undantag från detta förbud än beträf-fande handläggning av sådant ärende, »där något utbildat partsförhållande in-te föreligger, exempelvis vid faststäl-lande av länsanvisningarna för taxe-ringen».

Det är denna tankegång, reservanter-na fullföljer. Den är inte heller främ-mande för departementschefen. Han menar, att de sakkunniga förebragt »go-da skäl för sin ståndpunkt» att pröv-ningsnämnden bör bli en renodlad be-svärinstans. Han understryker, att frå-gan om taxeringsintendentens närvaro vid prövningsnämndens överläggningar i besvärsmål är av »särskild betydelse för allmänhetens uppfattning om pröv-ningsnämndernas ställning som opar-tiskt dömande organ». Departements-chefen finner dock — nästan överras-kande — att han kan vara med om att förorda den möjlighet för taxeringsin-tendenten att i visst sammanhang kom-ma tillstådes inför prövningsnämnden, som jag nyss varit inne på. Departe-mentschefen understryker emellertid,

att möjligheten i det hänseendet bör komma till en mycket restriktiv till-lämpning. Man kan alltså säga, att de-partementschefen i huvudsak delar den inställning, som taxeringsakkunniga givit uttryck åt, fastän han av något icke närmare angivet skäl har ansett sig kunna vara med om den avvikel-se från principen, som jag här berört.

Med den utgångspunkten, herr tal-man, kommer jag att i vederbörligt sammanhang, ställa yrkande om bifall till förevarande reservation.

Beträffande den med III) betecknade reservationen kan jag hänvisa till re-servationens innehåll. Den talar för sig själv. Därtill skulle jag möjligen kunna foga, att med den enligt propositionen föreslagna formuleringen har visserli-gen uppgiftslämmandet förenklats, men allttjämt erfordras uppgift om beloppet av de pensionsavgifter, arbetsgivaren avdragit, ehuru dessa uppgifter prak-tiskt taget aldrig torde vara av intresse för taxeringsmyndigheterna. Vad dessa däremot behöver veta är, huruvida den å löneuppgiften upptagna avlöningen avser brutto- eller nettolön.

Författningen har syntts böra omar-betas så, att man enligt formuläret för kontrolluppgift avkräver uppgiftsläm-naren svar på denna fråga men befriar honom från skyldighet att uppgiva be-loppet av eventuellt avdragen pensions-avgift. En dylik ändring synes ock för-enkla arbetet för taxeringsnämnderna utan att kontrollen i någon mån efter-sättes. Även på denna punkt kommer jag att ställa det yrkande, som av re-servationen betingas.

Herr SÖDERQUIST (fp):

Herr talman! Ehuru motionen nr 575 i denna kammare, vilken jag har un-dertecknat, endast i ganska ringa om-fattning har tillstyrkts av utskottet, har jag dock, utom beträffande en enda pa-ragraf, ansett mig kunna avstå från att foga reservationer till betänkan-det.

Det är här fråga om praktiska ting, administration och sådant. Och sedan man inom utskottet synnerligen grund-

ligt har diskuterat propositionen och de många motionerna och på ett enligt min mening föredömligt sätt eftersträvat enighet, har det lyckats utskottet att nå ganska stor sådan. Naturligtvis betyder detta, att det här och där har kompromissats och att allmän och full tillfredsställelse icke har rätt ens under utskottsarbetet med det resultat man kommit fram till. Men tar man hänsyn till den relativa brådska, under vilken, såvitt man kan se, författningsförslaget tillkommit och utskottsarbetet bedrivits, kan man kanske ändå anse att resultatet är förhållandevis gott.

Herrar Sjölin och Kollberg i andra kammaren har emellertid tillsammans med mig avlämnat en reservation, som är betecknad II), vari framföres ett förslag om ändring av 120 § i den föreslagna förordningen. Den paragrafen handlar om straff för den, som underlåter att lämna deklaration i rätt tid eller lämnar så bristfällig deklaration, att den inte anses kunna läggas till grund för en riktig eller rimlig taxering. Vi önskar att paragrafen skall få en sådan formulering, att straff inte skall kunna utdömas och följaktligen åtalsanmälan ej heller kunna ske, om den skattskyldige kan anföra bärande skäl för sin uraktlåtenhet att inkomma med deklaration i rätt tid eller för att han lämnat deklarationen med bristfälligt innehåll. Vi föreslår alltså, att riksdagen måtte antaga följande lydelse av 120 § i propositionen: »Har någon, ehuru skyldig att utan anmaning avgiva självdeklaration, icke behörigen avlämnat sådan deklaration inom föreskriven tid eller avlämnar han självdeklaration med så bristfälligt innehåll att den uppenbarligen icke är ägnad att ligga till grund för taxering, straffes med böter, högst trehundra kronor, såvida icke bärande skäl kan anföras för uraktlåtenheten att utan anmaning inkomma med deklaration eller för att ha lämnat bristfällig deklaration.» Den del av paragrafen, som börjar med »såvida icke», har vi alltså velat ha tillagd till regeringsförslaget.

Det behövs väl knappast, skulle jag tro, någon utförlig motivering för ett så-

Förslag till taxeringsförordning m. m.
dant förslag. Säkerligen är det uppenbart för envar att det *kan* förekomma och ofta förekommer fullt försvarliga skäl för en sådan försummelse, varom här är fråga. Man bör inte straffas, menar vi, eller ens kunna anmälas till åtal under sådana förhållanden. En uppmjukning av 120 § såsom föreslås i vår reservation synes oss — och jag hoppas också kammarens ledamöter i allmänhet — synnerligen välbefogad.

Jag kommer, herr talman, i vederbörlig ordning att yrka bifall till den reservation, som är betecknad II).

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Denna betydande reform rörande taxeringsorganisationen har ju i allt väsentligt biträtts av utskottet. Vi förväntar att den skall få de verkningar, som man har avsett med den.

Som de två föregående talarna angivit finns det dock ett par punkter, om vilka meningarna har varit delade. Den första punkten gäller taxeringsintendentens närvaro i prövningsnämnden. En talare menade att prövningsnämnden numera skulle vara en ren skattedomstol. Men den kommer ju att ha en hel rad förvaltande uppgifter också. Den skall besluta om länsanvisningar och sådant, och den har dessa förvaltningsuppgifter vid sidan om sin övervägande uppgift som domstol.

Nu vill reservanterna ha strängare regler beträffande taxeringsintendentens närvaro i prövningsnämnden. Jag vill då erinra om vad som säges i 79 § i propositionen, vilken blivit godkänd av utskottet. Man har avvisat ett totalförbud därför att det enligt utskottets mening — vilken biträtts även av personer, som har en mycket ingående kännedom om prövningsnämndernas arbete — i hög grad skulle försvåra nämndens arbete. Jag vill desslikes erinra om att prövningsnämnden icke är bara en domstol, som skall upptaga besvär från taxeringsintendentens eller den skattskyldiges sida, utan prövningsnämnden må tillika — vilket uttryckligen sagts i en para-

Förslag till taxeringsförordning m. m.

graf — vid prövningen av besvär bestämma taxeringen till *lägre* belopp än vad den skattskyldige yrkat. Där ligger alltså en mera allmän prövning av förhållandena, därvid nämnden kan gå under de krav som den skattskyldige har kommit med. Taxeringsintendentens allmänna ställning är den att han skall se till att nämnden kommer fram till en rättvis och likartad beskattning för kommunens invånare. Han kan framlägga förslag icke bara om höjning, utan även om sänkning, för att få en likartad beskattning av kommunens invånare. Utskottet har därför inte velat vara med om att förorda ett totalförbud mot taxeringsintendentens närvaro i prövningsnämnden.

Utskottet har i stället biträtt propositionens förslag. I den av Kungl. Maj:t föreslagna paragrafen står, att taxeringsintendent må »vara närvarande vid handläggning av ärendet, i vilket han icke är part». Härom torde väl inte råda någon större meningsskiljaktighet. »Taxeringsintendent må ock», heter det vidare i paragrafen, »komma tillstådes för lämnande av muntlig upplysning i mål eller ärende, när prövningsnämnden för visst fall så finner av särskilda skäl påkallat». Jag fäster uppmärksamheten på dessa inskränkningar: det skall alltså vara för lämnande av *muntlig upplysning*, det kan blott vara fråga om *visst fall* och prövningsnämnden skall ha ansett detta vara av *särskilda skäl* påkallat. Denna möjlighet för taxeringsintendent att närvara i prövningsnämnd är således försedd med många hakar. Flera erfarna ledamöter av prövningsnämnder har till och med befarat, att dessa hakar är alltför starka.

Inom utskottsmajoriteten har vi ansett oss på goda skäl i denna del kunna följa propositionens förslag. Avsikten är ju att prövningsnämnden inte bara skall fungera som domstol och yttra sig om partsframställningar, utan nämnden skall också på det sätt, som avses med hela denna reform, kunna verka för en rättvis och likartad beskattning. Den skall t. ex. kunna infordra upplysningar även i sådana fall som kan leda till

en mildare behandling av en skattskyldig än vad vederbörande kanske själv yrkar på.

Utskottet understryker i sin skrivning, att om en taxeringsintendent vid ett sådant sammanträde inför prövningsnämnden skulle lämna en uppgift, som skulle verka till den skattskyldiges nackdel, så bör den skattskyldige antingen genom skriftväxling eller också genom att han inkallas till muntlig förhandling få tillfälle att framföra sina synpunkter. Därmed är faktiskt den skattskyldiges intressen utomordentligt väl tillvaratagna. Prövningsnämnden kommer med den av utskottet tillstyrkta ordalydelsen av denna paragraf utan tvekan att kunna verka bättre för en rättvis och likartad beskattning, och dessutom kan man, som sagt, i större utsträckning än eljest tillvarata den skattskyldiges intressen.

Jag yrkar därför, herr talman, på denna punkt bifall till utskottets förslag.

Herr Söderquist uppehöll sig vid stadsgandet om böter för den som försummar att deklarerera eller avlämnar en mycket bristfällig självdeklaration. Alla ledamöter av taxeringsnämnder känner till att det med de gamla bestämmelserna varit mycket svårt att komma till rätta med sådana fall. Vederbörande har oftast inte brytt sig om en anmaning att avge deklaration. Man har emellertid ansett att det straff, skönstaxering utan rätt till överklagande, som hittills tillämpats, varit alltför hårt. En försumlig deklarerant har i sådana fall förlorat varje möjlighet att få skönstaxeringen hävd och ändrad i högre instans. Nu har man låtit vederbörande behålla rättigheten att överklaga hos högre myndighet, men i stället har man infört bötesstraff. Dylikt straff skall emellertid inte tillgripas för obetydliga försummelser. Därför har propositionen följande bestämmelse: »Finnes försummelse, som avses i denna paragraf, ursäktlig eller eljest ringa, må från straff frias.» Domstolen har alltså att bedöma, huruvida försummelsen är ursäktlig eller ringa, och i så fall blir det inget straff.

Reservanterna har ansett denna begränsning otillräcklig. De vill därför i

120 § i samband med stadgandet om böter, som de således i princip accepterar, införa en begränsning genom följande tillägg: »såvida icke bärande skäl kan anföras för uraktlåtenheten.»

Detta betyder emellertid enligt mitt begrepp en skärpning av lagstiftningen. Den skattskyldige åläggs enligt reservanternas förslag att frambringa bärande skäl varför han inte avlämnat deklaration eller kanske en bristfällig sådan. Vad är då att anse såsom »bärande skäl»? Jo, han måste bevisa att han haft absoluta skäl för sin uraktlåtenhet att inkomma med deklaration. Enligt sedvanlig tolkning måste det vara sjukdom, fängelse eller andra svåra hinder, som omöjliggjort för vederbörande att deklarerat. Det måste vara vad man förr i världen kallade för »laga förfall».

I den av utskottet tillstyrkta formuleringen av paragrafen stadgas det blott, att försummelsen skall vara ursäktlig eller eljest ringa för att vederbörande skall frias från straff. I propositionen betonas, att om det är fråga om en ringa försummelse, till exempel om någon dags försening med avlämnande av självdeklaration, så bör man låta det bero, liksom också om försummelsen vållats av okunnighet, oförmåga eller särskilda svårigheter. Men lägg märke till att det är litet svårt att framlägga det som ett bärande skäl, att man t. ex. är okunnig. Man kan möjligen anföra att man är oförmögen på grund av sjukdom eller fängelse, men okunnighet är enligt svensk lagstiftning sannerligen inte något bärande skäl, som gör att man blir friad. Propositionen är alltså mycket resonabel i sina bestämmelser om när man skall betrakta en sådan förseelse som ursäktlig eller ringa, och utskottet understryker detta och tillägger dessutom, att en bagatellartad eller ursäktlig förseelse skall man inte bry sig om, även om vederbörande inte kan framföra några bärande skäl. Jag får säga att jag tycker, att reservanternas förslag i denna punkt hör till det minst genomtänkta av alla dåligt genomtänkta förslag som man kan komma med i Sveriges riksdag.

Förslag till taxeringsförordning m. m.

Dessliques skulle jag vilja tillägga, att den här frågan, huruvida en förseelse är ursäktlig eller ringa, skall för det första prövas av taxeringsnämnden, och taxeringsnämndsordföranden vill i allmänhet inte ställa sig i harnesk mot ortens befolkning, så att han kommer nog att tolka bestämmelserna välvilligt. Sedan skall det prövas av taxeringsintendenten, som får överväga om det bör vidtagas någon åtgärd eller inte, och sedan kommer det till åklagaren, och åklagaren vill inte framföra en sak, som han inte räknar med att domstolen skall kunna bifalla. Det är bara i tveksamma fall, som han möjligtvis drar saken till domstol, men han kommer också att sortera undan. Så kommer till slut domstolen — en svensk domstol med all den välvilja som de svenska domstolarna brukar ålägga sig i sådana här frågor. De kommer att betrakta det som ursäktligt och ringa, om det finns någon möjlighet. Jag tror att reservanternas, om de hade givit sig tid att sova på saken, inte hade kommit med denna reservation.

Sedan finns här en tredje reservation, och det är den som rör, att man i de uppgifter som skall lämnas från vederbörande arbetsgivare skall upptaga endast nettolönen. Enligt propositionen skall man uppgiva bruttolönen och de avdrag som gjorts för vederbörandes pensionering. Då kommer ju nettolönen fram som ett resultat. Man vill alltså ha reda på både bruttolönen och avdraget. Den åtgärden beslöt vi ju redan vid 1955 års riksdag. Då fanns det ingen motion, och saken vållade ingen debatt, vare sig i utskottet eller annorstädes. Den godtogs, och nu vill jag minnas att den är i tillämpning. Anledningen till att bestämmelsen tillkom var förmodligen, att det hade gjorts vissa dubbelavdrag. När man fick uppgift på nettolönen, gjorde man ytterligare avdrag från den för pensioneringen. Eftersom detta förekom i viss utsträckning, ansåg man att det var riktigare att gå över till meddelande om bruttolönen och avdragen för att undvika sådant. Det är alltså fråga om en administrativ åtgärd för att

Förslag till taxeringsförordning m. m.

man skall komma fram till en riktig taxering.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets förslag i alla avseenden.

Herr SÖDERQUIST (fp) kort genmäle:

Det tycks mig, att herr Sjødahl har gjort ett ofantligt stort nummer av en sak, som han själv anser vara en obetydlighet. Herr Sjødahl har här gjort gällande, att vad vi framfört om det, som skulle kunna tänkas i vissa sammanhang, inte finns i praktiken. Alla dessa skäl för att godkänna en deklaraments förfarande, som han har åberopat, har vi också tänkt på, och vi har sovit på saken och tänkt på den ganska grundligt, men vi har inte känt oss lika övertygade som herr Sjødahl om att taxeringsintendenten eller taxeringsnämnden kommer att tolka denna paragraf så som herr Sjødahl nu gör. Vi har känt oss en aning oroliga för att motsatsen skulle kunna bli fallet.

Och även om det nu skulle vara så, herr Sjødahl, att en taxeringsnämnd, en taxeringsintendent, en åklagare och en domstol skulle handla som herr Sjødahl tror, är det något större fel, att det finns sådana bestämmelser i paragrafen, att man kan undvika åtal? Det händer lätt, att tjänstemän och nämndledamöter blir irriterade av att det finns människor, som har slarvat med deklARATIONEN. Men det »slarvet» har många gånger fullt legitima skäl.

Jag tycker att inte heller herr Sjødahl, om han tänker efter, borde ha något emot, att paragrafen är något tydligare avfattad än som föreslås i propositionen.

Det är alldeles riktigt som herr Sjødahl säger, att längst ned i 120 § står det, att om underlåtenhet att avlämna deklARATION i rätt tid eller avlämnande av bristfällig deklARATION är försvarlig, så skall man inte straffas. Men man skall väl åtalas, om intendenten eller nämnden önskar eller yrkar det, och det var denna åtalsmöjlighet, som vi ville undvika i sådana här ursäktliga fall.

Herr VELANDER (h) kort genmäle:

Herr talman! I anledning av vad herr Sjødahl yttrade i fråga om 79 § taxeringsförordningen vill jag blott erinra om att mitt resonemang så gott som uteslutande byggde på den mening, som framförts av taxeringssakkunniga, en mening för vilken departementschefen funnit mycket vägande skäl föreligga. Följaktligen utgör herr Sjødahls anförande ett försök till underkännande av taxeringssakkunnigas mening. Jag är dock glad över att jag befinner mig i dessa sakkunnigas sällskap och icke i herr Sjødahls.

Herr Sjødahl talade något om att taxeringsintendenten inte finge komma inför prövningsnämnden, därest så inte av alldeles särskilda skäl funnes påkallat. Ja, det betyder ju, att det är viktiga, och mycket relevanta saker som han skall lämna upplysning om, och då måste jag verkligen ifrågasätta, om det kan vara lämpligt, att åklagaren-taxeringsintendenten kommer inför prövningsnämnden-domstolen, då motparten, alltså den skattskyldige, inte beredes tillfälle att närvara. Detsamma gäller i lika hög grad, om prövningsnämnden inkallar en taxeringsnämndsordförande, respektive annan ledamot av taxeringsnämnd för att yttra sig i frågor, som rör den skattskyldige. För mig är det alldeles uppenbart, att jämväl den skattskyldige då bör beredas tillfälle att närvara.

Herr Sjødahl säger, att det inte är meningen att prövningsnämnden blott skall vara domstol. Men det motiverar väl inte något undantag från den princip, jag här förfäktar, om taxeringsintendenten får närvara vid sammanträde med prövningsnämnden, då det är fråga om sådana ärenden, som icke är skattemål och där alltså något partsförhållande inte föreligger.

Herr SJÖDAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Söderquist sade att jag gjorde ett stort nummer av en obetydlighet. Varför gör herr Söderquist en reservation av en obetydlighet? kan man fråga.

Jag påpekade att genom den obetydlig-
het, som herr Söderquist reservationsvis
framfört, skulle det bli sämre för den
skattskyldige än enligt utskottets förslag.
I detta heter det ju att man må fria från
straff, om försummelsen är ursäktlig el-
ler ringa. Herr Söderquist och hans med-
reservanter vill att vederbörande skall
ange bärande skäl för sin underlåtenhet.
Det är att göra det svårare för den skatt-
skyldige och inte lättare. Herr Söder-
quist säger att om det finns legitima skäl,
så bör saken inte föranleda åtal. Ja, men
om det finns legitima skäl för att man in-
te har ingivit en deklaration i tid eller
gjort den bristfällig, då är försummel-
sen också ursäktlig, och då blir inte hel-
ler enligt utskottets förslag den skatt-
skyldige dragen inför domstol.

Åtal bör, säger herr Söderquist, i stör-
sta möjliga mån undvikas. Ja, hela den
föreslagna proceduren pekar väl på att
man vill undvika åtal. Saken skall prö-
vas av taxeringsnämndsordföranden, av
taxeringsintendenten och av åklagaren.
Först därefter kommer den inför dom-
stol, och denna har möjlighet att fria ve-
derbörande från straff, om försummelsen
är ursäktlig eller ringa.

Herr Velander sade att det väl är vik-
tiga ting, som kommer före, när en
taxeringsintendent kallas inför pröv-
ningsnämnden. Det har nog herr Velan-
der rätt i. Men inkallande av en taxe-
ringsintendent — utan att samtidigt den
skattskyldige hörs — sker väl närmast i
sådana fall, då prövningsnämnden över-
väger en lindring för den skattskyldige.
Gäller det att göra det svårare för den
skattskyldige, skall nämnden enligt vad
utskottet förutsätter begära upplysning-
ar av denne och eventuellt inkalla ho-
nom för en muntlig behandling av frå-
gan.

Herr SÖDERQUIST (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag sade, herr Sjö-
dahl, att herr Sjö Dahl enligt min mening hade
gjort en stor sak av något som han själv
betecknade som en bagatell. Det var inte
jag utan herr Sjö Dahl, som ansåg det
vara en bagatell.

Förslag till taxeringsförordning m. m.

Det är reservanternas och i varje fall
min uppfattning att frågan, huruvida
skälen är bärande, inte skulle avgöras
av den skattskyldige, utan den skulle
naturligtvis avgöras av nämnden el-
ler taxeringsintendenten. När herr
Sjö Dahl här talar om bevisbördan för
den skattskyldige, så vill jag därför gen-
mäla, att denna med tanke på den stora
välvilja som herr Sjö Dahl, jag tror med
rätta, förutsätter skall finnas hos näm-
nden och taxeringsintendenten och de
andra instanserna, inte behöver bli så
betungande för den skattskyldige.

Herr SJÖDAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Om det bara stadgas att
det skall föreligga bärande skäl, måste
det bli svårare för domstolen att befria
vederbörande från böter. En bestämmel-
se om bärande skäl måste medföra bevis-
börda för den skattskyldige. En sådan
föreligger inte, om det stadgas att den
försumlige slipper straff, om försummel-
sen är ringa eller ursäktlig.

Herr Söderquist talade om att detta in-
te var någon bagatell. Nej, det är det in-
te. Det är ingen bagatell för den skatt-
skyldige, ty han får det sämre, om rese-
vanternas förslag går igenom.

Herr SPETZ (fp):

Herr talman! Då jag tillsammans med
herr Söderquist har väckt motion i den-
na fråga, vill jag beledsaga beslutet här
i dag med några ord.

Herr Söderquist har redan påtalat den
brådska, som uppenbarligen har före-
legat vid utarbetandet av propositionen,
och samma brådska, eller kanske man
kan säga tidsnöd, har ju varit rådande
när utskottet har behandlat frågan. Ord-
föranden i utskottet sade redan tidigt i
höstas, när vi resonerade om denna frå-
ga, att om vi hade haft ett halvår på
oss skulle vi möjligen ha hunnit genom-
arbeta taxeringsförordningen, men att
det ju inte kunde ske på denna korta
tid.

Jag vill också gärna erkänna att den
skrivning, som utskottet har gjort, och

Förslag till taxeringsförordning m. m.

den kompromiss, som skett i utskottet, åtminstone i viss utsträckning har tillgodosett en del av de synpunkter som vi motionärer framhållit.

Det är dock två principfrågor, som jag här skulle vilja beröra med några ord. Den första frågan gäller, huruvida taxeringen skall fullgöras av kommunvalda ledamöter, således av lekmän, eller om den skall ske genom tjänstemän. När vi i våras behandlade frågan om fastighetstaxeringen, tillät jag mig säga att jag för min del inte ville ge ett finger åt tanken, att taxering skall ske genom tjänstemän. Med de bestämmelser, som taxeringsförordningen innehåller, är det ju inte heller direkt meningen. Man kanske kan säga att tvärtom motsatsen understrukits genom utskottets skrivning. Det är ju inte meningen att i de särskilda taxeringsnämnder, som skall inrättas, den tjänsteman — taxeringsassistenten — som skall utföra kontrollen, skall ha någon rättighet att påverka beslutet, utan detta skall helt och hållet fattas av den utsedda taxeringsnämnden. Ordföranden i nämnden skall alltså tillse att det är nämnden som beslutar taxeringen, och inte taxeringsassistenten.

Vi har i vår motion vänt oss mot bestämmelsen att i lagtexten skall fastställas, att det i varje fögderi skall finnas en sådan nämnd. Vi har ansett att detta fastslående av antalet tjänster innebär en onödig utökning av antalet tjänstemän. Utskottet framhåller att detta antal tjänstemän erfordras, alldenstund det finns omkring 200 fögderier och städer med egen uppborädsförvaltning. Vi diskuterade nyss frågan om anställandet av tjänstemän i statens tjänst, och det föreföll mig som om det rådde rätt stor enighet om att det inte bör finnas ett större antal tjänstemän än som kan anses vara erforderligt.

Enligt min uppfattning är det inte nödvändigt med detta stora antal tjänstemän, och bevillningsutskottet är självt inne på samma linje, då utskottet på s. 102 i betänkandet säger, att man för att bereda full sysselsättning åt varje taxeringsassistent skulle kunna överväga att till den särskilda taxeringsnämnden

överlämna ett större eller mindre antal deklARATIONER; alltså ur ren sysselsättningssynpunkt och inte ur kontrollsynpunkt. Det är ju emellertid på det sättet, att det inte är genom deklara-tionskontroll som man vinner några större skatteintäkter, utan de verkligt stötande fallen av skatteflykt upptäckes regelmässigt vid bokföringsgranskning, således vid taxeringsrevision och inte vid deklara-tionskontroll. En deklara-tion kan formellt vara fullkomligt oklanderlig men i alla fall dölja kanske åtskilligt av skatteflykt, som inte kan uppdagas vid denna kontroll. Det enda man kan komma underfund med är möjligen att man genom siffrorna i deklara-tionen, fastän de i och för sig är oklanderliga, misstänker att det ligger någonting skumt bakom, någonting som endast kan upptäckas vid taxeringsrevisionen.

Enligt min mening — och den sammanfaller med den uppfattning som framkommit i åtskilliga motioner, bland annat i en motion av herr Larsson i denna kammare — skulle man nå ett betydligt bättre resultat genom en utökning av taxeringsrevisionen, alltså en utökning av de tjänstemän på länsstyrelsen, som har kompetens att kunna utföra bokföringsgranskningar, än genom ett ökat antal taxeringsassistenter. De kan i och för sig vara mycket duktigt folk men under den relativt korta tid, de har på sig, har de inte möjlighet att utföra dessa särskilda bokföringsgranskningar utan får i huvudsak ägna sig åt deklara-tionskontroll.

Att jag och min medmotionär har ställt oss avvisande eller åtminstone tveksamma inför denna utveckling, sammanhänger med den inställning vi har, att man på detta område mycket noga måste se upp, så att man inte lämnar ett finger åt en taxering av tjänstemän. Det är på den grund som motionen är väckt.

Den andra principiella invändningen, som jag haft mot denna taxeringsförordning, gäller den ändrade ställning som tilldelas prövningsnämnden. Nu är det faktiskt så att propositionen — det vill jag ge vissa motionärer rätt i — på den punkten inte innehåller någon

klar linje. Det är beträffande prövningsnämndens arbete fråga om en kompromiss mellan olika synpunkter, mellan en linje som väl skulle kunna kallas juridisk och en annan, som är rent praktisk. Prövningsnämnden skall göras om från vad som nu gäller till att bli en skattedomstol. Man kan fråga sig: Vad har anledningen varit till att prövningsnämnden inte nu är en skattedomstol? Ja, man har naturligtvis varit övertygad om att taxeringsarbetet i första instans inte kunnat bli så jämnt och, om jag så får säga, fullkomligt, som man hade hoppats. En eftergranskning av nämndernas arbete skulle alltså göras av prövningsnämnden, som därvid hade full frihet och initiativrätt när det gällde att rätta till den ojämna taxering, som möjligen kunde ha uppstått i nämnderna.

Nu är det möjligt — fastän jag inte tror det, herr talman — att taxeringen i första instans blir bättre när den nya taxeringsorganisationen genomförs, men då förefaller det mig som om förändringen av prövningsnämndens ställning borde ha anstått till dess denna taxeringsorganisation visat vad den går för. Först sedan man vunnit erfarenhet i det hänsendet, borde man ha skridit till att förändra prövningsnämnden till en domstol.

Utskottet har emellertid inte velat gå på den linjen, utan tillstyrker propositionens förslag, som bland annat innebär tillskapande av ett prövningsnämndens kansli. Vad detta kansli skall betyda ur rättssäkerhetssynpunkt, därom lämnar inte vare sig propositionen eller utskottets betänkande något besked. Man säger bara, att man icke minst ur de skattskyldigas rättssäkerhetssynpunkt vill ha ett kansli. Utskottet är dock medvetet om att inrättandet av detta kansli kommer att medföra ett dubbelarbete och därmed även ökade kostnader, som alltså hänför sig till formen men inte till saken.

Herr talman! Jag har intet särskilt yrkande att göra, men jag har på detta sätt velat tillkännage, att jag icke är av den mening att prövningsnämnden skall göras om.

Förslag till taxeringsförfordning m. m.

Herr WERNER (bf):

Herr talman! En av de mera framträdande förändringarna i den nuvarande taxeringsorganisationen är att prövningsnämnderna i stället för att vara instanser för översyn av taxeringarna kommer att bli organ med en mera domstolsmässig arbetsuppgift. Man har här sökt åstadkomma en jämställdhet mellan de skattskyldiga och företrädarna för samhällets skatteintresse. Det är då helt naturligt att man hyser tvekan om huruvida det kan vara riktigt att, såsom här har skett, förstärka ena partens ställning genom att man först obligatoriskt förordnar landskamreraren, som på grund av sin tjänstställning har att bevaka samhällets intressen, och därjämte tillåter att taxeringsintendenten, som får till huvuduppgift att föra talan, skall äga närvara hos nämnden. Jag har inte kunnat dela propositionens uppfattning på denna punkt, utan har anslutit mig till reservation I), till vilken jag ber att få yrka bifall.

I en blank reservation har jag velat ge uttryck åt starka betänkligheter mot innehåll i 120 §, som stadgar bötesstraff för den som uraktlåter att utan anmaning avge deklaration. Paragrafen i sin stränga ordalydelse har i inledningen följande utformning: »Har någon ehuru skyldig att utan anmaning avgiva självdeklaration, icke behörigen avlämnat sådan deklaration inom föreskriven tid eller avlämnar han självdeklaration med så bristfälligt innehåll att den uppenbarligen icke är ägnad att ligga till grund för taxering, straffes med böter, högst trehundra kronor.» I det följande avhandlar paragrafen i sju punkter när denna straffpåföljd skall kunna tillämpas på grund av försummelse. Jag har ansett att man här gått för långt och att man icke i förevarande fall bör skapa ett alldeles nytt straffrättsbegrepp med mindre det föreligger tredska emot en förut lämnad anmaning att avgiva deklaration eller att komplettera deklaration. Jag är övertygad om att man här sträckt sig så långt att man inte kan, såsom herr Sjö Dahl sökte värja sig med, genom undantagsbestämmelsen i sista punkten vinna erforderlig modifiering. I denna punkt

Förslag till taxeringsförfordning m. m.

stadgas, att finnes försummelse, som avses i paragrafen, ursäktlig eller eljest ringa, må från straff frias. Man får komma ihåg, att det dock här sättes i gång en vidlyftig apparat för att väcka åtal och att straffbefrielse endast kan ske efter domstols prövning, nämligen när domstol funnit brottet eller förseelsen vara ringa. Jag tror inte att det går att beteckna invändningarna emot denna hårda utformning av stadgandet och mot ett nytt straffrättsbegrepp på det sätt herr Sjödahl gjorde, när han betecknade dem som det dummate av allt dumt som försiggått i riksdagen. Jag tycker nog att herr Sjödahl borde betänka sig innan han faller sådana uttryck.

Jag har vidare hyst betänksamhet emot 123 §, som stadgar att vite enligt förordningen ej bör bestämmas under etthundra kronor eller över tiotusen kronor. Jag har inom utskottet gjort gällande att här föreligger en administrativ domsrätt överlämnad till måhända en enda person, som har i sin hand att godtyckligt utmäta vitesbelopp av mycket betydande storlek. Detta gäller icke minst det undre beloppet, etthundra kronor. För en fattig eller, låt mig säga, kanske okunnig deklarerant, som på grund av oförmåga eller hinder, som ej enbart kan utgöras av att han såsom herr Sjödahl uttrycker sig sitter i fängelse — det kan finnas andra skäl, herr Sjödahl — hade man bort kunna nöja sig med ett vitesbelopp av femtio kronor. Det hade varit fullt tillräckligt för en ekonomiskt svag skattebetalare. I fråga om den övre gränsen har utskottet verkligen funnit, att propositionen gått för långt, och sänkt denna gräns till femtusen kronor. Jag anser för min del, att även det beloppet är i överkant. Jag hoppas att man vid tillämpningen av dessa straffreaktioner, som ofta kan vara föranledda av fullt ursäktliga orsaker, bör gå fram med mycket stor varsamhet, så att man inte inför ett nytt straffrättsbegrepp, som aldrig kommer att förstås eller uppbäras av ett allmänt sunt rättstänkande i landet.

Jag har till kammarens protokoll velat anteckna dessa betänkligheter mot det materiella innehållet i förevarande paragraf.

Herr SJÖDAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag har begärt ordet inte för genmäle utan för att instämma i det sista herr Werner sade, nämligen att frågan om vad som är ursäktligt och ringa skall tolkas med all välvilja gentemot den skattskyldige.

Fru GÄRDE WIDEMAR (fp):

Herr talman! De ändringsförslag, som jag och andra ledamöter i denna kammare framlagt i en motion, har delvis biträtts av utskottet. Delvis har man också inom utskottet gjort kompromisser med anledning av våra uttalanden i motionen. Det är vi naturligtvis tacksamma för.

Tyvärre har man inte på alla punkter biträtt de förslag vi framlagt, och en av de väsentligaste gäller frågan om taxeringsintendentens närvaro i prövningsnämnden. Den har upptagits i reservationen I) till utskottets betänkande. Vi har redan från olika håll hört skälen för och emot taxeringsintendentens närvaro, och jag skall därför inte uppehålla mig närmare vid den saken. Jag kan dock inte underlåta att säga, att det synes som om det väsentligaste skälet för taxeringsintendentens närvaro är att man tror att den skattskyldiges intressen eljest inte kan tillvaratas. Det är sålunda av hänsyn till den skattskyldige som man vill att intendenten skall få närvara. För min del tror jag, att intendenten skulle kunna ta hänsyn till den skattskyldige och visa honom lika mycket välvilja, om den senare fick tillfälle att samtidigt med intendenten vara närvarande i prövningsnämnden. Det är inte alltid bara välvilja som de skattskyldiga får känna från intendenten. Det är inte heller dennes huvudsakliga uppgift att vara välvillig mot de skattskyldiga, utan det är att representera det fiskaliska intresset.

I övrigt skall jag inte gå in på detaljyrkandena i motionen utan konstaterar bara att utskottet liksom vi motionärer har utgått ifrån att en översyn av förordningen ur sakligt och tekniskt hänseende skall komma till stånd, sedan man fått någon tids erfarenhet av till-

lämpningen. Utskottet säger särskilt, att det utredningsarbete som för närvarande pågår om rätten till fullföljd av talan till regeringsrätten kan komma att få konsekvenser för förfarandet i de lägre instanserna. Om denna utredning skulle komma fram till att rätten att fullfölja skattemålen till regeringsrätten på något sätt måste begränsas, blir ju resultatet att kammarrätten blir slutinstans i alla de mål, som inte får fullföljas. Det betyder i sin tur att man måste uppställa betydligt större krav på förfarandet i prövningsnämnden än man för närvarande gör. Prövningsnämnden får nämligen enligt det föreliggande förslaget fortfarande till en viss grad karaktären av en beskattningsnämnd. Skulle prövningsnämnden bli en ren besvärinstans, måste man givetvis se till, att den blir mera domstolsmässig.

Taxeringsförfarandet har en synnerligen stor betydelse för hela vårt folk, och de avgöranden som sker hos beskattningsnämnderna och skattedomstolarna har stor ekonomisk räckvidd. Sakerligen är det större ekonomiska avgöranden som sker i skattedomstolarna än hos de allmänna domstolarna. Det är av yttersta vikt att tilliten för skattedomstolarna upprätthålles. Allmänheten måste känna att den har garantier för rättssäkerhet och för att frågorna blir prövade av obundna besvärinstanser. Möjlighet bör finnas för den skattskyldige att få saken prövad av två opartiska instanser; det är det minimikrav som gäller för prövningen av rättssaker vid allmänna domstolar. För skatteprocessen skulle det då bli prövningsnämnden och kammarrätten. Det förslag till taxeringsförordning, som vi behandlar i dag, innebär visserligen ett väsentligt steg i rätt riktning när det gäller att göra prövningsnämnderna mera domstolsmässiga, men det är inte tillräckligt, och jag hoppas att man vid en kommande översyn av lagen tar hänsyn till de önskemål som vi framfört i vår motion.

Ett av de krav, som jag fäster stort avseende vid, är att ordföranden i prövningsnämnden skall ha domarkompetens

Förslag till taxeringsförordning m. m.

och erfarenhet av domarverksamhet. Landskamreraren föreslås vara ordförande i prövningsnämnd, och han har i allmänhet domarkompetens. Däremot saknar han som regel erfarenhet av någon dömande verksamhet, och dessutom är han nära bunden till taxeringsintendenten i sitt dagliga arbete. Jag anser därför att det är olämpligt att han är ordförande i prövningsnämnd. Denne bör vara helt obunden av den fiskalska verksamheten vid länsstyrelserna.

Jag vill i detta sammanhang understryka vikten av att den blivande förordningen om skatteprocessen får civillags karaktär. En sådan lag måste granskas och godkännas av lagrådet, och en granskning av lagrådet innebär i och för sig garantier för att större omsorg kommer att läggas ned på utarbetandet av författningen. Denna taxeringsförordning har, såvitt jag kan förstå, tillkommit i mycket stor brådska, och den utgör i långa stycken, såsom här förut i dag framhållits, en kompromiss mellan det nuvarande förfarandet och det förfarande som man egentligen velat få till stånd. Jag har svårt att tänka mig att författningen skulle kunna ha passerat lagrådet utan anmärkning. För min del tycker jag att man för dagen skulle ha nöjt sig med att avhjälpa vissa brister i den gamla taxeringsförordningen i stället för att lägga fram ett helt nytt förslag, som man kanske ändå måste göra om efter bara ett par år. Man borde ha väntat på resultatet av utredningen om regeringsrätten och förfarandet i sista instans. Vidare bör alla regler om skatteprocessen samordnas i en enhetlig lagstiftning byggd på en principiellt genomtänkt grund. Jag tror inte att vi kan räkna med att de skattskyldiga kommer att få något verkligt förtroende och någon tillit för skatteprocessen, förrän de får garantier för att deras sak blir opartiskt och rättvist prövad. Här gäller det ju att få en rättvis behandling för alla skattskyldiga och inte, som sagts, att få en bättre eller sämre behandling.

Jag har intet yrkande för dagen, utan vill bara understryka vikten av att den föreslagna taxeringsförordningen snarast

Förslag till taxeringsförordning m. m.

blir föremål för omarbetning och att man då samtidigt samordnar taxeringsförordningen med reglerna angående förfarandet i de två högsta instanserna. Jag kan sluta med att säga att jag i huvudsak ansluter mig till de synpunkter, som herr Kollberg anfört i sitt särskilda yttrande, som är fogat till utskottets betänkande.

Herr LARSSON, NILS THEODOR, (bf):

Herr talman! Propositionen nr 150 och bevillningsutskottets betänkande är ju i allt väsentligt grundade på 1955 års taxeringssakkunnigas betänkande med förslag till ändrad taxeringsorganisation. Emellertid har från ett flertal stora organisationer och sammanslutningar, som beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet, riktats skarp och enligt min mening berättigad kritik mot vissa delar av den föreslagna organisationen. Vissa remissinstanser förmenar, att den av de sakkunniga föreslagna organisationen inte kommer att leda till den effektivare taxering som avsetts i de givna direktiven. Vidare har man ansett, att rättssäkerheten inte tillräckligt beaktats av de sakkunniga. Då departementschefen i propositionen inte tagit tillräcklig hänsyn till den sålunda framkomna kritiken, har jag funnit skäl att i detta ärende framlägga en motion i denna kammare, nr 607.

På grund av att det får anses ostridigt, att viss underdeklaration förekommer, har det befunnits nödvändigt att effektivisera och utöka taxeringskontrollen. Av det av de sakkunniga i betänkandet redovisade resultatet av de under åren 1953 och 1954 i länen gjorda räkningsgranskningarna framgår att ett relativt ringa antal räkningsgranskningar har tillfört stat och kommun stora belegg i form av ökad skatt. Man kan vidare av betänkandet utläsa, att den nuvarande organisationen är mycket underdimensionerad, i vart fall i vad avser revisionsdetaljen. Under sådana förhållanden framstår det som oriktigt att tillsätta 240—300 taxeringsassistenter med huvudsaklig uppgift att granska avlämnade

deklarationer, medan det för revisionspersonalen föreslås en utökning med endast 25 tjänster. Detta har framhållits i motionen nr 607, som ju fick ett vänligt omnämnande av herr Spetz. Jag vill bara beklaga, att herr Spetz av någon anledning inte var i tillfälle att sitta på sin vanliga plats i bevillningsutskottet vid behandlingen av denna fråga. Då hade han kanske kunnat påverka utskottet eller åtminstone låtit oss få en reservation, i vilken de här synpunkterna redovisats. Det torde vara uppenbart, att en ytterligare kontroll av allenast deklarerationer inte kommer att föranleda någon mera påtaglig förbättring av taxeringsutfallet på lång sikt. Det har visserligen förutsagts, att taxeringsassistenter skall kunna granska mindre rörelseidkares räkenskaper. Det torde emellertid endast i undantagsfall bli möjligt att för dessa tjänster förvärva personer med tillräckliga kvalifikationer. Med hänsyn till det stora antalet tjänstemän som avses skola tillsättas för att fullgöra detta arbete har kravet på deras kvalifikationer måst sättas lägre än som hade varit önskvärt med hänsyn till det arbete, som de förutsätts skola utföra. Taxeringsrevision eller räkningsgranskning kräver nämligen synnerligen stora kunskaper i skatteförfattningarna samt god företagsekonomisk skolning och gott omdöme. Det sistnämnda är icke minst viktigt med hänsyn till det svåra och grannliga arbete, som det här är fråga om.

Då det får antagas, att arbetet med att biträda taxeringsnämnderna och andra därmed sammanhängande uppgifter torde taga största delen av taxeringsassistenternas arbetstid i anspråk, kan man icke förvänta någon större ökning av antalet taxeringsrevisioner genom tillkomsten av taxeringsassistenter. Även om det granskningsarbete, som kommer att utföras av taxeringsassistenterna, givetvis kommer att avlasta en del av taxeringsrevisionens mindre kvalificerade arbete, är de större revisionerna mera tidskrävande, varför antalet räkningsgranskningar icke kommer att nämnvärt öka.

Herr talman! Enligt min mening kommer alltså ett genomförande av förslaget i föreliggande form icke att i någon betydande grad öka taxeringsmyndigheternas möjligheter att komma till rätta med förefintlig underdeklaration.

För att kunna genomföra en bredare upplagd granskningsverksamhet är det, såvitt jag kan finna, nödvändigt att taxeringsrevisionen förstärkes med högt kvalificerade tjänstemän. Detta skulle få till följd dels att jämväl de medelstora och större företagen — juridiska personer o. dyl. — skulle bli föremål för en kontinuerlig räkenskapsgranskning, dels att den enskildes berättigade krav på att hans deklaration och räkenskaper skall underkastas granskning av en kvalificerad sakkunnig skulle tillgodoses.

Herr talman! Jag skall be att i detta sammanhang få hänvisa till vad en av de stora organisationerna, nämligen Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, anfört i sitt remissyttrande, som jag dock här inte skall gå in på närmare.

Sveriges köpmannaförbund har i sitt yttrande bland annat anfört: »Med hänsyn till den betydelse, som revisionspersonalen på länsstyrelsen har för taxering av inkomst av rörelse, finner förbundet det vidare angeläget, att kvaliteten på denna personal icke försämrars genom att personal, som saknar utbildning på det företagsekonomiska området, tillföres revisionen. Ett minimikrav för de föreslagna taxeringsassistenterna bör därför vara examen från handelsgymnasium. I undantagsfall bör dispens kunna beviljas för duktiga landskanslister, som förvärvat goda kunskaper i redovisnings- och revisionsteknik.» Jag delar denna uppfattning, herr talman, och jag vill understryka, att en kortare bokföringskurs, sådan som den landskanslisterna genomgår, icke synes mig tillräcklig för detta arbete.

På grund av vad nu sagts finner jag det angeläget att begränsa antalet taxeringsassistenter till ett relativt fåtal kvalificerade tjänstemän, som kan ställas till taxeringsnämndernas förfogande i mera svårbedömbara ärenden. Härige-

Förslag till taxeringsförordning m. m.
nom undviks dessutom ett alltför stort tjänstemannainflytande över taxeringsarbetet i första instans. För att effektivisera och utöka taxeringskontrollen är det nödvändigt att förstärka taxeringsrevisionen mera än den obetydliga förstärkning som föreslagits. Även om särskilda taxeringsassistenttjänster inrättas med placering i fogderierna, torde en betydande upprustning av taxeringsrevisionen vara påkallad.

Då det kan antagas, att taxeringsassistenter, som i allmänhet är oerfarna vid taxeringsarbete och i gransknings teknik, behöver råd och anvisningar i olika frågor, är det enligt min mening nödvändigt, att någon kvalificerad person med stor erfarenhet av rörelsetaxering avdelas att leda och övervaka taxeringsassistenternas arbete samt lämnar dem anvisningar och råd. Denna uppgift synes mig lämpligen böra läggas på förste taxeringsrevisorn, som på grund av sin speciella erfarenhet på detta område får anses lämplig för ett sådant uppdrag.

Beträffande förslaget att göra åtskillnad mellan revisionsuppgifter och processuella uppgifter har bevillningsutskottet funnit skäl uttala, att det vore av värde för ett rationellt granskningsarbete, att revisionspersonalen genom att föra det allmännas talan i skattemål får erfarenhet av hur skattedomstolarna bedömer bevisfrågor. Jag skulle emellertid vilja tillägga vad jag bland annat härom anfört och utförligt motiverat i min motion, nämligen att det ur rätts-säkerhetssynpunkt och ur synpunkten av en smidigare handläggning av framför allt de stora rörelsemålen är nödvändigt, att revisionspersonalen handlägger jämväl den processuella uppgiften. Jag måste, herr talman, uttrycka min tillfredsställelse över att utskottet beaktat dessa synpunkter.

Bevillningsutskottet har nu enats om den uppfattningen, att prövningsnämnden bör ges en mera domstolsmässig karaktär bland annat på den grund att det föreligger ett partsförhållande mellan taxeringsintendenten, som representant för det allmänna, och den skatt-

Förslag till taxeringsförordning m. m.

skyldige. Den logiska följderna härav måste väl vara, att taxeringssektionen utbrytes ur landskontoret och bildar en självständig avdelning på sätt 1950 års skattelagssakkunniga i sitt betänkande föreslagit. Jag hoppas liksom fru Gärde Widemar att det inte skall dröja så länge, förrän denna taxeringsförordning skall bli föremål för omarbetning, och att då även de här synpunkterna skall bli observerade.

Landskamreraren är nu chef för taxeringsintendenten och honom underställd personal. Vidare åligger det landskamreraren och länsprövningsnämnden enligt nu gällande ordning att dels fastställa vissa normer för värdering av skattskyldigas förmåner av exempelvis uttag av produkter från jordbruk och rörelse för användning i det egna hushållet, dels vid allmän fastighetstaxering uppdraga de riktlinjer och föreslå de värderingsgrunder efter vilka taxering av fastigheter bör ske. Emellertid bör landskamreraren såsom ordförande i en prövningsnämnd av domstolsmässig karaktär vara fullt opartisk och taxeringsintendenten vara helt oberoende av landskamreraren såväl i administrativt hänseende som i sina ställningstaganden. Att lämna direktiv bör ankomma på riksskattenämnden och icke på länsprövningsnämnden.

Den nuvarande ordningen, som tillåter vissa befattningshavare inom länsstyrelsen att hoppa mellan tjänster på uppbornds-, kameral- och taxeringssektionerna, anser jag i motsats till de sakkunniga utgöra en avgjord nackdel för dessa befattningshavares utbildning till kunniga taxeringstjänstemän. Med hänsyn till taxeringsmålens invecklade beskaffenhet är det nödvändigt, att tjänstemännen inom taxeringssektionen är specialister inom sitt område. De sakkunniga har helt bortsett från denna viktiga fråga. Vad de anfört om juristernas allmänna administrativa utbildning såsom skäl för ett bibehållande av den nuvarande organisationen med sektioner torde vara betydligt överdrivet. Det torde vara uppenbart att kunskaperna i taxering och på skattelagstiftningens områ-

de för en taxeringsman får anses vara värdefullare än kunskaper i allmän administration, vilka kunskaper säkerligen i tillräcklig omfattning kan förvärfvas även av dem som uteslutande tjänstgör på taxeringssektionen.

Herr talman! Jag har anledning att för min personliga del tacka beviljningsutskottet för ett visst hänsynstagande till synpunkter som framförts i min motion. Men av det som framförts där är det långt ifrån allt som man tagit hänsyn till. Då det inte föreligger någon reservation, till vilken jag lämpligen skulle kunna ansluta mig, har jag emellertid, herr talman, inte något yrkande att framställa. Jag har ändock velat i dagens debatt anföra dessa synpunkter.

Herr OLSSON, ERIK (s):

Herr talman! I anslutning till förevarande proposition har herr Per Olofsson och jag i denna kammare och herr Nilsson i Östersund m. fl. i andra kammaren väckt en motion, vari vi föreslagit, att i den nya taxeringsförordningen skulle ges möjlighet för kommunens fullmäktige att hos länsstyrelsen föreslå kandidater till posten som ordförande i taxeringsnämnderna. Denna motion har avstyrkts av utskottet med motivering, att syftet med yrkandet synes vara att ordförandeposterna i större utsträckning än för närvarande skulle anförtros personer inom kommunerna. Vidare säger utskottet, att enligt dess mening bör utseende av ordförande i taxeringsnämnd ske i sådan ordning att garantier erhålles för att den för uppdraget lämpligaste personen blir utsedd. Jag kan inte lämna denna motivering alldeles oemotsagd. Vid val av förtroendemän och även vid förslag till sådana poster har vi ute i kommunerna som princip att förslå den för uppdraget mest lämplige, och det är enligt min mening den, som har de största förutsättningarna att fullgöra uppdraget.

I det föreliggande förslaget till taxeringsförordning anges ordförandens uppgifter, d. v. s. ordförandena i de näm-

der, där de inte har biträde av en taxeringsassistent, i 11 punkter. I de tre första punkterna säger man att ordföranden har till uppgift att »1) tillhandahålla allmänheten blanketter till deklarerationer med mera dylikt, 2) lämna deklara-tions- eller uppgiftsskyldig de upplysningar som finnas erforderliga för deklara-tions- eller uppgiftsskyldig-hetens fullgörande, 3) då deklara-tions-skyldig begagnar honom i 23 § med-given rätt att muntligen avgiva upplysningar till ledning för egen taxering, å blankett införa upplysningarna och därå taga uppgiftslämnarens underskrift». Fullgörandet av dessa uppgifter förut-sätter faktiskt att taxeringsordföranden finnes inom räckhåll för de skattskyldiga i distriktet. Man kanske kan säga, att han kan överlåta en del av dessa uppgifter på kronoombud, men det är ju så att inte heller dessa behöver finnas inom kommunen.

Vidare ansåg vi, att länsstyrelsen skulle ha större möjlighet att till taxeringsordförande utse den mest lämplige, om den hade möjlighet att därvid även välja bland för uppdraget lämpliga personer inom vederbörande kommun. Det är inte alla gånger alldeles säkert, att länsstyrelsen har så ingående kännedom om personerna inom den kommun det gäller, att den har möjlighet att vid sitt förordnande av ordförande ta hänsyn till de lämpliga krafter, som finns inom kommunen. Vi ansåg också, att det skulle ges större möjligheter för länsstyrelsen att utse den för uppdraget mest lämplige, om den hade fått ett förslag från kommunens fullmäktige. Mening-en är ju inte att förslaget på något sätt skulle vara bindande, inte ens att det skulle behöva ställas, men att denna möjlighet för fullmäktige inom kommu-borde föreligga.

Motionen är nu enhälligt avstyrkt av utskottet, och jag har, herr talman, inte något yrkande. Jag har bara velat an-föra dessa synpunkter för att i någon mån rättfärdiga oss som motionärer.

Efter härmed slutad överläggning god-kändes den nu föredragna paragrafen.

Förslag till taxeringsförordning m. m. 2—36 §§ samt 37 § 1 mom.

Godkändes.

37 § 2 mom.

Herr VELANDER (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den till utskottsbetänkandet fogade med III) betecknade reservationen.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter i enlighet med de därunder förekomna yrkandena gjordes propositioner, först på godkännande av det nu förevarande momentet samt vidare därpå att nämnda moment skulle godkännas med den lydelse, som förordats i den av herr Velander m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

37 § 3 och 4 mom. samt 38—78 §§

Godkändes.

79 §

Herr VELANDER (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservation I).

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på godkännande av den under behandling varande paragrafen samt vidare därpå att nämnda paragraf skulle godkännas med den lydelse, som förordats i den av herr Kristensson i Osby m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på paragrafens godkännande, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

Herr *Velander* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner 79 § i det av bevillningsutskottet i betänkande nr 56 tillstyrkta förslaget till taxeringsförordning, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes nämnda paragraf med den lydelse, som förordats i den av herr Kristensson i Osby m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Velander* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 91;

Nej — 41.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

80—119 §§

Godkändes.

120 §

Herr SÖDERQUIST (fp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservation II).

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på godkännande av den nu ifrågavarande paragrafen samt vidare därpå att näm-

da paragraf skulle godkännas med den lydelse, som förordats i den av herr Söderquist m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på paragrafens godkännande, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Söderquist* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som godkänner 120 § i det av bevillningsutskottet i betänkande nr 56 tillstyrkta förslaget till taxeringsförordning, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes nämnda paragraf med den lydelse, som förordats i den av herr Söderquist m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Aterstående delar av förevarande förordningsförslag

Godkändes.

Utskottets hemställan i punkten A

Förklarades besvarad genom kammarens föregående beslut.

Punkterna B och C

Vad utskottet hemställt bifölls.

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om investeringsavgift för år 1957, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

I en den 19 oktober 1956 dagtecknad proposition, nr 188, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

A) antaga vid propositionen fogade förslag till

1) förordning om investeringsavgift för år 1957;

2) förordning angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall;

3) förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 16 december 1955 (nr 649) om avgift vid investering i motorfordon år 1956 (särskild investeringsavgift); samt

4) förordning om tillfällig skatt i vissa fall å motorfordon vilka vid utgången av november månad 1956 finnas i lager; ävensom

B) medgiva att för budgetåret 1956/57 den i avlöningsstaten för kontrollstyrelsen upptagna anslagsposten till Avlöningar till icke-ordinarie personal finge överskridas för bestridande av de kontrollkostnader som betingades av vad i propositionen förordats.

De av Kungl. Maj:t framlagda förslagen inneburo bland annat, att den allmänna investeringsavgift som beslutats för 1955 och 1956 också skulle uttagas för investeringar under 1957. Dock hade förordats en höjning av det avgiftsfria bottenbeloppet till 30 000 kronor, varjämte bussar i yrkesmässig trafik och fartyg om högst 300 bruttoregister-ton undantagits från avgiftsplikt. I fråga om personbilar och skåpvagnar hade förutsetts att en mera permanent beskattning skulle bli nödvändig. Övervägande skäl hade emellertid funnits tala för att förvärv av begagnade bilar inte längre skulle beskattas. Borttagandet av skatteplikten för begagnade bilar hade föranlett en mindre jämkning uppåt av skattesatserna för nya bilar eller till omkring 12 procent av priset i detaljhandeln. I och med att förvärv av begagnade fordon icke längre skulle avgiftsbeläggas hade den nuvarande särskilda investe-

ringsavgiften kunnat ombildas till en omsättningsskatt, som på vanligt sätt skulle uttagas hos importörer och tillverkare. Beträffande motorcyklar hade föreslagits samma principer för beskattningen. De nya bestämmelserna beträffande motorfordon voro avsedda att tillämpas fr. o. m. den 1 december 1956.

Förslaget till förordning om investeringsavgift för år 1957 var i nedan angivna delar av följande lydelse:

1 § första stycket

Fysisk eller juridisk person, som under det beskattningsår för vilket taxering till statlig inkomstskatt äger rum i första instans år 1958 verkställt investering av nedan angivet slag inom någon av förvärvskällorna jordbruksfastighet, annan fastighet eller rörelse och som icke är frikallad från skyldighet att erlagga sådan skatt för inkomst av samma förvärvskälla, skall i enlighet med vad i denna förordning sägs till staten erlagga investeringsavgift.

5 § femte stycket

Såsom avgiftspliktig investering skall ej anses investering i bussar, som godkännas för användning i av ägaren bedriven yrkesmässig trafik, icke heller investering i handels- eller fiskefartyg, vilkas bruttodräktighet ej överstiger 300 register-ton, eller, för den som yrkesmässigt bedriver fiske, i andra för fisket använda inventarier än fartyg.

7 § första och andra styckena

Investeringsavgift skall — med undantag som i andra och tredje styckena sägs — beräknas på grundval av kostnaden för avgiftspliktig investering. Har för sådan investering använts virke, som uttagits ur egen fastighet, eller tillgång, som varit avsedd för omsättning eller förbrukning i rörelse, skall i investeringskostnaden inräknas virkets eller lagertillgångens saluvärde.

Har vid sådant förvärv av tillgång, som utgör avgiftspliktig investering, såsom likvid eller dellikvid lämnats annan likartad tillgång, skall såsom investeringskostnad anses allenast mellan-skillnaden.

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

10 §

Investeringsavgiften utgör tolv procent av den avgiftsbelagda investeringskostnaden.

Investeringsavgift skall anses som sådan speciell skatt, för vilken avdrag må åtnjutas vid inkomsttaxeringen; och skall i följd härav restituerad, avkortad eller avskriven sådan avgift, för vilken avdrag medgivits vid inkomsttaxeringen, utgöra skattepliktig intäkt.

Övergångsbestämmelserna

Denna förordning träder i kraft dagen efter den då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Vad i punkt 3 av övergångsbestämmelserna till förordningen den 16 december 1955, nr 695, stadgats angående samma förordnings tillämplighet i vissa fall vid 1958 och 1959 års taxeringar skall därvid upphöra att gälla.

I samband med ikraftträdandet av denna förordning skall följande iakttagas.

1. Till avgiftspliktig investering hänföres icke sådan investering i fastighet, för vilkens utförande byggnadstillstånd meddelats senast den 15 januari 1955, därvid med byggnadstillstånd i förevarande sammanhang avses annat tillstånd än sådant som lämnats för fortlöpande reparations- och underhållsarbeten. Vidare skall icke som avgiftspliktig investering anses inventarieförvärv, därest leverans skett eller skriftligt avtal om leverans träffats senast den 15 januari 1955.

Förslaget till förordning angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall innehöll bland annat följande bestämmelser:

2 §

Skattskyldighet inträder

a) för skattepliktigt motorfordon, som tillverkas inom riket, när fordonet av tillverkaren levereras till köpare eller uttages från rörelse utan samband med försäljning;

b) för skattepliktigt motorfordon, som införes till riket av någon som blivit enligt 12 § registrerad hos kontrollstyrelsen såsom importör, när fordonet levereras till köpare eller uttages från rörelse utan samband med försäljning; samt

c) för annat skattepliktigt motorfordon, när det införes till riket.

3 §

Skattskyldiga äro

a) för motorfordon, som tillverkats inom riket, tillverkaren;

b) för motorfordon, som införes till riket av registrerad importör, denne; samt

c) för motorfordon, som eljest införes till riket, den för vars räkning införseln äger rum.

5 §

Kontrollen över skattens behöriga utgörande utövas, beträffande försäljning och uttag från rörelse, av kontrollstyrelsen, och beträffande införsel, av generaltullstyrelsen.

Den kungl. propositionen hade hänvisats, såvitt angick punkten B, till statsutskottet samt i övrigt till bevillningsutskottet.

Till utskottet hade därjämte hänvisats ett flertal i anledning av propositionen väckta motioner.

I de likalydande motionerna I: 624 av herr *Gustaf Elofsson* m. fl. samt II: 825 av herrar *Nilsson* i Svalöv och *Nilsson* i Lönsboda, hade hemställts, att riksdagen vid behandlingen av förslag till förordning om investeringsavgift för 1957 måtte besluta att från skyldighet att erlagga investeringsavgift frikalla sådan rörelseidkare, som före den 16 januari 1955 gjort avslut om vissa investeringar för viss anläggning, vilka sedan kompletterats genom ytterligare investeringar för att färdigställas under 1957, och skulle denna frikallelse avse endast nya rörelser eller företag, som vore helt beroende av denna nyanläggning och icke hade annan i gång varande rörelse.

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

I de likalydande motionerna I: 633 av herr *Aastrup* och II: 834 av herr *Kollberg* m. fl. hade hemställts,

1) att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 188 eller

2) att riksdagen, därest riksdagen icke funne skäl bifalla detta yrkande, måtte med avslag å Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall liksom å Kungl. Maj:ts förslag till förordning om tillfällig skatt i vissa fall å motorfordon vilka vid utgången av november månad 1956 finnas i lager antaga vid motionerna fogat förslag till förordning angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall.

Det av motionärerna framlagda förordningsförslaget var i nedan angivna delar av följande avfattning:

2 §

Omsättningsskatt enligt denna förordning skall erläggas, då ansökan om fordonets upptagande i eller överförande till bilregister inkommit till länsstyrelsen efter den 30 november 1956. Dock skall omsättningsskatt icke utgå i de fall särskild investeringsavgift skall erläggas enligt därför gällande bestämmelser.

3 § första och andra styckena

Skyldig att erlægga omsättningsskatt enligt denna förordning är den, vilken enligt vägtrafikförordningen har att göra ansökan eller anmälan som i 2 § avses.

Skatten skall inbetalas till länsstyrelsen i samband med ansökan eller anmälan som nyss sagts. Har så ej skett, må bevis om registrering icke utlämnas förrän skatten blivit erlagd.

6 §

Motorfordon, för vilket skatteplikt enligt denna förordning föreligger, men för vilket skatt ej blivit erlagd, må icke brukas förrän skatten blivit betald.

7 §

Den som mot stadgandet i 6 § brukar motorfordon straffas med dagsböter.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt,

A) att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 188, såvitt densamma hänvisats till bevillningsutskottet, icke kunnat av riksdager oförändrad bifallas samt i anledning av de likalydande motionerna I: 634 av herrar Birke och Franzon samt II: 828 av herrar Sjölin och Nelander, de likalydande motionerna I: 623 av herr Geijer m. fl. och II: 819 av herr Sköld m. fl., de likalydande motionerna I: 630 av herrar Sundelin och Sunne samt II: 829 av herrar Carlsson i Stockholm och Nelander, de likalydande motionerna I: 637 av herr Ohlon m. fl. samt II: 833 av herrar Edström och Kollberg ävensom motionen II: 823 av herr Jansson i Aspeboda m. fl.,

1) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om investeringsavgift för år 1957 med de ändringar av 5 och 10 §§ som under punkten angivits;

2) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall;

3) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 16 december 1955 (nr 649) om avgift vid investering i motorfordon år 1956 (särskild investeringsavgift);

4) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om tillfällig skatt i vissa fall å motorfordon vilka vid utgången av november månad 1956 finnas i lager;

B) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 622 av herr Birke och II: 818 av herr Staxäng m. fl.,

2) de likalydande motionerna I: 624 av herr Gustaf Elofsson m. fl. och II: 825 av herrar Nilsson i Svalöv och Nilsson i Lönsboda,

3) de likalydande motionerna I: 625 av herrar Ebbe Ohlsson och Magnusson samt II: 822 av herr Nilsson i Svalöv m. fl.,

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

4) de likalydande motionerna I: 626 av herrar Alvar Andersson och Nils Theodor Larsson samt II: 821 av herr Adolfsson,

5) de likalydande motionerna I: 628 av herrar Theodor Johansson och Lars Andersson samt II: 824 av herr Larsson i Hedenäset m. fl.,

6) de likalydande motionerna I: 630 av herrar Sundelin och Sunne samt II: 829 av herrar Carlsson i Stockholm och Nelander,

7) de likalydande motionerna I: 631 av herrar Sundelin och Sunne samt II: 827 av herr Nelander m. fl.,

8) de likalydande motionerna I: 633 av herr Aastrup och II: 834 av herr Kollberg m. fl.,

9) de likalydande motionerna I: 634 av herrar Birke och Franzon samt II: 828 av herrar Sjölin och Nelander,

10) de likalydande motionerna I: 635 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 830 av herr Hjalmarson m. fl.,

11) de likalydande motionerna I: 636 av herr Ohlon m. fl. och II: 832 av herr Ohlin m. fl.,

12) de likalydande motionerna I: 637 av herr Ohlon m. fl. samt II: 833 av herrar Edström och Kollberg,

13) de likalydande motionerna I: 638 av herr Strand samt II: 831 av herrar Gustafsson i Stockholm och Lundqvist,

14) motionen I: 627 av herr Karl Andersson m. fl.,

15) motionen II: 820 av herr Andersson i Brämhult ävensom

16) motionen II: 823 av herr Jansson i Aspeboda m. fl.,

mätte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet förut anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Den av utskottet förordade ändringen av 5 § i förslaget till förordning om investeringsavgift innebar, att paragrafens femte stycke skulle avfattas sålunda:

Såsom avgiftspliktig — — — (lika med Kungl. Maj:ts förslag) — — — än

fartyg. Detsamma skall gälla investering i rullande järnvägsmateriel, dock icke i sådan materiel som uteslutande är avsedd för godsbefordran.

Den av utskottet föreslagna ändringen av 10 § i samma förordningsförslag innebar, att till paragrafen skulle fogas ett nytt, tredje, stycke av följande lydelse:

Om avdrag för investeringsavgift enligt denna förordning helt eller delvis icke kunnat utnyttjas vid inkomsttaxeringen och den avgiftsskyldige företer tillfredsställande utredning härom må han tillgodoräkna sig det resterande avdraget senast vid 1962 års taxering. Avdrag för investeringsavgift skall anses ha utnyttjats vid inkomsttaxeringen till den del avdraget föranlett minskning antingen av den avgiftsskyldiges till statlig inkomstskatt taxerade inkomst eller av hans till kommunal inkomstskatt taxerade inkomst.

I motiveringen hade utskottet å sid. 40 i det tryckta utlåtandet anfört bland annat:

»Vad förstnämnda två motioner — I: 624 och II: 825 — angår finner utskottet att det däri föreslagna undantaget från avgiftsplikt skulle bli alltför vittgående. Därtill kommer, att de bestämmelser som skulle föranledas av förslaget torde bli mycket komplicerade och bli förenade med svåra gränsdragningsproblem. Utskottet kan därför inte tillstyrka dessa motioner.»

Näst sista stycket av utskottets motivering var så lydande:

»Enligt redovisade beräkningar kommer den nya omsättningsskatten att inbringa ungefär detsamma som den nuvarande särskilda investeringsavgiften, d. v. s. för år 1957 ett belopp av omkring 140 milj. kronor. Beträffande den budgetmässiga redovisningen föreslås emellertid en förändring i förhållande till vad som gällt för den särskilda investeringsavgiften. Intäkterna av den nya skatten föreslås nämligen skola tillföras den allmänna budgeten och icke såsom tidigare avgiftsmedel reserveras för vägunderhåll och väginvesteringar. I

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

de likalydande motionerna I: 622 och II: 818, I: 628 och II: 824 samt I: 631 och II: 827 liksom även i motionen I: 627 har yrkanden framställts om att omsättningsskattebidraget skall redovisas å den särskilda bilbudgeten. Utskottet finner sig i denna del kunna ansluta sig till de skäl departementschefen anfört till stöd för propositionens förslag. Ersätter man den särskilda investeringsavgiften såsom utskottet förordat med en omsättningsskatt, vilken till sin allmänna uppläggning icke skiljer sig från konsumtionsskatter på andra områden, talar övervägande skäl för att skatteinkomsterna tillføres den allmänna budgeten. Så skedde även med den år 1951 beslutade bilaccisen.»

Reservationer hade anmälts

I) av herrar *Kristensson* i Osby, *Söderquist*, *Velander*, *Anders Johansson*, *Sjölin*, *Strandh* och *Edström*, vilka på åberopade grunder vid punkterna A 1—A 4 hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till vissa i reservationen angivna motioner,

1) avslå det vid propositionen fogade förslaget till förordning om investeringsavgift för år 1957;

2) avslå det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall;

3) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 16 december 1955 (nr 649) om avgift vid investering i motorfordon år 1956 (särskild investeringsavgift) med vissa i reservationen angivna ändringar; samt

4) avslå det vid propositionen fogade förslaget till förordning om tillfällig skatt i vissa fall å motorfordon vilka vid utgången av november månad 1956 finnas i lager;

II) av herrar *Kristensson* i Osby, *Söderquist*, *Velander*, *Anders Johansson*, *Sjölin*, *Strandh* och *Edström*, vilka

a) ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den ändrade lydelse, reservationen visade;

b), därest riksdagen ej skulle bifalla de i reservationen I framställda yrkandena om avslag på de föreslagna förordningarna om investeringsavgift och omsättningsskatt å motorfordon, på anförda skäl beträffande punkterna A 1—A 4 hemställt, att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 188, såvitt densamma hänvisats till bevillningsutskottet, icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas samt i anledning av de likalydande motionerna I: 623 av herr Geijer m. fl. och II: 819 av herr Sköld m. fl., de likalydande motionerna I: 625 av herrar Ebbe Ohlsson och Magnusson samt II: 822 av herr Nilsson i Svalöv m. fl., de likalydande motionerna I: 630 av herrar Sundelin och Sunne samt II: 829 av herrar Carlsson i Stockholm och Nelander, de likalydande motionerna I: 634 av herrar Birke och Franzon samt II: 828 av herrar Sjölin och Nelander, de likalydande motionerna I: 637 av herr Ohlson m. fl. samt II: 833 av herrar Edström och Kollberg ävensom motionen II: 823 av herr Jansson i Aspeboda m. fl.,

1) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om investeringsavgift för år 1957 med de ändringar av 5, 7 och 10 §§, som i reservationen angivits;

2) avslå det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall och i stället antaga det vid de likalydande motionerna I: 633 av herr Aastrup och II: 834 av herr Kollberg m. fl. fogade förslaget till förordning angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall med vissa i reservationen angivna ändringar;

3) antaga i reservationen infört förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 16 december 1955 (nr 649) om avgift vid investering i motorfordon år 1956 (särskild investeringsavgift);

4) avslå det vid propositionen fogade förslaget till förordning om tillfällig skatt i vissa fall å motorfordon, vilka vid

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

utgången av november månad 1956 finnas i lager;

III) av herrar *Kristensson* i Osby, *Gustaf Elofsson*, *Söderquist*, *Velander*, *Niklasson*, *Anders Johansson*, *Sjölin*, *Vigelsbo*, *Strandh* och *Edström*, vilka av angivna orsaker beträffande punkten A 1 hemställt, att riksdagen måtte, i anledning av de likalydande motionerna I: 624 av herr *Gustaf Elofsson* m. fl. samt II: 825 av herrar *Nilsson* i Svalöv och *Nilsson* i Lönsboda, besluta att till punkt 1 av övergångsbestämmelserna till det vid propositionen fogade förslaget till förordning om investeringsavgift för år 1957 skulle fogas ett nytt stycke av följande lydelse:

Har någon under år 1954 påbörjat rörelse för industriell tillverkning, skall investering, som verkställes under år 1957 i rörelsen och som visas vara beslutad under år 1954, ändå att avgiftsfrihet ej föreligger enligt första stycket, icke anses såsom avgiftspliktig, under förutsättning tillika att rörelsen huvudsakligen är grundad på nämnda tillverkning samt att rörelseidkaren eller annan, med vilken denne måste anses vara i intressegemenskap, icke bedriver annan rörelse av samma slag.

IV) av herrar *Kristensson* i Osby, *Gustaf Elofsson*, *Söderquist*, *Velander*, *Niklasson*, *Anders Johansson*, *Sjölin*, *Vigelsbo*, *Strandh* och *Edström*, vilka ansett, att näst sista stycket i utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Även om den nu temporärt utgående särskilda investeringsavgiften skulle komma att omändras till en mera permanent omsättningsskatt i syfte att i viss mån uppbromsa anskaffningen av personbilar, finner dock utskottet skäl icke föreligga att samtidigt förorda, att de härigenom inflytande intäkterna, i motsats till vad hittills skett, undandrages automobilskattefonden och därmed vägväsendet och i stället tillföres den allmänna budgeten. Ehuru automobilskattefonden, som har att bära de kostnader, som bilismen förorsakar vägväsendet, för närvarande inrymmer ej obetydliga

reserver, föreligger dock så stora krav på vägväsendets upprustning, att kostnaderna härför kan räknas i miljardbelopp.

Det synes därför naturligt, att de intäkter, som i olika former inflyter genom beskattning av bilismen, också tillföres vägväsendet för dess underhåll och rationella upprustning.

Utskottet får därför, med frångående av vad departementschefen anfört och i anledning av motionerna I: 622 och II: 818, I: 628 och II: 824, I: 631 och II: 827 samt I: 627, uttala att de genom omsättningsskatt å motorfordon inflytande medlen skall tillföras automobilskatte-medlens specialbudget.»

I reservationen II, av herr *Kristensson* i Osby m. fl., hade under punkten A 1 förordats, att 5 § femte stycket i förslaget till förordning om investeringsavgift för år 1957 skulle avfattas sålunda:

Såsom avgiftspliktig investering skall ej anses investering i bussar, som godkännas för användning i av ägaren bedriven yrkesmässig trafik, icke heller investering i handels- eller fiskefartyg, vilkas bruttodräktighet ej överstiger 300 registerton, eller, för den som yrkesmässigt bedriver fiske, i andra för fisket använda inventarier än fartyg. Detsamma skall gälla investering i säkerhetsanordningar för tågdrift vid järnväg och i rullande järnvägsmateriel, dock icke sådan materiel som uteslutande är avsedd för godsbefordran.

Till paragrafen hade därjämte fogats ett nytt, sjätte, stycke av följande lydelse:

Investering, som tillkommit på direkt föranstaltande av offentlig myndighet, skall ej anses som avgiftspliktig investering.

För 7 § andra stycket hade förordats följande avfattning:

Har vid sådant förvärv av tillgång, som utgör avgiftspliktig investering, såsom likvid eller dellikvid lämnats annan likartad tillgång, skall såsom investeringskostnad anses allenast mellanskilnaden. Likaså skall vid beräkning av investeringskostnad för ersättningsanskaff-

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

ning avdrag göras för den utrangerade tillgångens ursprungliga anskaffningsvärde eller, om detta ej kan visas, för det belopp som erhålles vid försäljning av tillgången.

Till 10 § hade fogats ett nytt, tredje, stycke, så lydande:

Avgiftsskyldig som erlagt investeringsavgift men vars förvärvskälla under året visat förlust eller så ringa överskott, att han vid beräkning av nettointäkten av densamma ej kunnat utnyttja avdragsrätten, må tillgodogöra sig det resterande avdraget senast vid 1962 års taxering.

Beträffande det under punkten A 2 i reservationen omförmälda förslaget till förordning angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall hade reservanterna förordat, att 7 § skulle utgå samt att 6 § skulle erhålla följande lydelse:

Motorfordon, för vilket skatteplikt enligt denna förordning föreligger, må icke inregistreras förrän omsättningsskatten blivit betald.

Angående sättet för betänkandets fördragning anförde

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! I avseende å föredragningen av bevillningsutskottets betänkande nr 57 hemställas,

att detsamma må företagas till avgörande punktvis;

att punkten A 1 behandlas på det sätt, att först föredrages Kungl. Maj:ts i denna punkt behandlade förordningsförslag med av utskottet förordade ändringar, varvid föredragningen, där så erfordras, sker paragrafvis samt övergångsbestämmelser, ingress och rubrik förekommer sist, varefter utskottets hemställan föredrages;

att punkten A 2 behandlas i enahanda ordning som punkten A 1, dock att rubriken till förordningsförslaget föredrages före övriga delar av samma förslag;

att vid behandlingen av den paragraf, varom först uppstår överläggning, denna må omfatta betänkandet i dess helhet; samt

att författningstext ej må behöva uppläsas i vidare mån, än sådant av någon kammarens ledamot begäres.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Punkten A 1

Kungl. Maj:ts förslag till förordning om investeringsavgift för år 1957 med av utskottet förordade ändringar

1 §

Herr VELANDER (h):

Herr talman! Att jag tillåter mig inleda denna debatt sammanhänger självfallet därmed att jag står såsom reservant på ett flertal punkter i det föreliggande utskottsbetänkandet.

Den allmänna debatt, som fördes här i kammaren för tre veckor sedan vid remiss av den till grund för utskottsbetänkandet liggande propositionen, kommer väl att bidra till en begränsning av den nu förestående debatten. Ämnet för denna har därtill i många tidigare sammanhang mer eller mindre uttömmande belysts, varför det mesta av vad som kommer att sägas knappast kan förutsättas bli vare sig nytt eller originellt. Likväl måste med hänsyn till ämnets vikt en del skäl och synpunkter även nu föras till torgs.

De i propositionen upptagna förslagen framstår såsom i högsta grad överraskande. Tidigare har i olika sammanhang starkt understrukits, att investeringsavgiften, den allmänna och den särskilda, måste för att därmed angivna syften skulle kunna uppnås vara tillfällig och klart tidsbegränsad. Denna inställning fullföljes nu på det sättet, att den allmänna investeringsavgiften blir gällande för fem av de sex åren 1952—1957 och den särskilda investeringsavgiften, eller bilaccisen, permanentas i omsättningsskattens form, en permanentning som på sitt sätt signalerar, att snart sagt vad som helst kan komma att ske, när den nuvarande regeringskonstellationen finner det opportunt att förläna även den allmänna investeringsavgiften ett nytt namn.

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

Att det sist sagda har starkt fog för sig markeras också därigenom, att enligt finansministerns uttalanden investeringsavgiften, som vi betraktat såsom komplement till den restriktiva kreditpolitiken, skall, i händelse en lättnad i denna politik blir möjlig, bibehållas, medan lättnaden i första hand bör gälla kreditpolitiken. Det är ett resonemang, som också kan tolkas i den riktningen, att man tidigare vid, såsom vi trott, på allvar framförda deklarationer om att investeringsavgiften skulle vara och bli av tillfällig natur, utgått ifrån att vi i vårt den fulla eller överfulla sysselsättningens samhälle skulle komma i ett läge, där vi icke behövde räkna med någon fara för eller tendens till en utveckling i inflationistisk riktning. Om så icke varit fallet, hur har man då kunnat tala om investeringsavgiften ena gången såsom högst tillfällig och andra gången såsom bestående, även om den restriktiva kreditpolitiken mildrades eller bortföle?

Ett annat exempel på att allt är möjligt i nuvarande parlamentariska läge utgör också det förhållandet, att avkastningen av den åtminstone till namnet nya omsättningsskatten skall tillföras den allmänna budgeten och icke automobilskattemedelnsfonden och därmed icke stå till förfogande för en ur alla synpunkter högst nödvändig upprustning, effektivisering och rationalisering på vägväsendets område. Vi har dock alla varit eniga om att bilismen icke genom någon form av beskattning skulle kunna kopplas in såsom regulator av den allmänna budgeten, en inställning som någon av finansministerns företrädare i ämbetet uttryckt på det sättet, att av bilismen skulle icke utkrävas ett enda öre, som icke skulle komma vägväsendet till godo.

För bilismen betyder emellertid vad som nu av regeringen är avsett att genomtrufas svikna löften och svikna förhoppningar samt därtill en underminering av den tillit och det förtroende, som statsmakterna av uppenbara skäl borde eftersträva och söka vidmakthålla i förhållande till medborgarna i gemen.

Utvecklingen på bilismens område går, heter det, alltför fort; den bör därför hållas tillbaka! Denna motivering för bilaccisens permanentning utlöser bland annat den frågan: Vad är då bilismen, vad menas därmed? Svaret kan väl bli något växlande. För mig framstår emellertid bilismen närmast såsom företagssamheten i vidsträckt mening, till den del denna betjänar sig av bilen respektive motorfordonstrafiken vid fullföljandet av sin näringsutövning och sina uppgifter i övrigt till befordrande av den samhälleliga produktionen i stort. Detta är nu bilismen, som skall belastas med en extra beskattning på något omkring 150 miljoner kronor om året, en belastning som alltså drabbar vårt jordbruk, vår handel, vår industri etc. Denna beskattning blir därmed väsentligen av samma karaktär som investeringsavgiften och annan särbeskattning av företagsamheten. Från denna utgångspunkt blir det ock ett meningslöst tal att såsom motivering för omsättningsskatten falla tillbaka på även en sådan synpunkt som att bilbeskattningen i vårt land skulle vara lägre än i vissa andra länder. Frågan gäller i realiteten, vad företagsamheten med hänsyn till angelägenheten av produktionens upprätthållande och utveckling samt produktivitetens stegring tål och bör tåla i fråga om extra beskattning, regleringar och tvång, och ingenting annat.

Det är klart, att den snabbt fortgående ökningen av bilbeståndet uppmärksammas av oss alla. Men nödgas vi inte förutsätta, att denna ökning sammanfaller med eller påverkas av utvecklingen i övrigt och bottnar i framträdande behov? I konkurrensen med andra transportmedel bör också för bilismen gälla, att dess inneboende styrka och anpassningsförmåga i förhållande till vid varje tidpunkt föreliggande uppgifter får bli helt utslagsgivande. En bromsning av en utveckling i sådan riktning måste icke minst på grund av de utomordentligt komplicerade problem, som därigenom skulle komma att upprullas, framstå såsom äventyrlig och farlig. Låt oss icke bortse från att bilismen dock utgör ett

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

element av utomordentlig betydelse i den allmänna ekonomiska utvecklingen!

Det är klart att, när jag här har varit något inne på frågan om bilismen och dess ställning ur samhällsekonomisk synpunkt, jag icke haft något intresse av att syssla med sådana begrepp som lyx-åkning eller bilen såsom något slags lyxvara. De har i sammanhanget en alltför blygsam relevans.

Det är vidare klart, att av vad jag här anfört måste följa, att investeringsavgiften och den nya omsättningsskatten är att betrakta ur rent fiskaliska synpunkter med verkningar i olika hänseenden av rent fiskalisk natur. Konjunkturpolitiska skäl kan sålunda icke anföras till stöd för ett fortsatt uttagande av dessa pålagor. Utan frågan gäller, såsom sagts, vad som ur fiskalisk synpunkt är att vinna eller förlora genom en extra beskattning av företagsamheten av här ifrågasatt storleksordning.

På olika håll inom utskottet har också deklarerats en inställning sammanfallande härmed. Man förstärker, säges det, möjligheterna att nå fram till en balanserad riksstat, och så tillägges det, om än något blygt, man möjliggör måhända ett ökat offentligt sparande, som då innebär en kapitalöverflyttning till staten i linje med socialismens politiska målsättningar.

Finansministern har i något tidigare sammanhang, då investeringsavgiften varit på tal, ställt bl. a. dessa frågor: »Sparar vi för litet för framtiden? Investerar vi för litet?» Beträktade vid sidan av finansministerns samtidigt framförda erinringar, att »det är ett av alla känt faktum att nationens välstånd står och faller med våra möjligheter till vidare utveckling och förnyelse av produktionsapparaten» samt att »investeringarnas nyckelroll i framåtskridandet är här oomtvistad», leder frågorna till en utgångspunkt för vårt ställningstagande i dag, som knappast någon torde kunna komma förbi, den nämligen att investeringsavgiften respektive omsättningsskatten såsom medel till bevarande av samhällsekonomisk balans eller till tillämpande av de inflationsdrivande krafterna tillbaka måste bestämt ifrågasättas.

Jag förutsätter att enighet råder därom att de extra pålagor, som vi här diskuterar, icke är ägnade att stimulera till en ökning av sparandet och att de icke kan betraktas såsom produktionsfrämjande faktorer i något hänseende. De måste — jag har sagt det förut — utgöra kostnadshöjande och fördyrande faktorer och därmed verka inflationsdrivande. Och denna deras egenskap måste begränsa näringslivets investeringsmöjligheter och försvaga dess konkurrensförmåga på alla fronter. Samhällsekonomisk balans möjliggöres icke och inflatoriska tendenser motverkas icke genom ett nedskärande eller en uppbromsning av näringslivets investeringar utan genom en ökning av dessa investeringar och en stegring av produktiviteten. Här för kräves att företagsbeskattningen lindras, icke skärpes, samt först och sist att det enskilda sparandet stimuleras.

Med det anförda ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den till utskottsbetänkandet fogade, med I) betecknade reservationen.

För den händelse detta yrkande icke skulle vinna kammarens bifall, vill jag redan nu säga några ord till understrykande av min inställning till övriga av mig biträdda reservationer.

Den med IV) betecknade reservationen till utskottsbetänkandet riktar sig emot att avkastningen av omsättningsskatten avseende bilar enligt propositionen icke skall användas till bestridande av å bilismen belöpande andel av kostnaderna för vägväsendet.

Jag har redan deklarerat min inställning till propositionen i denna del såsom varande i högsta grad överraskande samt utgörande närmast ett svek gentemot bilismen. Jag begränsar mig i sammanhanget därtill, helst som jag är övertygad om att flera av de efterföljande talarna kommer att mera ingående sysselsätta sig med denna reservation.

Den med III) betecknade reservationen tar sikte på att för vissa fall förebygga de minst sagt obilliga verkningarna av investeringsavgiften, sådan den enligt propositionen utformats. Den avser rörelseidkare eller företag, som trots på av regering och riksdag i olika sam-

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

manhang gjorda uttalanden om investeringsavgiftens tillfälliga karaktär samt anpassat investeringarna i sin rörelse så, att de skulle vara verkställda under år 1957. Reservanterna har dock, med mitt sätt att se, icke dragit den fulla konsekvensen av sin principiella inställning. Den enligt reservationen föreslagna lagtexten har nämligen gjorts alltför snäv, enär den förutsätter, att rörelsen skall avse upptagandet av ny industriell tillverkning, att den skall ha påbörjats under år 1954 samt att investeringen skall vara beslutad under sistnämnda år. Reservationen ger med detta innehåll en högst olustig vision av en lex in casu för tillgodoseende av vissa därmed åsyftade intressen. Då det icke varit möjligt att inom utskottet vinna gehör för ett längre gående yrkande om fritagande från avgiftsplikt i förevarande hänseende, har jag dock funnit mig böra förena mig med övriga reservanter, och jag avser att rösta för bifall till reservationen.

Den med II) betecknade reservationen, gemensam för högerns och folkpartiets ledamöter i utskottet, upptar flera spörsmål.

Där erinras till en början om att de investeringar, som direkt eller indirekt föranleds av offentlig myndighets åtgärder, liksom och återanskaffningar i samband därmed, drabbas av investeringsavgiften. Det kan icke vara korrekt, rimligt och rättfärdigt att med straffskatt belägga sådana investeringar.

Investeringsavgiften skall i princip vara avdragsgill vid inkomsttaxeringen. Avdragsrätten är emellertid så utformad, att den stannar på papperet, därest icke den skattskyldige för det beskattningsår, då avgiften erlagts, har en inkomst som täcker avgiftens belopp. Från högerhåll har därför städse hävdats, att en kompletterande bestämmelse vore påkallad, av sådant innehåll att en företagare, som erlagt investeringsavgift men vars rörelse under året visat förlust eller så ringa överskott, att han vid beräkning av nettointäkten av rörelsen ej kunnat utnyttja avdragsrätten, skall äga rätt att förlagsvis under de närmaste fem åren där- efter tillgodogöra sig resterande avdrag.

Utskottsmajoritet och riksdag har emellertid tidigare saknat förståelse för ett så naturligt rättvisekrav. Nu däremot är utskottet med om en sådan ordning. Men utskottsmajoritetens inställning i fråga om jämlikhet olika skattskyldiga emellan och rättvisa i beskattningen tar sig dock härvid ett oväntat uttryck. Man föreslår nämligen en lagtext av den innebörden, att avdragsrätten skall anses ha till fullo utnyttjats till den del densamma föranlett minskning antingen av den till statlig inkomstskatt taxerade inkomsten eller av den till kommunal inkomstskatt taxerade inkomsten. Det är uppenbart, att högern och folkpartiet på grund av sin inställning till hithörande spörsmål icke kan vara med om en sådan ordning. Reservationen tar sålunda sikte på full avdragsrätt, i den mån utrymme därför gives, vid såväl den statliga som den kommunala inkomsttaxeringen.

För högerns och folkpartiets representanter i utskottet har det framstått såsom ett rättvisekrav, att vid ersättningsanskaffning av maskiner och inventarier investeringsavgift icke skall beräknas på den totala kostnaden utan på denna, minskad med den utrangerade tillgångens ursprungliga anskaffningsvärde, eventuellt det belopp som erhålles vid försäljning av tillgången. I reservationen ställes yrkande i enlighet härmed.

Det borde också framstå såsom rätt naturligt att innebörden av sådana begrepp som reparationer och underhåll skulle vara densamma, när det gäller investeringsavgiften, som i fråga om motsvarande bestämmelser i kommunal-skattelagen. Utskottsmajoriteten saknar dock förståelse härför. I reservationen uppmärksammas emellertid även detta spörsmål.

Beträffande punkterna 3 och 5 i reservationen rörande viss avgiftsbefrielse för enskilda järnvägar samt sättet för upp- bördens av omsättningsskatten å motorfordon förutsätter jag, att vederbörande motionärer kommer att närmare klargöra motionernas och reservationens där- med i huvudsak sammanfallande inne- håll.

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

Jag hemställer emellertid, herr talman, under förut angiven förutsättning om bifall till de olika punkterna i reservationen.

Herr ELOFSSON, GUSTAF, (bf):

Herr talman! Man måste väl djupt beklaga, att läget i vårt land inte anses vara sådant, att man kan slopa den investeringsavgift som nu utgått under några år. Det är inte heller ägnat att inge förtroende för Kungl. Maj:ts regering, när man det ena året säger, att vi måste ha den i år också, och det andra året att vi får ha den ett år till, och så kommer igen det tredje året också. Jag tror att det blir så, att folk i allmänhet betraktar denna avgift som en permanent skatt och inte som en tillfällig åtgärd för att klara en viss situation.

När man ser på utvecklingen av kronans värde och av våra valutareserver, tycker man ju att läget i vårt land ser bekymmersamt ut. När jag och andra medlemmar av det parti jag tillhör gick med på en förlängning av investeringskatten under ytterligare ett år, gjorde jag för min del detta i den fasta förvisningen, att när ett år hade gått, skulle denna skatt upphöra. Vi kan inte i fortsättningen hålla på med att varje år säga, att »nu skall skatten tas bort», då den ständigt kommer tillbaka. Jag sade i remissdebatten, och jag upprepar det, att det hade säkerligen varit av behovet påkallat, att regeringen i god tid hade sett efter, vilka åtgärder man behövde vidtaga för att inte vårt penningvärde skulle ytterligare försämrans. Då hade man kanske kunnat framlägga ett förslag, som hade kunnat uppsuga de stora inkomster som man nu säger sig vara rädd för skall medföra en ytterligare försämring av vårt penningvärde. Jag tror inte att man når målet genom en punktbeskattnings här och en punktbeskattnings där, utan att man får tillgripa andra åtgärder, och jag tror det hade varit lyckligare, om man från regeringens sida antingen hade försökt genomföra ett allmänt pris- och lönestopp eller, om detta icke var möjligt, en allmän om-

sättningsskatt av rimlig storlek. Att på det sätt som nu sker försöka punktbeskatta än här och än där för att suga tillbaka en del, tror jag i längden inte är hållbart.

Nu hoppas jag och tror, att vi skall slippa att under kommande år få se ett nytt förslag om förlängning av investeringsavgiften och även av bilaccisen. Jag böjer mig för dessa pålagor under det år som kommer, men vi måste ju ändå tänka litet på nystartade företag, som har satt i gång sin verksamhet under vad man gott kan kalla ett löfte om att denna skatt skall vara tillfällig och som sedan inte kan inställa verksamheten, utan måste fullfölja den. Det är för dessa företag, som omständigheterna synes mig särskilt ömmande. Det är ju orimligt att tänka, att man skall kunna säga till företag med ett aktiekapital på flera miljoner, att »detta skall vi klara av på ett eller två år», och när företaget sedan efter flera års planering skall sätta i gång, efter att ha trott på de löften som givits av statsmakterna om att denna skatt skall försvinna, innan företaget är färdigt, så förlänger man skatten. Detta gör ju att företaget blir praktiskt taget konkursmässigt, innan det hinner börja. Jag tänker särskilt på ett företag, som är mycket gagnande för vår exportindustri och som ämnar taga upp en verksamhet, som mig veterligen inte förut bedrivits här i landet. Man ämnar tillvarata lövskogarnas klenvirke; särskilt gäller det sådana beståndsdelar av bok- och björkskogarna som man inte kan använda för andra ändamål, och detta är ju en mycket viktig uppgift. Företaget skulle starta i början av år 1957, och nu måste man naturligtvis noga överväga, huruvida det finns någon möjlighet att göra detta, då investeringsavgiften endast för detta företag skulle uppgå till i runt tal 900 000 kronor på ett aktiekapital av 4,5 miljoner. Det är självklart att sådant sätter djupa spår efter sig.

Bevillningsutskottet har ju tillstyrkt en motion av herr Sköld, där han föreslår att avdrag för denna avgift får delas upp på fem år för att den inte skall

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

kännas så tung. Det är klart att man kunde tycka, att ett sådant förslag borde vara till fyllest, men så är det faktiskt inte. Om herr Sköld hade föreslagit, att man också skulle få dela upp summan på de fem åren och inbetala en femtedel varje år, så kunde det ju ha varit någon hjälp för vederbörande företag, men hela summan skall betalas in det år, då företaget sättes i gång. Vi känner alla väl till, att ett nystartat företag inte ger några vinster de första åren. Då finns heller ingenting att skriva av, utan hela avgiften måste betalas in utan att man har möjligheter att skriva av på den. När jag en dag här förleden läste i tidningen, att handelsministern hade uttalat att vi bör vara mycket vänligt stämde mot våra exportindustrier, så tänkte jag just på att detta är ett fall, där man borde kunna vara litet generös. Annars låter man ju ett företag — som är avsett att producera exportvaror, som vi så väl behöver för att tillföra landet valuta — nästan gå i konkurs, innan det har kommit i gång.

Vi har därför i en reservation, be-tecknad med III) och avgiven av herr Kristensson i Osby m. fl., framhållit betydelsen av att man ändrar bestämmelserna på sådant sätt, att nystartade företag av den art jag förut nämnt skall kunna bli befriade från denna investeringskatt; jag vill tillägga att de inte förut skall ha haft något företag eller drivit något sådant i annan form. Jag tror inte att det kommer att röra sig om så många företag, och därför tycker jag att bevillningsutskottet borde ha kunnat gå med på den saken. Majoriteten inom utskottet tycks dock inte vilja vara med om det, och därför måste jag här yrka bifall till reservation III).

Bilaccisen — som den hette förut; nu har den ju bytt namn — skulle enligt förslaget ingå i den allmänna budgeten. Vi finner det inte vara med sunt förnuft möjligt att gå den vägen. Bilaccisen, eller om den nu kallas investeringsavgift eller något annat, skall naturligtvis användas för det ändamål, som den egentligen är avsedd till. Vi

har här i landet tusentals mil vägar, som väntar på anslag för att kunna göras bättre farbara än de är, det finns en massa enskilda vägar som vi inte har möjlighet att få statsbidrag till, och det föreligger dessutom behov av en mängd nya vägar i våra skogar, där man borde kunna ta sig fram med bil eller annat motorfordon. Statsmedel borde utgå i större utsträckning än som sker för att tillgodose alla dessa ändamål, men då krävs mycket stora belopp, och jag är förvissad om att de 150 miljoner, som man räknar med att få in på importen av bilar, väl behövs för att iordningställa vägarna. Av den anledningen bör de tillföras automobilskattefonden och där ligga i reserv. Om man inte har arbetskraft tillgänglig för att utnyttja pengarna det ena året, kan sådana möjligheter föreligga ett annat år, om det finns pengar i kassan.

Jag hyser för min del den uppfattningen, att importen av bilar bör begränsas, och den meningen har jag haft ända sedan bilaccisen infördes. Vi har inte i vårt land råd att offra över en miljard om året på import av bilar och bildelar den gången vi har en stor tillverkning inom vårt eget land. Här skulle vara en möjlighet att spara våra dyrbara valutor, och jag tror att bilarna ändå skulle räcka till för de människor, som vill köpa sig en bil. Men man skylar ju på att importen på detta område inte kan begränsas; handelsavtalen lägger hinder i vägen för det. Om man upprättar handelsavtal, som stänger varje möjlighet för landet att bestämma efter sin egen finansiella ställning, kan stora svårigheter uppstå. Jag tror emellertid att vi snart står inför en sådan situation, att det inte är tillräckligt med den föreslagna investeringskatten på bilar, utan vi kanske också måste göra andra begränsningar. Det hade enligt min mening varit lyckligt, om något kraftigare åtgärder hade vidtagits just på detta område än vad som föreslagits och att man begränsat importen av bilar i stället för att höja bilaccisen eller investeringskatten.

Då sådana åtgärder nu inte vidtagits,

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

har jag, herr talman, på denna punkt anslutit mig till reservationen nr IV, som jag med det anförda ber att få yrka bifall till.

Herr JOHANSSON, ANDERS, (fp):

Herr talman! Man hör så ofta från olika håll framhållas, att en ökad produktion är den främsta och grundläggande förutsättningen för ett ökat välstånd och en höjd allmän levnadsstandard. Detta torde också vara alldeles riktigt.

Har man nu en gång fastslagit detta såsom en allmänt erkänd regel, borde det som en naturlig följd därav också vara ett lika allmänt och erkänt intresse, att man accepterar ett ökat stöd åt vår produktionsapparat — jag tänker då på vårt allmänna svenska näringsliv över huvud taget — och ägnar denna all den uppmärksamhet och all den omvårdnad, som den har anledning att i olika sammanhang påkalla.

Jag vågar hysa den uppfattningen, att vi i denna kammare, i varje fall rent principiellt sett, är tämligen eniga beträffande denna nödvändighet. Men de ständiga klagomålen från näringslivets utövare låter oss förstå, att denna omvårdnad i praktiken inte är vad den borde vara. Och jag förstår så väl näringslivets förespråkare, när de i denna tid ger uttryck för sina bekymmer. Vi kan nämligen inte berömma oss av att vi i detta land har fört någon vidare företagarvänlig politik under de senare åren. I stället för att underlätta för vår industri och vårt övriga näringsliv att kunna öka sin produktion och förbättra sina resultat, vidtages från statsmakternas sida åtgärder, som uppenbarligen verkar i helt motsatt riktning. Jag behöver bara erinra om exempelvis den i dag på nytt aktuella investeringsavgiften, den höjda bolagsskatten, de försämrade avskrivningsmöjligheterna och de skärpta kreditrestriktionerna m. m.

Inte minst för vår exportindustri verkar dessa åtgärder i hög grad försvärande, när det gäller för den att hålla sig framme i konkurrensen. Därtill kommer

att vårt höga löneläge och våra i övrigt höga produktionskostnader ställer oss i en synnerligen ogynnsam situation i konkurrensen med utlandets i många avseenden betydligt billigare alster av samma slag.

Socialministern, statsrådet Ericsson, höll den 7 sistlidna november ett föredrag i Göteborg, vari han — om han nu är rätt refererad, vilket jag tror — mycket starkt underströk önskvärdheten av att vår exportindustri beredes ökade möjligheter till de investeringar, som den behöver göra för att kunna upprätthålla och öka sin produktion och därmed också få lättare att kunna hävda sig på världsmarknaden. Det är enligt mitt förmenande ett synnerligen klokt och följdriktigt resonemang.

Men det är nu inte bara exportindustrien det gäller. Vi har också en mångfald mindre företag, vilkas produktion är avsedd för hemmamarknaden, som är i samma beroendeställning som exportindustrien. Jag syftar i detta fall alldeles särskilt på de många små företagen på landsbygden, av vilka man skulle önska allt flera för att därigenom kunna bibehålla sysselsättning och, som det heter, en levande landsbygd. Man hade ju som bekant hoppats att i viss mån genom en till landsbygden decentraliserad småindustri kunna motarbeta den nu påstående avfolkningen av densamma. Nu blir tvärtom följderna, att man i stället påskyndar den olyckliga utveckling, som där äger rum.

Efter detta rent allmänna resonemang vill jag, herr talman, övergå till att säga några ord om investeringsavgiften som sådan, och jag gör detta, utgående från mitt eget partis synpunkter och inställning.

Även om man vill betrakta denna avgift som ett led i våra inflationsbekämpande åtgärder, är det uppenbart att densamma förorsakar hämmningar och nackdelar för vår produktion i mycket betydande omfattning. Den dagliga erfarenheten säger oss detta, och de ständiga klagomålen från näringslivets företrädare understryker det ännu mera. I somliga fall blir investeringsavgiften

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

rent inflationsstimulerande i stället för dess avsedda motsats. Om man nu ännu en gång skall permanenta avgiften till en flerårig företeelse, förlorar den därmed också karaktären av tillfällig och avhållande broms på investeringsbenägenheten.

Med stöd av dessa synpunkter och erfarenheter är det som vi reserverar i bevillningsutskottet yrkar, att uttagandet av investeringsavgift nu bör upphöra. Vi hävdar nämligen att denna investeringsavgift såsom en år för år permanentad förseelse inte längre fyller den uppgift, som man vid dess tillkomst ville tillmäta densamma.

I övrigt har vi, herr talman, den bestämda uppfattningen, att avgiften i mycket hög grad vid sidan om de nuvarande kreditrestriktionerna utgör en stor ekonomisk belastning för vårt i många avseenden hårt kämpande näringsliv. Jag ber därför, herr talman, att på denna punkt få biträda reservanternas avslagsyrkande.

Med understrykande av de av herr Velanders framförda synpunkterna i vad mån de avser reservation nr II vill jag i fortsättningen övergå till att säga några ord om reservationerna nr III och IV.

Förutom de redan omnämnda har vi även en särskild kategori företag här i landet, vilka drabbas alldeles särskilt hårt av investeringsavgiften, ja, till och med så hårt, att denna pålaga för dem kan bli oöverkomlig. Jag syftar på de nystartade företag, som herr Gustaf Elofsson här nyss talade om och som åberopas i den av honom m. fl. i denna kammare väckta motionen. Det rör sig här om sådana företag, som startades året innan investeringsavgiften beslutades och som sedan fortsatt att bygga upp, i den tron att avgiften blott skulle bli ettårig. Hade man tänkt sig, att den skulle tagas ut under ett flertal år framöver, hade man självfallet aldrig satt i gång.

Jag känner tvenne konkreta fall, där investeringsavgiften för det ena företaget kommer att belöpa sig till 900 000 kronor och i det andra fallet till ett mångfaldigt större belopp. Det kan inte

vara rimligt att belasta nystartade företag med dylika extra pålagor, vilka under många år efter starten kommer att försvåra både uppbyggnad och driftresultat. Jag vill än en gång ifrågasätta, om detta kan betecknas som näringspolitiskt riktigt och företagervänlig politik.

Nu säger man måhända, att dessa företag ju får draga av dessa avgifter, när de deklarerar sina inkomster. Ja, det kan låta bra, men när tror ni, ärade kammarledamöter, att ett nystartat och för dryga pengar uppbyggt företag av detta slag kan få någon inkomst att deklarerera för eller dra av på? Man torde tvärtom få köra med en avsevärd årlig förlust under de närmaste åren framöver. Det rör sig här, som herr Elofsson nämnde, om ett begränsat antal företag, varför ett befriande av dessa från erläggande av investeringsavgift ur rent statsfinansiell synpunkt inte torde spela någon större roll, men å andra sidan rör det sig om företag, som är livsviktiga för förädling och export av våra inhemska råvaror framför allt på det skogliga området och vilkas verksamhet därför kunde få en mycket stor betydelse för vårt land och för vårt folkhushåll.

Om kammaren därför eventuellt inte skulle vara beredd att i sin helhet اسکaffa investeringsavgiften som sådan, så ber jag, herr talman, att i andra hand få yrka bifall till reservation nr III, vilket är lika med ett bifall till den av herr Gustaf Elofsson m. fl. väckta motionen.

Enligt bevillningsutskottets majoritet skall vidare som bekant bilaccisen, i den mån det gäller nya bilar, permanentas och i fortsättningen utgå i form av omsättningsskatt. I olikhet med vad hitintills varit fallet skall de influtna medlen i sin helhet inte tillfalla bilskattefonden och vägväsendet, utan i stället ingå i den allmänna budgeten. Man slår här in på en ny princip, en princip som vi reserverar inte kan acceptera. Vi hävdar tvärtom, att vårt vägväsende i fortsättningen liksom hitintills bör tillföras dessa medel. När man gentemot detta krav gör gällande, att vi ändå aldrig kan utnyttja dessa medel i sin helhet för sag-

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

da ändamål, så tänker man närmast på den bristande tillgången på arbetsfolk. Men jag skulle i detta fall vilja svara: Vad vet vi för närvarande om detta? Man får först och främst inte vara alldeles främmande för tanken att vi som en följd av de nuvarande händelserna ute i världen måhända inom en nära framtid kan få en arbetslöshet här i landet av kanske ganska betydande omfattning. Vad är då naturligare än att denna i så fall utnyttjas för en kraftig upprustning av vårt i så hög grad eftersatta vägväsende? Under sådana förhållanden blir säkerligen de för detta ändamål disponibla medlen inte för stora.

Jag behöver här inte erinra om vilket trängande behov vi har i landet och vilken eftersläpning som råder i fråga om nybyggnad av vägar och broar, rätning och bredning av befintliga sådana, ett forcerat intagande av enskilda vägar under allmänt underhåll, ett mer omfattande byggande av skogsbilvägar, allt önskemål som herr Elofsson nyss omnämnde. Här finns, kort sagt, hart när obegränsad användning för hur stora medel som helst. Denna fråga är, synes det mig, inte allenast en fråga som berör bilismen och vägväsendet, utan är kanske ännu mer en beredskapsfråga och en samsättningsfråga.

Till sist ber jag, herr talman, att i vad det gäller reservation nr IV få biträda det yrkande som här ställts av herr Velander.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Jag skulle nästan vilja börja med en liten lyckönskan till högern och folkpartiet för att de i dessa mycket viktiga frågor har funnit varandra och befinner sig på en gemensam linje. Jag hoppas att äktenskapet i fortsättningen skall avlöpa väl. Det har emellanåt varit rätt svårt att upptäcka skillnaderna mellan högerpolitik och folkpartiets politik, men ju mer den formella skillnaden avlägsnas, desto lättare blir det för det svenska folket att inse, att de tu egentligen är ett. Jag vill alltså framföra ett vänligt »lycka till»,

och jag hoppas att vänligheten inte på något sätt missförstås.

Vad gäller den investeringsavgift, som det här är fråga om, ser ju oppositionspartierna inga som helst konjunkturpolitiska skäl. De talar bara om de fiskaliska skälen och om de statsfinansiella skälen, men de konjunkturpolitiska skälen ser de inte alls vare sig det gäller investeringsavgiften eller bilaccisen. Enligt deras uppfattning är det i nuvarande läge inte några som helst risker för mer eller mindre starkt prisstegrande impulser. De flesta av oss ser dem, men oppositionspartierna ser ingenting alls. De anser dessutom, att investeringsavgiften inte spelat någon roll för den relativa stabilisering, som vi har nått. Jag tycker att redan det förhållandet, att vi lyckats uppnå stabilisering samtidigt med införandet av investeringsavgiften, kan vara ett tecken på att investeringsavgiften därvidlag också spelat en roll. Jag vill visst inte säga att den spelat den avgörande rollen, men jämte andra åtgärder har den bidragit till denna stabilisering. Men i detta ögonblick, när vi uppnått stabilisering och det verkar som vi skulle kunna behålla den, är oppositionen genast villig att släppa på bromsarna. Det kan då hända att vagnen börjar rusa. Jag tror att det vore klokt att vänta och se, om stabilisering-
en blir något mera långvarig.

Jag skulle emellertid vilja fråga oppositionen, om den är alldeles blind för vad som sker ute i Europa och i den övriga delen av världen. Har inte oppositionen upptäckt, att där försiggår sådant som redan håller på att inom vissa områden pressa fram en prisstegring när det gäller åtskilliga varor och att denna prisstegring såsom alla stora internationella prisstegringar kan överstrida även de svenska kusterna och spridas ytterligare? Detta kan åstadkomma en inflatorisk utveckling, och det kan vara klokt att vi håller oss beredda. En investeringsavgift är mycket svår att improvisera. Räntan kan man ju pressa in i ett sådant ögonblick, men vilken räntestegring får man då inte att räkna med! Lyckligtvis har inte utskottets ma-

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

poritet delat denna taktiska blindhet — ty den är väl ändå taktisk när det gäller oppositionspartiernas uppfattning — utan vi anser att investeringsavgiften fortfarande har en betydande uppgift att fylla.

Förut har man till stöd för investeringsavgiften brukat anföra, att den har förmått företagen att uppskjuta en viss investering till den tidpunkt, då investeringsavgiften slopats. Jag är villig att erkänna, att detta argument hade sin största kraft i det ögonblick, då man för första gången bestämde investeringsavgiften och till en början begränsade den till två år, varefter den skulle upphöra. Den verkan var säkerligen den bästa som investeringsavgiften kunde få. Sedermera har man bestämt, att investeringsavgiften skulle uttagas blott ett år i sänder. Man säger ingenting om att den skall upphöra efter ett år, och man säger inte heller någonting om att den skall fortsätta efter ett år, utan man håller det hela svävande. Men när man haft investeringsavgift i två år och man får behålla den även det tredje året, är det uppenbart att den verkan, att företaget skall uppskjuta investeringarna i avvakten på att investeringsavgiften skall försvinna, undan för undan blir försvagad. Jag är fullt på det klara med att denna verkan försvagas mer och mer för varje år som man på nytt pålägger investeringsavgiften. Men även om verkan försvagas i detta avseende, kvarstår ändock det kostnadshöjande argumentet, nämligen att man på investeringen skall få ett tillägg på tolv procent. Det är uppenbarligen en sådan sak som gör att vederbörande bör bli betänksamma.

Det är ju så, att om det t. ex. är fråga om ett bolag och man har möjlighet att göra avdrag för investeringsavgiften, så blir det inte 12 procent utan 6. Är det exempelvis fråga om en maskin, som man vill ha avskriven under en sexårsperiod, så betyder det att man under den tiden har en visserligen inte avdragsgill räntestegring på en procent på anskaffningen. Investeringsavgiften verkar alltså som ett slags räntestegring men av begränsad räckvidd.

Vad har man då att välja på? Vad väljer ni? Väljer ni en begränsad räntehöjning genom en investeringsavgift på, låt oss säga, en procent under en sexårsperiod eller en allmän räntestegring som alltså även drabbar sådant som vi vill hålla borta därifrån? Den skulle drabba sådana investeringsanskaffningar som ligger under gränsen liksom även bostäder m. m., som av annat skäl undantas. Vi har att välja mellan å ena sidan en allmän räntestegring och å andra sidan en begränsad räntestegring med investeringsavgiften såsom medel. I det valet har utskottet inte tvekat. Det har valt den begränsade räntestegring som investeringsavgiften i grunden är.

Man säger emellertid att denna ökade kostnad, som investeringsavgiften givetvis innebär, bara kommer att påskynda inflationen och verka inflationsdrivande. Detta gäller under den förutsättningen att man hundraprocentigt verkställer alla de investeringar, som man skulle ha gjort, om ingen avgift funnits. Men detta är ju knappast sannolikt. Det finns många som tror på räntans möjlighet att begränsa investeringar med en helt annan kraft än jag förmår åvågabringa på den punkten. De, som tror på räntan och dess verkningar, måste väl mena att en räntestegring gör det så mycket mer kostnadskrävande för företagen att investera att de inte gör detta i samma utsträckning som eljest. Samma verkan kommer väl att göra sig gällande också här. Avgiften gör att man drar sig för att göra en del investeringar. Men man underlåter inte alla — det gör man säkerligen inte. Man väljer de mera angelägna och viktiga investeringarna och underlåter de mindre angelägna och mindre viktiga. Företaget sovrar, lägger an på det som snabbast och bäst kan främja produktionen och underlåter det som mindre snabbt och mindre omedelbart gagnar denna. Varje klok företagsledare gör säkert den sovringen. Det blir därför inte något stopp på investeringarna, såsom man något demagogiskt och överdrivet gärna vill påstå. Det blir ett visst förlångsammande av dem, ett bättre urval, en sovring, men långt ifrån nå-

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

got stoppande. Avgiften kommer därför att på ett begränsat fält spela en roll, motsvarande den som en räntestegring skulle göra.

Reservanterna säger att när detta förslag om investeringsavgift nu kommer, så har det gjorts några »mindre» ändringar. Vilka är dessa »mindre» ändringar — herrarna och damerna hör nog citationstecknet omkring »mindre»? Dessa »mindre» ändringar innebär bland annat att man höjer det från investeringsavgift fria bottenbeloppet från 20 000 kronor till 30 000. Det är 50 procents höjning. Fråga lantbrukarna, fråga hantverkarna, om de inte betraktar det som en betydande lindring att få 30 000 kronor fria från investeringsavgift i stället för 20 000? Vidare fritar man fartyg upp till 300 ton. En stor del av mina bohuslänska vänner inom och utom riksdagen går nog och gläder sig över att en uppmjukning har skett på den punkten och betraktar det inte som någonting likgiltigt. Vidare har man fritagit bussarna. Den näringsgrenen kämpar för närvarande med stora svårigheter, beroende på att så många människor har bilar. De 130 000 nya bilarna och de kanske något färre nya bilisterna försvårar det för bussföretagen, som ändå alla de, vilka inte har egna bilar, måste anlita. Därför är det säkert en lättnad för många orter att investeringsavgiften på bussar har bortfallit.

Dessa ändringar kan jag inte betrakta som små i och för sig. Utskottet har ytterligare utsträckt dem. Man har menat, att om man fritog bussarna, borde man även frita den konkurrens som finns på detta område av personbefordran. De enskilda järnvägarna och deras rullande materiel för personbefordran har därför också undantagits. Vidare har man för nya företag eller företag, som går med ringa vinst eller kanske med förlust, öppnat möjligheten att inte bara under det år, då investeringsavgift bokföres, uppföra beloppet som avdragsgill omkostnad vid beräkning av det beskattningsbara beloppet, utan man har utsträckt denna tid till fem år. En år 1957 bokförd investeringsavgift kan alltså un-

der tiden fram till år 1962 användas för att minska det beskattningsbara beloppet. Även det är en rätt betydelsefull sak.

Om en investeringsavgift skall kunna ha den rätta verkan, skall den vara generell. Det skall föreligga starka skäl för undantag. När högern och folkpartiet vill höja räntan, görs det inte undantag på något håll, utan höjningen verkar blint över hela fältet, d. v. s. i den mån som de, som beviljar krediterna från bankinstituten, vill vara blinda. Investeringsavgiften bör så långt möjligt verka lika blint. Det är därför som utskottet inte har gått med på några egentliga beskärningar av den generella verkan utöver dem, som föreslagits i propositionen och som jag redan har nämnt. De offentliga myndigheterna t. ex. ålägger ju bara investeringar i de fall, då vederbörande inte gjort investeringar som varit nödvändiga. Utskottet har liksom förra året framhållit att myndigheterna bör vara återhållsamma på denna punkt och göra sådana ålägganden först när det är absolut nödvändigt. Detta utskottets uttalande kan åberopas av företagen som skäl för att man inte i otid bör åläggas en sådan investering.

Beträffande ersättningsanskaffningen menar utskottet liksom tidigare att investeringsavgiften inte bör gälla mindre sådana anskaftningar, utan blott de större och mera betydelsefulla. Utskottet har kanske i år uttryckt den saken något tydligare än förut, men nuvarande praxis, som övervakas av riksskattenämnden, är redan rätt stadgad. Bevillningsutskottets uttalande fastläser ungefär den praxis som redan råder, nämligen att undantaga smärre ersättningsanskaftningar från investeringsavgift.

Det är en sak, som här har påtalats bland annat av personer som inte tillhör oppositionspartierna. Det gäller företag som startats år 1954. Man menar, att dessa företag under vissa förutsättningar skulle kunna fritas från investeringsavgift. Om man skall besluta en sådan bestämmelse, blir den emellertid med nödvändighet mycket komplicerad. Jag vill först och främst erinra om att det skall gälla en rörelse som är påbörjad

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

år 1954. Huruvida så är fallet, bör man väl kunna avgöra ganska lätt. Men så skall det vara en rörelse för industriell tillverkning. Det kan väl strax bli svårigheter att avgöra vad som menas med industriell tillverkning. Sedan skall det gälla en investering som är beslutad redan år 1954, trots att den inte verkställes förrän 1957. Det kan vara mycket kinkigt att få fram en tillfredsställande bevisning härom. Vidare skall det vara en rörelse som huvudsakligen är grundad på den tillverkning, med vilken man påbörjade rörelsen 1954. Det finns ju ändå skiftningar inom ett företags rörelse, och det kan vara mycket svårt att klara ut den saken. Så finns det en femte inskränkande bestämmelse, nämligen att rörelseidkaren eller annan, med vilken han måste anses vara i intressegemenskap, inte driver annan rörelse av samma slag.

Jag tror nog att herrarna och damerna måste anse, att utskottet uttalar sig riktigt, då det säger, att dessa bestämmelser är synnerligen komplicerade och kommer att medföra många gränsdragningsproblem och att det blir utomordentligt svårt att tillämpa bestämmelserna.

Härtill kommer vad utskottet nog betraktar såsom en ännu mera avgörande invändning, nämligen att här skulle stiftas vad man kallar en *lex in casu*, d. v. s. en lag för ett särskilt fall, för en särskild industriell företeelse i min skånska hembygd. Men man måste göra bestämmelsen generell, så att den skulle tillämpas för alla likartade fall. Vem vet, i vilka fall, då en rörelse startades år 1954 och beslöt investeringar för 1957, samtidigt alla de andra nämnda villkoren är uppfyllda? Ingen av motionärerna kan överblicka det. De stirrar på ett enda fall, som kan vara absolut klart. Men om alla de hundratals andra fallen — jag vet inte hur många det kan vara — vet vi för närvarande ingenting. Det skulle vara ytterst olyckligt, om riksdagen skulle besluta en sådan *lex in casu* och ge lagen generell innebörd med verkningar, om vilka man ingenting vet.

Jag har själv sökt att hitta någon väg

att i ett speciellt fall göra någonting, men det förefaller mig vara fullkomligt omöjligt ur ren lagstiftningssynpunkt att tillgripa den gercerella vägen. Jag kan inte yrka bifall till den reservation som föreligger i denna fråga.

I propositionen föreslås även en permanent omsättningsskatt på bilar. Man har från den nya skatten undantagit de begagnade bilarna. Accisen på de begagnade bilarna var en sak på gott och ont. Det var mycket svårt att kontrollera, att det betalades accis på de begagnade bilarna, och det är kanske lika bra att denna accis nu är borta. Men de, som ämnar köpa begagnade bilar, får säkert räkna med att betala en investeringsavgift på det sättet, att priset på de begagnade bilarna blir högre. Det kommer nog säljarna att se till.

Nu kommer alltså accisen å de begagnade bilar att försvinna, och jag för min del kommer inte att sakna den. Det var administrativt sett en mycket besvärlig accis. Det finns uppgifter på att det på våra vägar skulle rulla upp till 40 000 bilar, för vilka det inte betalats någon skatt. Om den uppgiften är riktig, har lagstiftningen inte fyllt sitt ändamål, och då är det ju lika bra att den tas bort.

Men varför har då denna omsättningsskatt införts i stället för den tidigare bilaccisen? Ja, man kan väl inte säga annat än att omsättningsskatten är nödvändig som ett kompliment till investeringsavgiften. Investeringsavgiften drabbar företagens lastbilar, såvitt kostnaderna inte ligger under gränsen 30 000 kronor. Jag har ingen aning om vad en lastbil kostar, men jag förmodar att priset är högre än detta belopp. Varför skulle då inte samma pålaga drabba personbilarna? Dessa används ju i de flesta fall inte i produktionen. Jag använder absolut inte min bil i produktionen, och det är orimligt att jag och alla andra bilägare i samma position skulle slippa att betala någon avgift för bilarna, vilket ju lastbilägarna måste göra.

Jag såg någon av kammarens ledamöter skaka på huvudet åt mitt resonemang. Det måste betyda att han inte har samma inställning som jag beträf-

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

fande rättvisa i beskattningen. Om man anser att all beskattning bör vara rättvis, kan man inte komma ifrån att det bör vara skatt även på personbilar.

Men lägg märke till att avsikten med denna beskattning inte är att stoppa bilköpen! Det gör man inte med en tolvprocentig skatt. Priskänsligheten hos personbilarna är inte så stor, att folk av denna anledning underlåter att skaffa bil. Men det är möjligt att man uppskjuter sitt köp till en senare tidpunkt, och det är däri värdet av omsättningsskatten ligger. För att stoppa bilköpen måste man använda den engelska metoden. Då skulle man i stället för vår tull på 15 procent ha en tull på 33 1/3 procent, som man har i England, och i stället för en omsättningsskatt på 12 procent borde vi som i England ha en omsättningsskatt på 60 procent.

Den engelska lagstiftningen kan verkligen stoppa upp bilköpen. Vi går emellertid fram på ett mjukare sätt. Vi vill endast försöka dämpa utvecklingen något. Vi hinner inte riktigt följa med i den nuvarande utvecklingen. Städerna har svårigheter med parkeringsplatser, det är svårigheter med garage, och verkstäderna räcker inte till. Arbetskraften suges undan för undan över till bilverkstäder och annan verksamhet som är betingad av bilismen, trots att den så utomordentligt väl skulle behövas inom vår exportindustris skilda områden, inte minst inom verkstadsindustrien. Det är sålunda samhällsekonomiska och konjunkturpolitiska skäl — inte fiskaliska — som ligger till grund för denna lagstiftning.

Så långt man kan bedöma, kommer vi i år att få ett underskott i vår bytesbalans på åtskilliga hundratal miljoner. På samma sätt var det förra året. Här till bidrar givetvis att vi köper bilar och bildelar för sjuhundra miljoner kronor om året, liksom även att vi för att driva dessa bilar måste importera bensin i mycket stor utsträckning. Detta borde vara uppenbart för alla. Vill man uppnå balans i utrikeshandeln, borde man i nuvarande situation begränsa bilimporten.

Den föreslagna omsättningsskatten är ett steg i den riktningen.

Den, som menar att det inte räcker, borde ju närmast, om han har sinne för att bytesbalansen skall bli så jämn som möjligt, med den motiveringen snarare yrka på en utökning av omsättningsskatten på bilar i stället för ett slopande av densamma. Men därtill kommer också att det skulle vara värdefullt, om en del av de bilinvesteringsmedel, som till äventyrs skulle kunna sparas, kunde användas för andra trängande behov, som finns här i landet. Jag vill erinra om en uppgift, som kammarens ledamöter kanske läste i gårdagens tidningar, nämligen att skolöverstyrelsen begärt att man skall bygga skolor för mellan 400 och 500 miljoner kronor. I årets budget finns anslagna 180 miljoner kronor, vilket knappt är mer än en tredjedel. Denna siffra avser det behov, som omedelbart bör täckas. Alla är vi måna om att också få fram flera bostäder. Det är uppenbart att kunde vi begränsa investeringarna, inte bara på nyinköpta bilar utan även på andra följdinvesteringar av skilda slag såsom verkstäder och garage, så fick vi större möjligheter att täcka behovet av skolor, bostäder och annat, som ligger oss om hjärtat.

Jag kan till nöds förstå oppositionen, då den går emot investeringsavgiften som sådan, men jag kan absolut inte begripa annat än att när den går emot omsättningsskatten på bilar, då är det inte fråga om hänsyn till samhällsekonomiska behov, utan kort och litet brutalt sagt taktiska skäl.

Här föreligger en reservation, som vill ha en annan uppbörd av den omsättningsskatt på bilar som är föreslagen. Man vill låta uppbörden fortfarande skötas av länsstyrelsen. Att man genom att förlägga den till kontrollstyrelsen för 50—100 skattebetalare i stället för 130 000, om den ligger kvar hos länsstyrelsen, gör en administrativ förenkling, tycker jag är avgörande.

En omsättningsskatt bör tillika inrikas på priset. Det bör vara en bestämd kostnad, som den, som reflekterar på

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

att köpa bil, är medveten om. Det bör inte vara så, att man opererar med ett visst värde, och när det sedan kommer till avgörande, har man ett belopp på 10 å 12 procent som också skall räknas med. Man brukar ju lägga in alla omsättningsskatter i priset, och varför skulle man då inte även när det gäller bilar godta detta, då det dessutom innebär en administrativ förenkling? Här föreligger visserligen ett av motionärerna utarbetat förslag, som redan i reservationen fick lov att ändras på några betydande punkter och som inte är prövat på samma sätt som propositionens förslag är prövat av departementschefen i samarbete med kontrollstyrelsen och åtskilliga länsstyrelser, utan har skrivits ihop på ett mindre kontrollerat sätt. Det är alltså icke prövat på det administrativa sätt, som vi här i kammaren är vana vid att ha de förslag prövade, som vi anser oss kunna godtaga.

Det har förekommit åtskillig debatt om vart intäkterna av den nya omsättningsskatten skall gå, om de skall gå till den allmänna budgeten eller, såsom under de närmast föregående åren, till vägunderhåll och vägbyggnader, d. v. s. till bilskattefonden. Det är givetvis en avväggningsfråga. När bilaccisen ursprungligen infördes, räknade man nog med att denna endast skulle vara av tillfällig natur. Man räknade inte med att den normalt skulle bestrida en del av vägkostnaderna. Dessa skulle bestridas av de för detta ändamål anskaffade medlen, genom bensin- och fordonsskatter. Om vi av konjunkturpolitiska hänsyn pålägger en omsättningsskatt, så vore det inte rimligt att denna skulle bestående ingå i en vägbyggnadsfond. Ett sådant förfaringsätt kunde måhända försvaras, om det vore en tillfällig historia, men inte eljest. Jag vill erinra om att vi har en mängd omsättningsskatter. Vi har omsättningsskatt på sprit och vin, öl, tobak, choklad, gramfonskivor m. m., vi har varuskatter och acciser av de mest skilda slag, sammanlagt omfattande några miljarder i inkomster för den svenska staten. Vi har inte ordnat med en specialbudget

för dessa skatter. Varför skall man då göra det med denna omsättningsskatt, som vi räknar med skall bli permanent, så länge vi har det tryck på vår samhällsbalans och bytesbalans som vi för närvarande har? Det vore, tycker jag för min del, lämpligt att man lät den ingå i den allmänna budgeten och använde den till de investeringsbehov som kan komma i fråga. Det är inte bara fråga om vägar. Den kostnaden kan klaras på den andra budgeten. Det är fråga om skolor och bostäder. Det är fråga om mångahanda ting. Man skulle naturligtvis kunna diskutera om att använda medlen också till skogsvägar och sådant. Hade vi i den svenska riksdagen och i den svenska budgeten haft någon motsvarighet till den kommunala fondering som man kallar allmän investeringsfond, skulle jag inte ha något emot att omsättningsskatten ingick i en sådan allmän investeringsfond för att användas vid behov. När dessa pengar nu föres in under den allmänna budgeten kommer medlen uppenbarligen att användas just för sådant ändamål, även om inte detta anges i själva namnet.

Det har sedan i olika sammanhang, jag tror även i tryck, framskyttat en annan tankegång. Man har frågat, varför vi inte skall fortsätta med att låta de pengar som vi får in på bilar gå till vägväsendet liksom ju skedde med inkomsterna på den särskilda investeringsavgiften på bilar på sin tid. Vi skall då komma ihåg att de pengar, som inflöt på den första bilaccisen av år 1951, vilken gällde år 1952—1953, inte gick till allmänna vägfonden utan i stället fördes in i den allmänna budgeten. Sedan gjordes visserligen ett undantag för åren 1955—1956. Jag mistänker att mina kamrater i regeringen den gången var litet taktiska. De visste nämligen att det skulle bli ett mycket starkt motstånd, och därför lät man pengarna tillföras vägväsendet. Nu är det emellertid fråga om att för överskådlig framtid permanenta denna skatt, och då är det principiellt riktigt att låta även dessa medel liksom inkomsterna på andra varuskatter tillföras den allmänna budgeten.

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

ten. I nuvarande situation är det också synnerligen lämpligt att förstärka den allmänna investeringsfond som man på det sättet bygger upp inom vår budget.

Jag ber, herr talman, att med det anförda få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr JOHANSSON, ANDERS, (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall icke ingå på något bemötande av herr Sjödahls långa anförande, vilket för övrigt inte skulle tjäna mycket till.

Herr Sjödahl raljerade emellertid inledningsvis och gjorde sig lustig över den inställning som oppositionen intagit i föreliggande fråga. Han beskyllde oss för bristande förståelse för nödvändigheten av konjunkturpolitiska åtgärder. Jag vill då bara säga till herr Sjödahl, att det väl inte är så underligt om vi ibland blir en smula konfunderade över det sätt, på vilket inte minst herr Sjödahl försvarar vissa konjunkturpolitiska åtgärder.

Jag vill erinra herr Sjödahl om att då vi från oppositionens sida under vårriksdagen arbetade för en ganska begränsad utökning av kreditgivningen till företagarföreningarna, så hävdade herr Sjödahl med stor pondus, att ett förverkligande av vårt förslag skulle innebära en fara i inflationistisk riktning. Vårt förslag avvisades också av riksdagen. Bara någon vecka efteråt lade emellertid jordbruksministern fram en proposition, vari han föreslog en kreditgivning till ett enda företag på inte mindre än 35 miljoner kronor. Då ansåg emellertid herr Sjödahl inte att det fanns någon fara för inflation!

Vi har vidare vid denna höstriksdag att ta ställning till ett par kungl. propositioner, varav en för övrigt redan ligger på kamrarnas bord, vari Kungl. Maj:t begär åtskilliga tiotal miljoner kronor för kreditgivning till tvenne näringsgrenars utöware. Även jag anser att detta förslag i och för sig är mycket behjärtansvärt, och dessa stödåtgärder har mitt gillande. Det vore dock intressant att

veta, vilken fara herr Sjödahl anser att denna kreditgivning innebär ur konjunkturpolitiska synpunkter.

Det vore tacknämligt om herr Sjödahl i fortsättningen ville vara litet mera konsekvent i sitt ställningstagande till de frågor som vi diskuterar här i riksdagen.

Herr SJÖDAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag är nästan smickrad över att herr Johansson vill göra mig till ett allmänt finanspolitiskt orakel. Men, herr Johansson, jag vill inte uppträda som en sådan där allmän sibylla. Jag håller mig inom den räjong, som jag har att syssla med i bevillningsutskottet, och där håller jag ett vakande öga på att man vidtar de inflationsbekämpande åtgärder som behövs.

Jag vill skicka herr Johanssons uppmaning i retur: Viska litet i örat på edra sibyllor inom er egen partiledning att de ständigt och jämt bevakar dessa saker! Jag lovar herr Johansson att jag inom mitt område skall göra vad jag kan.

Herr VELANDER (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag hade inte tänkt begagna mig av någon replikrätt gentemot herr Sjödahl, då jag närmast hade det intrycket, att hans anförande knappast låg på det planet, men herr Johansson stimulerade mig till att också säga några ord.

Herr Sjödahl söker leva högt på sitt påstående, att oppositionspartierna inte skulle se några som helst risker av inflationistisk karaktär och att de lättsinnigt motsätter sig en ytterligare prolongering av investeringsavgiften och bilaccisen — jag kan väl fortfarande använda uttrycket bilaccis, då den nya omsättningsskatten i grund och botten inte är någonting annat än den gamla bilaccisen, även om den är något hårdare än denna.

För att herr Sjödahl skall få en utgångspunkt för att mer objektivt kunna bedöma, vilka tankegångar som oppositionen företräder, ber jag att få hänvisa

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

till vad som säges i högerens här föreliggande motioner. Där hävdas bl. a., att det är uppenbart att här avsedda åtgärder och andra i hög grad begränsat det enskilda näringslivets investeringsmöjligheter. Enligt beräkningar av industriens utredningsinstitut uppgick investeringarna inom den svenska industrien, mätta i 1955 års penningvärde, år 1950 till 2 020 miljoner kronor. Enligt konjunkturinstitutets beräkningar uppgick de 1955 till 1 912 miljoner kronor. De låg sålunda 1955 på en drygt fem procent lägre nivå än 1950. De har vidare under mellanliggande år varit ännu lägre. Denna utveckling skiljer sig högst väsentligt från förhållandet inom övriga västeuropeiska länder, som praktiskt taget samtliga visar en betydande uppgång.

Tror herr Sjö Dahl mot bakgrunden av dessa uppgifter att de investeringsbegränsande åtgärder, han är så ivrig att rekommendera, varit någon positiv faktor i utvecklingen? Jag tror inte det, herr Sjö Dahl.

I motionerna säges det också, att resultatet av dessa åtgärder nu börjar kunna bedömas. I den av konjunkturinstitutet utgivna »Konjunkturläget hösten 1956» redovisas utvecklingen av bruttonationalprodukten enligt olika begrepp, bl. a. åren 1946—1955. Oavsett vilket av dessa begrepp man vill använda för att belysa utvecklingen, så visar jämförelser mellan olika år, att ökningen av bruttonationalprodukten varit inte obetydligt lägre under senare år. Mellan åren 1946 och 1951 utgör ökningen — om de angivna siffrorna omräknas till ett fast penningvärde med tillhjälp av levnadskostnadsindex — 29 å 30 procent, medan ökningen från 1951 till 1955 endast uppgår till 10 å 11 procent. För den förstnämnda perioden ligger ökningen av bruttonationalprodukten i genomsnitt vid cirka sex procent per år; för den senare perioden kommer man ej högre än till 2,5 å 3 procent per år. Det finns sålunda ett klart orsakssammanhang mellan av riksdagen genomförda åtgärder och den markanta minskningen i framstegstakten vad gäller bruttonationalprodukten.

Jag skall inte fortsätta argumenteringen längre. Jag vill blott sammanfattningsvis säga, att när vi på högerhåll motsätter oss investeringsavgiftens förnyande och omsättningskattens införande, är det inte därför att vi inte inser att överraskningar kunna anmäla sig i fråga om konjunkturutvecklingen i fortsättningen, utan därför att vi inte finner oss kunna godtaga vilka åtgärder som helst. Resultatet av den nu under snart fyra år gällande investeringsavgiften, den allmänna och den särskilda, har också blivit sådant, att vi inte har någon skyldighet alls att tro på att dessa pålagor kan vara ägnade att främja och vidmakthålla balansen i samhällsekonomin.

Jag skall härtill inte foga något ytterligare — tiden medger inte det. Jag vill endast konstatera, att det är ganska modigt av herr Sjö Dahl att uppträda på det sätt som här skett. Han har i tidigare sammanhang alltid betonat investeringsavgiftens och bilaccisens tillfälliga karaktär. Nu däremot är han trots alla tidigare utsvävningar i det hänseendet beredd att säga, att han i sina tidigare deklARATIONER i det hänseendet inte inlagt någon annan betydelse än att riksdagen skulle taga ställning till dessa pålagor för ett år i sänder — och fortsätta därmed hur länge som helst!

Herr SJÖ DAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Velander nämnde, att industriens investeringar här i landet visade en sjunkande tendens år från år, och han gjorde i samma andetag gällande att utvecklingen i vårt land jämfört med andra länders var sämre. Ja, det beror alldeles på vilka utgångspunkter man har. Har man såsom i vårt land en hög investeringsnivå som utgångspunkt visar naturligtvis jämförelsen ett sämre resultat än om investeringsnivån varit låg, vilket den varit i dessa främmande länder. De lösa påståenden som herr Velander här framkastade bevisar ingenting.

Jag förvånade mig litet över herr Velanders anförande även på en annan punkt. Herr Velander sade nämligen, om

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

jag fattade honom rätt, att investeringsavgiften blir bara kostnadsökande och inflationsdrivande. Samtidigt säger han att åtgärderna »visst inte varit verkningsslösa». Det gläder mig, ty de har varit avsedda att verka. Resultatet av dessa och andra åtgärder har blivit, att vi nu har balans under en tid av full sysselsättning, vilket vi inte haft på många år.

Herr **VELANDER** (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag tycker, att herr Sjödahls logik är något överraskande. Jag har skattat åt den meningen, att dessa åtgärder inte haft den av deras tillskyndare avsedda eller påstådda verkan. Att de har haft vissa verkningar har jag inte kunnat bestrida. Det blir då fråga om vilka verkningar som väger tyngst, de negativa eller de positiva i förhållande till vad som samhällsekonomiskt och i andra hänseenden eftersträfvats. Jag menar, att de negativa verkningarna har varit helt övervägande.

Sedan skulle jag blott vilja ställa en fråga: Hur har dessa pålagor påverkat utvecklingen, när det gäller de offentliga och de enskilda investeringarna? Det är ju i alla fall så, att de offentliga bruttoinvesteringarna mellan 1950 och 1955 stigit med 100 procent, räknat i löpande priser. De privata bruttoinvesteringarna har under samma tid stigit med endast 53 procent.

Jag tycker, att herr Sjödahl skall bemöda sig om att bli litet mera positivt inställd till angelägenheten av att bereda ökade möjligheter för en utveckling av den enskilda investeringsverksamheten.

Herr **SJÖDAHL** (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Velander beskyllde mig för bristande logik, och det får han ju göra. Han gjorde det samtidigt som han påstod, att verkningarna av investeringsavgiften hade varit övervägande negativa. Ja, men det är ju det som åsyftats! Man åsyftar med en investeringsavgift att man skall få något mindre investeringar än förut, och det är klart att

då måste verkningarna vara negativa. Men det positiva som åstadkommits med denna och andra åtgärder är samhällsbalansen.

Herr **VELANDER** (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag har velat säga, att verkningarna har varit negativa med hänsyn till den utveckling samhällsekonomiskt och i andra hänseenden, som man från allmänna utgångspunkter har velat befordra.

Herr **ANDERSSON, KARL**, (s):

Herr talman! Jag skall inte gå in på frågan om allmän investeringsavgift eller omsättningsskatt på motorfordon. Andra talare har redan varit inne på dessa frågor. Jag går ut ifrån att riksdagen i dag kommer att besluta att införa sådana avgifter som här av utskottet förslagits. Det är en särskild sida av den föreslagna motorfordonsskatten som jag vill uppehålla mig vid: det gäller medlens användning och redovisning.

Tillsammans med en rad andra motionärer har jag hemställt, att den nu föreslagna motorfordonsskatten i likhet med vad förra årets riksdag beslutade skall oavkortat gå till vägändamål och redovisas över automobilskattemedelsfonden. Utskottet förklarar sig i denna del kunna ansluta sig till de skäl departementschefen anfört och finner att övervägande skäl talar för att skatteinkomsterna tillföres den allmänna budgeten. Departementschefens skäl är, såvitt jag kunnat uppfatta, att avgiften på motorfordonen erhåller ett nytt namn, att den ökas något med hänsyn till att accisen på gamla bilar bortfaller och att den nya s. k. omsättningsskatten skall vara av mera permanent karaktär, men i övrigt är det samma sak. Kungl. Maj:ts förslag innebär en klar omsvängning från vad utskottet uttalade vid behandlingen av frågan om bilaccisen vid förra årets riksdag, då utskottet i sitt utlåtande nr 5 anförde: »Medlen i fråga bör reserveras för en utökning av väginvesteringsverksamheten under perioder, då en dy-

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

lik utökning framstår såsom från konjunkturpolitisk synpunkt önskvärd eller eljest av särskild anledning moitverad.» Detta uttalande blev också riksdagens beslut.

Det torde vara väl bekant för alla i denna kammare, att vägbyggandet och vägunderhållet icke kunnat hålla jämna steg med den våldsamt stegrade trafik som utvecklats under senare år. Den femårsplan för väginvesteringar som framlades 1954 och som låg till grund för beräkningen av bilskattens storlek, har på grund av otillräckliga anslag inte kunnat fullföljas. Denna plan angavs dock vara ett minimiprogram. Senare har delegationen för översiktlig vägplanering kommit fram till att ett behov av väginvesteringar föreligger för den närmaste tjuguarperioden med cirka en miljard kronor årligen. Därtill kommer ökade krav från städerna på bilskattemedel. En utredning därom pågår. Det senaste anspråk på dessa medel som framkommit finns i den nya programförklaringen från regeringen, där det sägs att även skogsvägar skall byggas för bilskattemedel. Detta innebär ju en utökning av programmet och följaktligen en inkräkning på dessa medel. Det har gjorts en uppskattning av hur mycket medel dessa skogsvägar kommer att kräva, och man har kommit till 900 miljoner kronor, givetvis inte på en gång, men så stort är behovet av skogsvägar i detta land. I samma andedrag som regeringen är beredd att utvidga programmet för vägbyggnader, som skall finansieras med bilskattemedel, föreslår alltså samma regering att man drar in avsevärda belopp från inkomstsidan, nämligen i runt tal 150 miljoner kronor årligen. Ett sådant tillvägagångssätt har jag mycket svårt att förstå.

Dagens läge på vägområdet har tecknats av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i dess riksdagspetita innevarande höst. Det heter där bland annat:

»I själva verket ligger det till på det sättet, att en stor grupp av våra grusvägar nu genom den ökade trafiken blivit så trafikbelastade, att det ej är möjligt att utan betydligt ökade insatser

med åtföljande kostnader hålla dem i ett för trafiken någorlunda nöjaktigt skick. Att hålla dem i ett för trafikanterna tillfredsställande skick låter sig över huvud taget ej mera göra. Förhållandet förvärras för varje år med ökande trafik, då allt större del av grusvägnätet kommer över i den grupp, där trafiken är för påfrestande för grusvägar. Detta kommer att fortgå så länge investeringarna, som hittills, äro otillräckliga i förhållande till trafikökningen.

Erfarenheterna från såväl sommaren 1955 som innevarande sommar ge klart belägg härför. Situationen har blivit sådan, att det icke är obefogat att tala om en verklig kris för grusvägsunderhållet och att det finns risk för grusvägbanornas totala sammanbrott.»

Det är alltså den för vårt vägväsen ansvariga myndigheten som i sina i dagarna överlämnade petita till regering och riksdag har skildrat tillståndet i dessa ord. Jag hade väntat mig att statsrådet Hjalmar Nilson, vår s. k. vägminister, skulle ha varit närvarande. Det kunde ha varit intressant att höra vad han har för synpunkt på denna skildring.

Det finns således mycket stora behov att tillgodose, och därför måste man fråga sig, om det i nuvarande läge är tillrädligt att avhända vägbudgeten en inkomst på ett så stort belopp som 150 miljoner kronor årligen.

Jag väntar den invändningen att bilskattemedel under senare år influtit så rikligt, att medlen inte kunnat användas utan att stora reservationer hopats. Vad dessa reservationer beträffar vill jag påpeka att större delen av dem hänför sig till den metod att beräkna anslagen för kalenderår, som riksdagen har beslutat och som medför att det alltid finns medel reserverade för ett halvår framåt. Den övriga delen av överskottet beror på den rambegränsning av anslaget som Kungl. Maj:t beslutat.

Man får stundom höra att vi i detta land bygger vägar i hela den utsträckning som tillgången på arbetskraft och material tillåter. Jag tror att det är en föråldrad uppfattning. Om man frågar våra vägbyggare om den saken i dag, så

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

får man veta att arbetskraften inte längre är något problem. Tekniken på detta område har snabbt gått framåt, och behovet av arbetskraft har starkt reducerats. Jag kan nämna ett par exempel på detta.

I Älvsborgs län pågår för närvarande ett stort vägbygge, som kommer att kosta i runt tal 15 miljoner kronor. Det är utlämnat på entreprenad och skall utföras inom loppet av två år. Där sysselsätts en arbetsstyrka på inte mer än 80 man. Jag har ett annat exempel. Den stora broförbindelse som skall utföras mellan Tjörn och fastlandet vid Stenungsund har nyligen utlämnats på entreprenad. Det rör sig om en entreprenadsumma på 15 miljoner kronor, men därtill kommer kostnader för väganslutningar på cirka 5 miljoner kronor. I runt tal kostar alltså företaget inemot 20 miljoner kronor. Byggnadstiden beräknas visserligen till fem år, men antalet anställda arbetare under dessa fem år beräknas till inte mer än 60 man i medeltal. Det är inte alls länge sedan man sade att det inte gick att skaffa arbetskraft till ett så stort företag. Det är bara något år sedan jag hörde det. Nu säger vägdirektören: »Att skaffa arbetskraft är den minsta svårigheten.» Man använder i stor utsträckning specialarbetare, och det kommer t. o. m. dit specialister från de tyska entreprenadfirmorna.

Vad som i dagens läge fattas är pengar. Det är anslag som är det väsentligaste på vägbyggnadsfronten för närvarande.

Men det är inte bara den finansiella sidan av saken som bör uppmärksammas. Det finns även en annan omständighet som enligt min mening gör utskotts-förslaget ganska betänkligt. Det går inte längre att riktigt lita på vad regering och riksdag uttalar och beslutar; det är kanske det svåraste just i den här saken.

Jag har i min motion hänvisat till vad finansministern och bevilningsutskottet uttalade förra året, ett uttalande som riksdagen då godkände. I år har allt detta betraktats som luft; det betyder ingenting i dag.

Statsrådet Hjalmar Nilson yttrade i denna kammar i en interpellationsde-

batt i februari månad i år följande, som jag citerar från första kammarens protokoll: »Jag vill därvidlag understryka, att det säkerligen inte finns någon, vare sig i regering eller riksdag, som tänker sig att medel från denna budget skall användas för andra ändamål. Jag tror vi kan vara överens om att vägmedlen skall användas för vägbyggnadsverksamhet och inte för någonting annat.»

Detta var kungörelse i februari månad, men i oktober månad gick samma statsråd med på att föreslå att 150 miljoner kronor bilskattemedel skall gå in i den allmänna budgeten. Sådant är inte förtroendeingivande. Det kan inte hos svenska folket väcka förtroende för regering och riksdag när man ena gången säger så och andra gången någonting helt annat, som är raka motsatsen. Det får vara litet stadga, litet logik och litet mening också i vad herrar statsråd behagar uttala.

Jag har, herr talman, här bara berört denna sida av saken. Jag har velat framhålla vägväsendets stora behov av *alla* bilskattemedel, som inflyter, och jag ber att få yrka bifall till den med IV) betecknade reservationen.

I detta anförande instämde herrar *Tjällgren* (bf), *Hansson* (fp), *Domö* (h), *Osvald* (fp), *Boman* (fp) och *Ollén* (fp).

Herr SÖDERQUIST (fp):

Herr talman! Genom herrar Velanders och Anders E. Johanssons anföranden har kammaren säkerligen fått en tillräckligt klar uppfattning om reservanternas syn på det föreliggande problemet. Jag är i allt väsentligt förekommen av dem. Jag kan instämma i deras yttranden och behöver därför för min del inte förlänga debatten, jag skulle i så fall endast komma att upprepa vad som tidigare sagts.

Jag ber, herr talman, att få biträda yrkandena om bifall till i första hand reservation nr I och i andra hand de med II, III och IV betecknade reservationerna, vilka även jag har undertecknat.

Några få ord vill jag emellertid ha

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

sagt med anledning av herr Sjødahls anförande — hans långa anförande.

Om herr Sjødahl själv tror på betydelsen av vad han själv betecknade såsom »avsevärda uppmjukningar» i investeringsavgiften, ger han mig då inte rätt i att det hela i mycket hög grad kommer att likna ett säll, däri mycket litet eller intet kommer att fastna? Och det är väl ändå inte meningen med investeringsavgiften. Den har väl någon annan uppgift än att bara finnas till, herr Sjødahl?

Herr ERIKSSON (s):

Herr andre vice talman! Jag kan när det gäller bevillningsutskottets motivering för sina förslag i allt väsentligt instämma med vad utskottets talesman herr Sjødahl här uttalat. Jag har emellertid gjort några randanmärkningar till de anföranden, som har hållits.

På en punkt — det är bara på en punkt — kan jag nog dela herr Velanders uppfattning, och det är när han säger att dagens debatt inte har tillfört den ekonomiska politiska debatten något nytt stoff eller någonting av nytt värde. Herr Velander har själv gått ut ur kammaren — han anser sig tydligen ha spelat färdig sin roll i denna debatt — och därför finns det inte någon anledning för mig att ta upp en diskussion med honom på vissa punkter.

Det fanns emellertid vissa uttalanden i herr Velanders anförande, som var av mera allmängiltigt innehåll och som det kan vara värt att diskutera. Han säger bland annat, att även om det finns inflationstendenser i samhället kan de inte hindras enbart genom att man angriper företagsamheten med en högre beskattning. Det är egentligen den röda tråden, som går igen i oppositionspartiernas reservation. Man anknuter där till vad näringsorganisationerna i detta sammanhang har framhållit, kanske mera konkret preciserat i arbetsgivar direktören Kugelbergs yttrande, och man kan mycket väl ha respekt för att folkpartiet och högern företrä-

der dessa intressen. Men nog vore det mera hederligt att i den diskussionen fullfölja vad näringsorganisationerna och direktör Kugelberg har framhållit. Ty vad föreslår de? Jo, i stället för att man här lägger hårdare bördor på företagsamheten önskar de en sådan omläggning, att det större investeringsutrymmet skall skapas på bekostnad av konsumtionen. Men något förslag i den riktningen har inte gjorts från de borgerliga partiernas sida. Vi har nyss genomkämpat en valrörelse, som slutade så sent som den 16 september, och då var det inte tal om den linjen, att man skulle angripa konsumtionssidan för att skapa ökat utrymme åt investeringarna. Då var parollerna i stället, att man så långt möjligt skulle förstärka konsumtionen både genom kraftigt sänkta skatter, genomförandet av en hel del sociala reformer, ökade pensioner och ökade barnbidrag etc. Någon förändring i den värderingen har heller inte kommit till synes här i dag. Man stöder sig på näringslivets rekommendationer när det gäller den punkt som avser företagsamheten, men sedan vågar man inte gå vidare, förmodligen av politiska skäl. Det är att uppträda, höll jag på att säga, i ett halvformat, som icke inger någon respekt.

Sedan framhöll herr Velander, att han nu uppfattade den förlängda investeringsavgiften såsom ett försök från finansministerns sida att förstärka sin strävan att även nästa budgetår åstadkomma en totalbalansering. I det sammanhanget yttrade herr Velander, att totalbalanseringen är en form av tvångsparande, som ingår såsom ett väsentligt led i en socialdemokratisk politisk målsättning och att högern sätter sig emot den. Men det har inte högern gjort för innevarande år, utan den har i motsats till folkpartiet helt accepterat det tvångssparande, som ligger i en totalbalansering. Skulle alltså läget nu ha så förändrats, att man, redan innan förslaget om riksstaten för kommande år föreligger, är beredd att säga att vad man ansåg ungefär vid samma tidpunkt året före, det gäller inte längre?

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

Herr Velander ställde också frågan: Vad är bilism? Ja, den frågeställningen är ju intressant, men den blev ännu intressantare när herr Velander själv besvarade frågan genom att säga, att han betraktade bilismen såsom en utvidgning av företagsamheten i landet. Jag måste i likhet med herr Sjödahl säga, att när jag för några år sedan skaffade mig min bil, så hade jag då aldrig någon tanke på att det skulle innebära en utvidgning och förstärkning av företagsamheten i landet, utan jag hade nog den uppfattningen att det rörde sig om en belastning på konsumtionen. Men det är möjligt att man har misstagit sig och att man nu kan trösta sig med att man faktiskt bidragit till företagsamhetens utvidgning här i landet genom att man skaffat sig en gammal kärra.

Herr Elofsson i Vä framhöll att han går med på en förlängning av investeringsavgiften, men under den bestämda förutsättningen att den skall gälla bara under 1957. Ja, det skulle jag faktiskt också kunna vilja göra. Det är bara det att man försätter sig själv i den ganska besvärande ställningen, att om läget nästa år är ungefär detsamma som i dag, eller kanske ännu värre, så tvingas man att besvara frågan vad som skall sättas i stället. Jag är övertygad om att det då skulle vara utsiktslöst att inbjuda herr Elofsson att gå med på exempelvis en räntehöjning såsom kompensering för investeringsavgiftens slopande. Då måste någonting annat till. Om jag alltså skulle vara benägen att göra samma deklaration som herr Elofsson, så vågar jag i varje fall inte göra den förrän vid den tidpunkt, när det gäller att ta ställning till frågan och man vet hur läget är.

Herr Andersson i Rixö, som talade strax före mig, anslöt sig till de reserveranter som anser att den nu föreslagna omsättningsskatten skall gå till bilskattefonden, i motsats till vad utskottet föreslår, nämligen att den skall gå till den allmänna budgeten. Herr Andersson gick ganska hårdhänt fram på den punkten, och massinstämmandena efter hans yttrande vittnar väl om att det är många i kammaren som hyser den uppfattning-

en, att här är det inte mycket skäl att låta vare sig på riksdagen, som herr Andersson uttryckte sig, eller än mindre på statsråd. Jag tar mig därför friheten, herr talman, att åtminstone redovisa min ställning i denna fråga.

Det har väl aldrig förekommit, såvitt jag vet, att en omsättningsskatt gått till någon specialbudget; det är den principiella sidan av saken. Hur skulle det bli om vi i framtiden — det behöver kanske inte röra sig om någon avlägsen framtid — skulle börja laborera med specialbudgeter varje gång vi inför en omsättningsskatt? Om det är någon som kommer på tanken att man skall lägga omsättningsskatt på televisionsapparater, skall vi då ha en specialbudget för televisionens utbyggnad? Eller om det är någon som kommer på tanken att man skall lägga omsättningsskatt på gröt, skall man då låta dessa medel gå till ökad havregrynsproduktion här i landet? Det är en ren absurditet att föra ett sådant resonemang. Den principiella uppfattningen måste väl ändå vara att skatter av denna typ över huvud taget inte bör användas för några speciella ändamål utan ingå i den allmänna budgeten.

När det sedan sägs, att den nu föreslagna omsättningsskatten inte kan ha den verkan, som vare sig statsrådet eller bevillningsutskottet avser, nämligen att vara återhållande på konsumtionen, kan vi väl i långa stycken ge den kritiken rätt, eftersom den föreslagna omsättningsskatten i detta syfte är för låg. Jag skulle inte vara trögbjuden, om jag blev erbjuden att rösta för en högre omsättningsskatt just i detta syfte. Jag vill minnas att det är finansministern som uttryckt saken så, att om vi kunde nöja oss med ett nytillskott här i landet av 130 000 bilar per år, skulle detta innebära att vi kunde bygga ytterligare 7 000 å 8 000 bostäder. Om detta är riktigt, skulle säkert många vilja vara med om denna begränsning av bilanskaffningen, något som jag inte anser vara en bilfientlig inställning.

Herr talman! Med vad jag här anfört ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

Herr förste vice talmannen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, tillkännagav, att anslaget utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 19.30.

Herr HESSELBOM (s):

Herr talman! Jag har i likhet med herr Karl Andersson uteslutande tänkt uppehålla mig vid den fråga, som han berörde, nämligen hur den föreslagna omsättningsskatten på nya bilar skall användas och redovisas.

Vad gäller den principiella sidan av saken kan jag helt instämma med vad herr Eriksson här nyligen anförde. Jag skulle här till vilja lägga ytterligare några synpunkter. När riksdagen, jag tror det var någon gång på 30-talet, beslutade att staten skulle ta hand om tipsrörelsen här i landet, fattade riksdagen samtidigt — om jag inte är fel underrättad — ett principbeslut om att överskottet av tipsmedlen skulle gå till idrotten. Är det någon som i dag på allvar vill ifrågasätta, att alla tipsmedel skall gå till idrotten? Det har sagts, att man kan bedöma dessa frågor olika vid olika tidpunkter med hänsyn till de då rådande förhållandena. När riksdagen år 1951 beslutade om en bilaccis, flöt dessa medel in i den allmänna budgeten. När riksdagen på våren 1955 på nytt beslutade om bilaccis, bedömde man det som rimligt och lämpligt att dessa medel skulle tillföras automobilskattemedelsfonden, men det är inte självklart att man därför skall bedöma frågan på samma sätt hösten 1956.

Som ytterligare skäl för att medlen från denna omsättningsskatt på bilar inte skall reserveras enbart för vägbyggandet kan anföras, att samhället förorsakas andra kostnader på grund av bilismens utveckling. Det går inte att förneka, att den ökade arbetsbelastningen hos polis- och åklagarväsendet i mycket stor utsträckning blivit en följd av den ökade trafiken och bilismen, och detta får också återverkningar när det gäller utgifterna för domstolar och fångvård. Att bilismen har förorsakat stora på-

frestningar på våra sjukvårdsinrättningar är också ett obestridligt faktum. Om jag inte missminner mig, skadas 20 000 personer om året genom trafikolyckor, där bilar och motorcyklar är inblandade, och att detta medverkar till de ökade kraven när det gäller utbyggandet av våra sjukhusinrättningar kan vi inte komma ifrån. Dessutom tillkommer här alla de indirekta verkningarna, som inte är betydelslösa för samhällsekonomin, i form av förlorade arbetsdagar o. s. v. Jag menar, herr talman, att nog kan man anföra skäl för att bilismen som sådan i någon mån bör bidra när det gäller att täcka dessa samhällsutgifter.

Bortsett från detta kan också anföras starka skäl för att man i dagens läge bör gå den väg, som bevillningsutskottet här förordar. Herr Karl Andersson framhöll de stora behov av vägunderhåll och vägbyggande, som finns i landet. Jag skall inte ett ögonblick förneka att vi har mycket stora behov på detta område — det har inte minst från statsutskottets sida vid behandlingen av frågor om anslag till vägändamål understrukits, att behoven är mycket stora och att det är angeläget att tillgodose dessa behov i snabbast möjliga takt. Men man kan inte som herr Karl Andersson här sökt göra reducera denna fråga till en fråga enbart om pengar. Han anförde att arbetskraftsbehovet vid våra vägbyggen numera är begränsat. Han gav två olika exempel, av vilka det framgick att arbetskraftsbehovet inte längre var något problem och att behovet blivit så relativt litet i jämförelse med vad det varit tidigare för sådana stora bro- och vägbyggnader. Men då talade han bara om den arbetskraft som är direkt sysselsatt på vägen. Denna arbetskraftsminskning har möjliggjorts genom insättande av stora moderna maskiner. Men dessa maskiner växer inte på trä'n! Antingen måste de tillverkas i våra redan relativt hårt belastade verkstäder eller också köpas utifrån, vilket får konsekvenser för valutareserven. Vidare kan dessa maskiner inte arbeta, om de inte underhålls på ett effektivt sätt. Detta ställer

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

krav på reparationsverkstäder och reparatörer, som det sannerligen inte är någon uppsjö på i våra dagar inom detta speciella gebit. Jag menar alltså, att man inte bara kan ta hänsyn till den arbetskraft som är sysselsatt på vägen. Till följd av den tekniska utvecklingen blir också en hel del annan arbetskraft sysselsatt.

Det är följaktligen inte bara fråga om pengar utan också en fråga om vad samhället förmår att satsa på detta område. Hur livligt jag än hoppas att det skall bli möjligt att kunna sätta in ytterligare maskiner, arbetskraft och kapital för underhållet och byggandet av vägar här i landet, tror jag inte att det går att övertyga riksdagen om att vägbyggandet skall få prioritet framför många andra stora investeringsbehov, av vilka jag bara vill nämna några, därvid jag uteslutande håller mig till den offentliga sektorn. Jag tror inte man kan övertyga riksdagen om att vi till förmån för vägbyggandet kan inskränka på bostadsbyggandet, inte heller tror jag vi kan inskränka skolhusbyggandet — herr Sjödahl har redan framhållit skolöverstyrelsens önskemål på detta område — inte heller tror jag det går att övertyga riksdagen om att vi kan inskränka på våra investeringar för försvarsändamål eller för våra sjukhus, inte heller tror jag att det går att övertyga i varje fall statsutskottets fjärde avdelning om att det är möjligt att ytterligare inskränka investeringarna för kraftstationer, telefoner, järnvägsmateriel för att bara nämna några av de investeringsbehov som tränger på i vårt samhälle. Jag tror därför att det är nödvändigt att även framdeles göra en avvägning av hur vi skall fördela de möjligheter vi har för olika angelägna investeringsändamål.

Nu är ju förhållandet det, att statsmakterna har möjlighet att väsentligt utöka vägbyggandet här i landet utan att det blir brist på pengar i automobilskattemedelsfonden. Det är inte bristen på pengar det gäller. Riksdagen anvisar varje år betydligt mer pengar för ändamålet än man kan förbruka inom de fastställda investeringsramarna.

Jag kan inte ur de synpunkter jag sökt se denna fråga finna det ur vägbyggandets synpunkt så angeläget att reservera en omsättningsskatt av den natur som här föreslagits för ett speciellt ändamål. Jag ber därför, herr talman, att få ansluta mig till de synpunkter som tidigare framförts från talesmännen för bevillningsutskottet i denna speciella fråga och yrkar bifall till utskottets hemställan i denna punkt.

Herr AASTRUP (fp):

Herr talman! Jag hade inte tänkt delta i den allmänna debatten, men jag skulle vilja göra ett litet inpass i anledning av herr Sjödahls tidigare anförande. Jag har för min del alltid beundrat den glöd, med vilken herr Sjödahl försvarar Kungl. Maj:ts skattepropositioner. Jag har då haft den hädiska tanken — jag säger att den är hädisk — att det skulle ha varit för näringslivet lyckligare om herr Sjödahl själv hade varit företagare. Jag tror nämligen, att han då med samma nit, skicklighet och övertygelse skulle ha verkat för en helt motsatt ståndpunkt. Jag vill inte att jag skall missförstås på denna punkt: det är inte av taktiska skäl som han skulle göra det utan därför att jag är fast övertygad om att om herr Sjödahl skulle se saken från andra sidan skulle komma till ett annat resultat.

Herr Sjödahl vill nu reducera investeringsskatten till ett ränteproblem. Men om herr Sjödahl vore företagare, skulle saken säkerligen te sig litet annorlunda. Pondera nu, att herr Sjödahl som direktör för ett företag måste — jag säger med avsikt »måste», ty här kan det många gånger vara frågan om ett nödtvång — under en följd av år investera en miljon kronor om året. Han har svårt att skaffa pengar över huvud taget, och nu måste han på grund av denna investeringsskatt skaffa ytterligare 120 000 kronor för varje år. Jag är alldeles övertygad om att herr Sjödahl i en sådan situation inte finner tröst i att det sett för en tid av sex år bara gäller en höjd räntekostnad på en å två procent. De

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

exempel som herr Elofsson i Vä och herr Anders Johansson anført visar just detta förhållande.

Herr talman! Jag har egentligen begärt ordet för att något motivera den motion, som herr Kollberg i andra kammaren och jag i första kammaren framlagt i ett detaljfrågor om som har samband med förslaget till förordning angående omsättningsskatt å motorfordon. Enligt nu gällande bestämmelser skall ju investeringsavgiften erläggas vid köp av såväl nya som begagnade bilar, och bilköparna har varit de skattskyldiga. Investeringsavgiften har erlagts samtidigt som den skattskyldige betalat den vanliga registreringsavgiften och beträffande nya fordon den vanliga fordonsskatten. Nu säger Kungl. Maj:t att man skall undanta begagnade fordon från skatt, och skattskyldigheten på de andra överförs från konsumenten till tillverkaren eller importören av skattepliktiga fordon. Departementschefen motiverar detta med skäl av praktisk natur och anför att en sådan centralisering av kontrollen skulle medföra ett enklare administrativt förfaringsätt. I herr Kollbergs och min motion har framhållits att vi inte kan finna att denna föreslagna omläggning av uppborðsförfarandet medför ett enklare administrativt förfarande. Redan den omständigheten att departementschefen sett sig nödsakad föreslå en ökning av personalen i kontrollstyrelsen synes tala emot ett sådant antagande. Vi menar att den enklaste anordningen otvivelaktigt vore att skatten i likhet med den nuvarande bilaccisen erlades i samband med att fordonet inregistrerades, d. v. s. av köparen.

Majoriteten i utskottet stöder Kungl. Maj:t i denna punkt men tycks då inte i tillräckligt hög grad ha beaktat olägenheterna av det stora merarbete som förorsakas såväl kontrollstyrelsen som de skattskyldiga. Det blir också en hel del tillämpningsföreskrifter som måste utarbetas. Detta omnämnes icke av utskottet.

Arbetet med uppborðen av omsättningsskatten hos länsstyrelserna tycks, om den av reservanterna i utskottet fö-

reslagna ändringen av vårt förslag till förordning godtas av riksdagen, bli av förhållandevis liten omfattning. Enligt detta förslag skulle länsstyrelserna vägleda registrering av fordon för vilket omsättningsskatt ej erlagts, medan den skattskyldige under en övergångstid trots detta har rätt att bruka fordonet enligt s. k. interimslicens. Merarbetet att i samband med att registreringsavgift och fordonsskatt erläggas även mota omsättningsskatten är obetydligt liksom det därmed sammanhängande redovisningsarbetet. Samtidigt kan den synnerligen omfattande redovisnings- och kontrollapparaten som Kungl. Maj:t föreslår och som måste avse varje individuellt skattepliktigt fordon helt slopas. Vi anser följaktligen att det av reservanterna förordade uppborðssystemet kommer att bli mindre kostsamt för statsmakterna.

Herr Sjö Dahl säger nu att detta inte är en riktig princip. Han menar att av principiella skäl skall omsättningsskatten vara inräknad i priset. Det är visserligen sant att indirekta skatter i regel uppstår hos tillverkare eller importörer, men detta torde närmast ske av det skälet att det är den i många fall enda möjliga vägen att ordna uppborðen. Bilhandeln torde vara ett av de få områden där ett annat och enklare uppborðssystem kan tillämpas, detta just på grund av registreringsvänet. För de flesta andra varugrupper saknas detta automatiskt verkande kontrollsystem. Jag kan inte heller inse att det kan vara någon fördel ur konsumenternas synpunkt att skatten inräknas i detaljhandelspriset i stället för att som nu redovisas för sig. Intresse härför kan endast finnas hos dem som önskar dölja skatten.

Vidare säger herr Sjö Dahl att reservanternas förslag inte är prövat på vanligt sätt. Är detta inte att vända på saken? Det är väl så, att det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget inte är prövat, medan däremot reservanternas förslag har varit prövat i många år.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den reservation som är fogad till be-

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

villningsutskottets betänkande under be-
teckningen II.

Herr ANDERSSON, ALVAR, (bf):

Herr talman! Vad gäller behovet av åtgärder för att bemästra inflationstendenserna, risken för en ytterligare försämring av penningvärdet etc. är vi väl allesammans på det klara med att vi får acceptera åtskilliga restriktioner, men det kan ju inte hjälpas att man ställer sig ytterligt frågande till investeringsavgiften. Vid de tillfällen under 1955, när i februari månad den nuvarande investeringsavgiften först infördes och när vid årets slut den förlängdes att omfatta även 1956, betonades det ju mycket starkt att det här är fråga om en åtgärd som skulle få kortvarig natur. I annat fall vore den inte effektiv. Kan man säga att en avgift som nu skall förlängas att gälla tredje året i sträck är av kortvarig natur? Man kan ju också fråga sig om det är rimligt att på ett sådant väsentligt investeringsområde som byggnadsverksamheten, där vi ju redan har en begränsning i form av en byggnadsreglering, som bestämmer omfattningen av investeringsutrymmet på detta område, ha ytterligare en pålaga som verkar direkt kostnadsstegrande även på byggnadsföretag som man annars ur arbetsmarknadspolitiska synpunkter o. s. v. kunnat lämna tillstånd till. Jag tror att byggnadsregleringen borde vara tillräcklig för att bemästra investeringsproblemen på det området. Det finns ju ingen del av byggnadsverksamheten som är belagd med investeringsavgift men fri från byggnadsregleringen mer än jordbrukets ekonomibyggnader. I den mån sådant byggande kostar över 30 000 kronor och inte finansieras med statliga lån eller bidrag, drabbas det av investeringsavgift, men är inte underkastat byggnadsreglering. Detta är emellertid ett ytterst litet område. I övrigt omfattar byggnadsregleringen all byggnadsverksamhet som är belagd med investeringsavgift.

Vid föregående tillfällen, när vi har haft frågan om investeringsavgift uppe i riksdagen, har jag röstat med regering-

en och utskottsmajoriteten, men det kan jag inte göra i dag. Jag har därför väckt en motion, i vilken jag tillsammans med ett par medmotionärer yrkat avslag på investeringsavgiften, och efter att ha lyssnat på debatten här i dag har jag inte ändrat uppfattning.

Tillåt mig att komma med några citat från debatterna vid 1955 års riksdag. Jag skall då citera några särskilt prominenta talesmän för utskottet och kanske någon mer.

Herr Sjödahl yttrade den 9 februari 1955, då vi införde den nuvarande avgiften: »Kom ihåg att investeringsavgiften är tidsbegränsad. Förra gången hade man en tidsgräns på två år. Nu är avgiften begränsad till ett år — i själva verket gäller den inte ens så länge, ty man kan göra beställningar i slutet av året för leverans nästa år. Det måste verka mer effektivt än om avgiften gällt två år, och i nuvarande situation kan det vara ett hjälpmedel, som bringar inflationen på knä.»

Den 14 december 1955, då vi förlängde avgiftens giltighetstid till att omfatta även år 1956, sade herr Sjödahl: »Men jag skall villigt erkänna att det är med investeringsavgiften som med vissa mediciner: kroppen blir immun när de har använts en längre tid.»

Jag måste säga att jag tror mer på herr Sjödahl av år 1955 än på herr Sjödahl av i dag.

Jag skall komma med ytterligare några citat. Statsrådet Hedlund sade i andra kammaren den 9 februari 1955: »För spärrar av investeringsavgiftens beskaffenhet är det ofrånkomligt att de blir gällande endast för en kortare tid.» Jag har svårt att anse att man kan kalla det »för en kortare tid», om avgiften skall gälla även för ett tredje år.

I andra kammaren sade bevillningsutskottets ordförande, herr Olsson i Gävle, samma dag: »Vi har ansett oss kunna tillstyrka denna proposition även ur den synpunkten att den måste få en kort existens-tid. Ju längre den blir, desto verkninglösare blir den; den erfarenheten är vi väl alla på det klara med.»

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

Den 14 december 1955 sade herr Olsson i Gävle: »Jag vill för min del bara starkt understryka min *personliga* mening, att detta är en temporär anordning, betingad av det nuvarande ekonomiska läget, och jag skulle kunna skärpa detta uttalande med att säga, att i den nuvarande formen kan denna lagstiftning i varje fall inte vara kvar utöver 1956.»

Det är givet, att här har gjorts vissa förbättringar i propositionen, och utskottet har sedan förbättrat lagstiftningen ytterligare genom att ta hänsyn till de motioner, vari yrkats att företaget inte kan utnyttja avdragsrätten för investeringsavgiften skall få denna möjlighet förlängd fram till år 1962. Det är en väsentlig förbättring, som bör noteras med tillfredsställelse. Men över huvud taget är ju ändå argumenten för investeringsavgiftens värde som begränsande faktor så svaga, att jag inte anser att man kan acceptera en förlängning.

När det gäller omsättningsskatten på bilar anser jag, att situationen är en annan. Där slår man inte på investerings- sidan, utan på konsumtions- sidan. Situationen är naturligtvis den, att vi måste vidta vissa inskränkningar där.

Jag menar att det skulle vara skäl att på den sidan gå längre och föreslå omsättningsskatt på ytterligare en rad mera umbärliga varor för att på det sättet minska trycket på efterfrågesidan och därmed också lätta trycket på arbetsmarknaden etc. Även om det naturligtvis i och för sig är olustigt ur många synpunkter att behöva göra en sådan inskränkning, får man nog i ett trängt läge acceptera detta. Det har i varje fall den effekten, att de pengar som allmänheten får betala i omsättningsskatt på t. ex. bilar undandras annan konsumtion och på det sättet verkar i någon mån begränsande.

Jag skulle dock när det gäller omsättningsskatten på bilar vilja ansluta mig till den synpunkt, som framkommer i reservation IV) och som här så ypperligt motiverats av bl. a. herr Andersson i Rixö. Jag tror i varje fall att det rent psykologiskt sett kan vara klokt att låta

pengarna gå till vägbudgeten. Jag måste säga att jag inte blev överdrivet imponerad av herr Eriksson när han raljerade om specialbudgeter för olika ändamål. Jag vill dock bara göra den lilla kommentaren till herr Erikssons yttrande, att om han tänker ägna sig åt havregrynsodling, så är jag övertygad om att han behöver en specialbudget för detta ändamål.

Jag skall, herr talman, nöja mig med dessa synpunkter och ansluter mig vad det gäller investeringsavgiften till den synpunkt, som kommit fram i reservation I), och vad det gäller omsättningsskatten på bilar till reservation IV).

Herr WOLGAST (bf):

Herr talman! I motion nr 624 i denna kammare har framförts yrkande om befrielse från investeringsavgift för företag som före den 16 januari 1955 gjort avslut om vissa investeringar för viss anläggning, vilka sedan kompletterats genom ytterligare investeringar för att färdigställas under 1957. Dessa utbyggnader har, som här förut redogjorts för, skett under den klara förutsättningen att investeringsavgiften inte skulle uttagas mer än under åren 1955 och 1956.

Nu säger utskottets ärade talesman att det varit synnerligen svårt att få fram former för att genomföra ett sådant undantag. Herr Sjödahl sade, att han förgäves försökt fundera ut någon form för att ge denna grupp en lättnad. Av detta yttrande framgår ganska tydligt, att herr Sjödahl anser att det i verkligheten vore riktigt att den fick en lättnad. Nu skall jag inte vara den, som hjälper utskottets talesman i detta bryderi att fundera ut metoder som skulle kunna användas, men jag tycker nog att det av det hela framgår, att det synes vara ett berättigat krav. Jag tillåter mig därför, herr talman, att yrka ett tillägg i motiveringen, vilket skulle inflyta efter det stycke på s. 40, som börjar »Vad förstnämnda två motioner» och som slutar »inte tillstyrka dessa motioner». Tillägget lyder: »Utskottet förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t låter utreda det pro-

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

blem som här aktualiserats och därest en godtagbar lösning av detsamma visar sig möjlig framlägger förslag i ämnet till 1957 års riksdag.»

För övrigt har jag ingenting att invända mot utskottets förslag utan ansluter mig till förslaget om uttagande av investeringsavgift.

Häri instämde herr *Sjödahl* (s).

Herr **LARSSON, NILS THEODOR**, (bf) :

Herr talman! Jag har begärt ordet endast för att bli i tillfälle att göra en kort personlig deklaration. Tillsammans med herr Alvar Andersson har jag framburit en motion, nr 626 i denna kammare, i vilken vi yrkat avslag på Kungl. Maj:ts proposition nr 188, i vad den avser förslag till förordning om investeringsavgift för år 1957.

Vi har i all stillhet och anspråkslöshet gjort detta, inte för att i denna höst strö sand i lagren på regeringsmaskineriet. Vi har önskat markera, att det inom det parti vi representerar finns medborgare och riksdagsledamöter som är besvikna över att regeringen envisas med att missbruka det goda hjälpmedel som investeringsavgiften är ägnad att vara, när den blir rätt använd, i våra ansträngningar att söka styra den ekonomiska konjunkturutvecklingen. När regeringen år efter år återkommer med förslag om investeringsavgiftens bibehållande, så är det enligt vår mening att missbruka detta instrument. Jag avser inte att här upprepa alla de argument, som anförts i denna debatt. Jag vill understryka och hänvisa till vad herr Andersson, Alvar, yttrade i sitt nyss hållna anförande. Men jag vill ytterligare understryka vad investeringsavgiften betyder inplacerad på lång sikt.

Ute i världen lutar det mera åt varmt än kallt krig, men om vi vågar förutsätta att det inte utvecklar sig till ett allmänt varmt krig, så kommer med all sannolikhet det kalla kriget att alltjämt fortsätta och kanske hårdna och skärpas. Då kommer mellan öst och väst att råda ett allmera skärpt konkurrensförhållande på det ekonomiska området, där man på båda sidor rustar sig med alla hjälpmedel

som är möjliga för att förbilliga och öka produktionen. I det läget går både öst och väst samma väg, rationalisering inom näringslivet. När det gäller denna rationalisering har vi att vänta en framtida utveckling, som kan ge oss en högre standard och rikare resurser och som också skulle kunna göra oss starkare i den hårdnande konkurrensen ute på världsmarknaden. I det långa loppet är det alltså fel att alltför strängt uppmärksamma investeringsidan, som man hitintills har gjort, medan de faror, som finns på konsumtionssidan, förbises. Det är detta, som vi har velat understryka och markera.

Herr talman! I anslutning till detta ber jag också att få instämma i och yrka bifall till reservation I) under punkt A) 1), där det heter: »avslå det vid propositionen fogade förslaget till förordning om investeringsavgift för år 1957».

Herr **EWERLÖF** (h) :

Herr talman! Jag hade tänkt, att jag inte skulle behöva uppträda i detta sammanhang, ty jag hade i remissdebatten tillfälle att utförligt uppehålla mig just vid de frågor vi nu behandlar. Det anförande som herr Eriksson i Uppsala höll, uppkallar mig emellertid till ett bemötande. Han gjorde till en början gällande, att vi mer eller mindre följer näringslivet i hälarna såsom något slags ombud för detta men att vi gör det bara till hälften. Vi går i detta fall nu mot investeringsavgiften, vilket ju även näringslivet gör, men vi är inte beredda att ta steget fullt ut, nämligen att acceptera den allmänna omsättningskatt, som från näringslivets sida framförts såsom ett önskemål. Jag vill med anledning av detta säga, att den politik, som vi gör oss till målsmän för, är vår egen politik koncipierad med utgångspunkt från vad vi anser vara den för landets helhet bästa. Det säger sig självt, att under sådana förhållanden kommer det mycket ofta att sammanfalla med de önskemål, som uttalats från näringslivets sida, ty näringslivet är ju i alla fall det som hela landets välfärd

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

hänger på. Men det innebär inte att vi gör oss till tolk för några speciella näringslivsintressen, utan det är mera beroende på allmänna utgångspunkter, från vilka vi kommer till samma resultat.

Vad nu särskilt investeringsavgiften beträffar har vi ända sedan dess tillkomst gjort gällande, att vi icke betraktar denna såsom ett rationellt och adekvat medel att bekämpa inflationen, därför att den verkar direkt kostnadsfördyrande och produktionshämmande. Då säger herr Eriksson: »Ja, men ni får väl lov att sätta dit något annat i stället, om ni vill ta bort investeringsavgiften. Vad vill ni ersätta den med?» Han menar väl då, att det i så fall borde vara omsättningsskatt på konsumtionen. Om vi diskuterar saken med finansministern eller andra representanter för majoriteten, finner vi ständigt att man utgår ifrån ett statistiskt resonemang, där det inte går att rubba på en bit här och en bit där utan att man är beredd att sätta in en annan bit på samma ställe för att motsvara den borttagna biten.

Vi ser inte problemet på det sättet. Vi kan inte betrakta det hela från dessa statiska utgångspunkter, utan vi ser det ur en mera dynamisk synpunkt. Vi tror, att man genom en annan ekonomisk politik skulle kunna skapa ett annat läge. Jag kan inte här i detalj lägga fram vad den innebär, men jag vill erinra om att det i stort sett är fråga om att med hjälp av en sparsvänlig politik kunna återuppbygga en fri kreditmarknad, som sedan i sin tur är mera ägnad att hålla den rätta balansen mellan investeringarna å ena sidan och konsumtionen å den andra än vad den politik är, som vi för närvarande för. Vad särskilt omsättningsskatten beträffar så har vi haft den uppfattningen att med den nuvarande ekonomiska politiken, som redan lider av ett alltför hårt skattetryck, och med det psykologiska läge, som denna politik medfört i form av kompenstationstänkande m. m., man på allvar kan ifrågasätta, om man verkligen med en allmän omsättningsskatt

skulle kunna uppnå något av värde för inflationsbekämpandet. Jag kan mycket väl tänka mig att med en annorlunda beskaffad ekonomisk politik en omsättningsskatt skulle kunna tänkas ingå som ett naturligt led i sammanhanget. Men med den ekonomiska politik, som nu föres, har vi ställt oss avvisande till tanken att införa en allmän omsättningsskatt.

Herr Eriksson sade någonting om att vi har varit inkonsekventa även i det avseendet, att valrörelsen gick i tecknet av att vi bara pläderade för konsumtionsökande utgifter i stället för att försöka hålla igen. Det känner jag med förlov sagt inte igen, ty inga har mera konsekvent än vi hela tiden hållit på nödvändigheten av restriktivitet i detta läge. Det är inte restriktiviteten i och för sig, som vi tvistar om, utan det är i fråga om vilka medel vi skall nyttja för att nå restriktivitet, som meningssmotsättningarna här rör sig. Man kommer då tillbaka till talet om skattesänkningar. Jag vill fortfarande framhålla att vi inte har yrkat på någon skattesänkning utöver vad vi kunnat täcka genom motsvarande begränsning i statsbudgeten. Därmed har vi inte gått in för någon ökning av konsumtionen i det hela. I övrigt har det inte mig vederligt förekommit att vi under valrörelsen iklätt oss några konsumtionshöjande löften såvida man inte däri inräknar sättet för pensionsfrågans lösning där vi inte varit mer generösa än något annat parti. Vi var väl det enda parti, som kunde ta på sig den belastning, som det måhända innebar, att vi förklarade att vi icke med den politik som vi förordade kunde reflektera på höjda barnbidrag redan under nästkommande år, såsom man från andra partiers sida gjorde.

Jag anser mig alltså helt kunna tillbakavisa talet om att vi skulle vara inkonsekventa genom att å ena sidan icke vilja vara med om de åtgärder, som från majoritetssidan betraktas som nödvändiga i inflationsbekämpande syfte, och å andra sidan så långt ifrån att vara med om åtgärder för att hålla till-

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

baka konsumtionen bara stöder konsumtionsbefrämjande ändamål. Det stämmer inte.

Slutligen lär herr Eriksson ha gjort gällande, fast jag inte uppmärksammade det, att vi skulle utan vidare ha godtagit principen om totalbalansering av budgeten. Det är för mig lika främmande som talet om att vi vill uppmuntra konsumtionen. Jag vill erinra om det anförande, som jag höll i remissdebatten i januari i år, där vi ju för första gången mötte ett förslag från principiella utgångspunkter om totalbalansering av budgeten. Jag vände mig därvid direkt mot denna tanke och förklarade att vi inte kunde godtaga den som en princip, men att vi i vårt praktiska handlande utgick från att läget för närvarande var så pass prekärt att vi fick finna oss i en viss överbalansering av budgeten, en överbalansering som vi dock snarast möjligt ville ställa under avveckling.

Herr ERIKSSON (s):

Herr talman! Jag beklagar att mina enkla funderingar i dessa spörsmål uppkallat högergruppens värderade ledare i kammaren, herr Ewerlöf.

Jag har inte uttalat mig på det sättet, att högern och folkpartiet uppträder som ombud för företagsamheten eller näringslivet i landet. Jag sade bara att näringsorganisationerna och företagsamheten självfallet har rätt att även de ha sina politiska företrädare, vilket jag respekterar. Men eftersom både högern och folkpartiet bara halvhjärtat följer med när det gäller näringslivets rekommendationer, betraktar jag deras politik såsom en halvhet.

Jag måste nämligen, herr Ewerlöf, uppfatta den konkretisering, som Arbetsgivareföreningens direktör, herr Kugelberg, gjort i sina sju punkter, som ett konstruktivt alternativ. Jag har inte kunnat uppfatta hans program så, att man kan rycka ut t. ex. punkterna 1, 3 och 5 och säga, att om vi genomför dem är det tillräckligt. Jag har faktiskt upp-

fattat det så, att dessa sju punkter tillsammans bildar ett odelbart alternativ till den ekonomiska politik som föres i landet. I de sju punkterna ingår såsom ett väsentligt led att man för att ge utrymme för de enskilda investeringarna måste göra inskränkningar på konsumtionssidan, ty det går inte att öka båda sektorerna. Då anser jag mig ha rätt att åtminstone göra den frågeställning som jag gjorde i mitt tidigare anförande — ja, jag uttryckte mig kanske litet hårdare genom att säga att det icke är politiskt hederligt att bara acceptera en del av programmet och lämna det andra åsido, eftersom alla dessa saker är betingade av varandra.

Jag sade nog inte heller, herr Ewerlöf, att högern har godkänt principen om en totalbalansering av budgeten. Jag sade att det läge, som vi befann oss i för ungefär ett år sedan, föranledde högern att för innevarande budgetår acceptera det utgångsläget att vi skulle ha en totalbalanserad budget. Om man inte gjorde det så är ju allt det tal, som högern själv har fört i valrörelsen, nämligen att högern hade full täckning för sitt skattesänkingsförslag i form av förslag om minskade statsutgifter, icke riktigt. Man kan ju ha delade meningar därom, men jag har utgått ifrån att högerens redovisning var riktig. Följaktligen har man då från högerens sida åtminstone för innevarande år godtagit principen om en totalbalansering av budgeten.

Jag måste till sist, herr Ewerlöf, uttrycka min förvåning över att högern redan nu innan man sett ens en antydan om hur den kommande riksstaten skall byggas upp är beredd att säga, att nu vill högern inte godta någon totalbalansering längre. Det kan väl mycket väl hända, herr Ewerlöf, att läget när vi går in på det nya året är ungefär detsamma som när vi gick in i innevarande budgetår. Då utgår jag med stöd av det sätt, på vilket högern alltid har motiverat sina ställningstaganden, från att man kommer att bedöma läget på samma sätt som hittills och inrätta sin politik därefter.

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

Herr EWERLÖF (h):

Herr talman! Jag vill bara göra det genmälet, att jag har inte med vad jag sade om totalbalansering uttalat något förhandsomdöme om den kommande budgeten, om vilken jag i närvarande stund ingenting känner.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden gjorde propositioner, först på godkännande av den nu ifrågavarande paragrafen samt vidare därpå att nämnda paragraf skulle avslås; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på paragrafens godkännande, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Velander* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner 1 § av Kungl. Maj:ts förslag till förordning om investeringsavgift för år 1957, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås nämnda paragraf.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Velander* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 83;

Nej — 46.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

2—4 §§ samt 5 § första—fjärde styckena

Godkändes.

5 § femte stycket

Herr VELANDER (h):

Herr talman! Jag ber att på förevarande punkt få hemställa om bifall till reservation II) såväl beträffande ändrad lydelse av femte stycket som i fråga om tillägg till 5 § av ett nytt, sjätte, stycke.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag till lydelse av 5 § femte stycket samt avslag å yrkandet om tillägg av ett sjätte stycke.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att med anledning av de därunder förekomna yrkandena propositioner komme att framställas särskilt angående det nu föredragna stycket och särskilt rörande frågan om visst tillägg till förevarande paragraf.

Sedermera gjorde herr talmannen till en början propositioner, först på godkännande av det under behandling varande stycket samt vidare därpå att nämnda stycke skulle godkännas med den lydelse, som förordats i den vid betänkandet fogade reservationen II; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på styckets godkännande, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Velander* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som godkänner 5 § femte stycket i det av bevillningsutskottet i betänkande nr 57 punkten A 1 tillstyrkta förordningsförslaget, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes nämnda stycke med den lydelse, som förordats i den vid betänkandet fogade reservationen II.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes omröstningen

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Under överläggningen hade vidare, fortsatte herr talmannen, av herr *Velander* yrkats, att till den nu godkända paragrafen skulle tilläggas ett nytt, sjätte, stycke av den lydelse, som förordats i den vid betänkandet fogade reservationen II.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till berörda yrkande samt vidare på avslag därå; och förklarade herr talmannen sig finna den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Velander* begärde votering, i anledning varav uppsattes, upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som avslår herr *Velanders* yrkande om tillägg till den nyss godkända 5 § i förevarande förordningsförslag av ett nytt, sjätte, stycke, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr *Velanders* nämnda yrkande.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

6 § samt 7 § första stycket

Godkändes.

7 § andra stycket

Herr **VELANDER** (h):

Herr talman! Jag ber att på den förevarande punkten få hemställa om bifall till reservationen II).

Herr **SJÖDAHL** (s):

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt där-

6 Första kammarens protokoll 1956. Nr 30

under förekomna yrkanden propositioner, först på godkännande av det nu ifrågasvarande stycket samt vidare därpå att detsamma skulle godkännas med den lydelse, som förordats i reservationen II; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på styckets godkännande, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Velander* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som godkänner 7 § andra stycket i det av bevillningsutskottet i betänkande nr 57 punkten A 1 tillstyrkta förordningsförslaget, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes nämnda stycke med den lydelse, som förordats i den vid betänkandet fogade reservationen II.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Velander* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna ha-
va utfallit sålunda:

Ja — 85;

Nej — 43.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

7 § tredje—femte styckena samt 8 och 9 §§

Godkändes.

10 §

Herr **VELANDER** (h):

Herr talman! Jag hemställer om bifall till reservationen II) på den förevarande punkten.

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på godkännande av den nu förevarande paragrafen samt vidare därpå att nämnda paragraf skulle godkännas med den lydelse, som förordats i reservationen II; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på paragrafens godkännande, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Velander* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner 10 § i det av bevillningsutskottet i betänkande nr 57 punkten A 1 tillstyrkta förordningsförslaget, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes nämnda paragraf med den lydelse, som förordats i den vid betänkandet fogade reservationen II.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

11—22 §§.

Godkändes.

Övergångsbestämmelserna

Herr VELANDER (h):

Herr talman! Jag ber att på den förevarande punkten få hemställa om bifall till övergångsbestämmelserna med det tillägg som innehålles i reservation III).

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Jag yrkar bifall till övergångsbestämmelserna i utskottets avfattning.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen enligt föreliggande yrkanden gjorde propositioner, först på godkännande av de nu föredragna övergångsbestämmelserna samt vidare därpå att övergångsbestämmelserna skulle godkännas med det tillägg, som förordats i den vid betänkandet fogade reservationen III; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på övergångsbestämmelsernas godkännande, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Velander* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som godkänner övergångsbestämmelserna i det av bevillningsutskottet i betänkande nr 57 punkten A 1 tillstyrkta förordningsförslaget, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes övergångsbestämmelserna med det tillägg, som förordats i den vid betänkandet fogade reservationen III.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Velander* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 78;

Nej — 48.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.*Ingressen och rubriken*

Godkändes.

Utskottets hemställan i punkten A 1

Förklarades besvarad genom kammarens föregående beslut.

*Punkten A 2**Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående omsättningskatt å motorfordon i vissa fall**Rubriken*Herr **VELANDER** (h):

Jag ber, herr talman, att få hemställa om avslag å förslaget i denna del i enlighet med yrkande i reservation I).

Herr **SJÖDAHL** (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på godkännande av den nu förevarande rubriken samt vidare därpå att nämnda del av förordningsförslaget skulle avslås; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på rubrikens godkännande, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Velander* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner rubriken till det av bevillningsutskottet i punkten A 2 av betänkande nr 57 tillstyrkta förordningsförslaget, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås nämnda del av förordningsförslaget.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början

omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Velander* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 85;

Nej — 40.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Nu föredrogos i ett sammanhang

*Övriga delar av ifrågavarande förordningsförslag*Herr **VELANDER** (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till motsvarande delar i reservation II).

Herr **SJÖDAHL** (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag i dessa delar.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att därunder yrkats dels att de under behandling varande delarna av förevarande förordningsförslag skulle godkännas, dels ock att kammaren skulle godkänna motsvarande delar av det förordningsförslag, som förordats i punkten A 2 av den vid betänkandet fogade reservationen II.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på godkännande av förstnämnda förordningsförslag i nu föredragna delar vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Velander* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som godkänner återstående delar av det av bevillningsutskottet i punkten A 2 av betänkande nr 57 tillstyrkta förordningsförslaget, röstar

Ja;

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännas motsvarande delar av det förordningsförslag, som förordats i punkten A 2 av den vid betänkandet fogade reservationen II.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes omröstningen genom uppresning, och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Utskottets hemställan i punkten A 2

Förklarades besvarad genom kammarens föregående beslut.

Punkten A 3

Herr **VELANDER** (h):

Herr talman! Jag ber att få hemställa om bifall till reservation II) under förevärande punkt.

Herr **SJÖDAHL** (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare på bifall till motsvarande punkt i den vid betänkandet fogade reservationen II; och förklarades den förra propositionen, som upprepad, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten A 4

Herr **VELANDER** (h):

Herr talman! Jag hemställer om bifall till reservation II), som i denna punkt innebär avslag.

Herr **SJÖDAHL** (s):

Herr talman! Jag hemställer om bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter enligt därunder förekomna yrkanden gjordes propositioner, först på

bifall till samt vidare på avslag å vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten B

Utskottets hemställan bifölls.

Herr talmannen yttrade härefter, att under överläggningen särskilda yrkanden framställdes jämväl angående utskottets motivering, nämligen dels beträffande utskottets å s. 40 i det tryckta betänkandet gjorda uttalande rörande i motionerna I: 624 och II: 825 påyrkat undantag för vissa rörelseidkare från skyldighet att erlägga investeringsavgift, dels ock beträffande utskottets å s. 43 i näst sista stycket av motiveringen gjorda uttalanden angående den budgetmässiga redovisningen av den nya omsättnings-skatten å motorfordon.

I fråga om förstnämnda del av motiveringen, fortsatte herr talmannen, hade yrkats av herr *Wolgast*, att i slutet av första stycket å s. 40, vilket stycke slutade med orden »dessa motioner», skulle tilläggas följande: »Utskottet förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t låter utreda det problem som här aktualiserats och, därest en godtagbar lösning av detsamma visar sig möjlig, framlägger förslag i ämnet till 1957 års riksdag.»

Sedermera gjordes propositioner, först på godkännande av utskottets motivering i förevärande del samt vidare enligt herr *Wolgasts* yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Vidkommande näst sista stycket av utskottets motivering, yttrade nu vidare herr talmannen, hade yrkats dels att detsamma skulle godkännas, dels ock, av herr *Velander*, att kammaren skulle godkänna nämnda stycke med den ändrade lydelse, som förordats i den vid betänkandet fogade reservationen IV.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på

Förordningsförslag om investeringsavgift för år 1957 m. m.

godkännande av utskottets yttrande i angivna del vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Velander* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som beträffande motiveringen i bevillningsutskottets betänkande nr 57 godkänner näst sista stycket av utskottets yttrande, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes nämnda stycke med den ändrade lydelse, som förordats i den vid betänkandet fogade reservationen IV.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Velander* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 75;

Nej — 55.

Då alla ärenden på föredragningslistan nu blivit behandlade, medgav kammaren, på framställning av herr talmannen, att

de anslag, som utfärdats till sammanträdet fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Anmäldes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 367, i anledning av väckta motioner angående restitution av skatt å bensin för vissa motordrivna fordon inom jordbruksnäringen och industrien;

nr 368, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till taxeringsförordning, m. m., jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 369, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om investeringsavgift för år 1957, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

Skrivelseförslagen godkändes under förutsättning beträffande vart och ett av dem, att andra kammaren i avseende å motsvarande utskottsbetänkande fattade samma beslut som första kammaren.

Anmäldes och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 201, angående godkännande av viss ändring i avtalet mellan Sverige och Norge rörande transittrafiken över hamnar i Trondheimsfjorden.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 17.11.

In fidem

G. H. Berggren